

342.0115

3 496 0

Y.3

การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการมีตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเลื่อน้อย กรุงเทพมหานคร

ปริญญาโท

ของ

อัจฉิมา จินวาลา

13 ก.ย. 2536

h 52102

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2535

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

185835

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญญาฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... น. / ดร. น. / ว. / ศ. / ประธาน

(อ.พรณิศา วาณิชการ)

..... ศ. / กรรมการ

(อ.ยุพา มานะจิตต์)

คณะกรรมการสอบ

..... น. / ดร. น. / ว. / ศ. / ประธาน

(อ.พรณิศา วาณิชการ)

..... ศ. / กรรมการ

(อ.ยุพา มานะจิตต์)

..... ศ. / กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ศ.ดร.พงษ์พรรณ เกิดพิทักษ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญญาฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... ศ. / คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ .. 24 .. เดือน .. พฤศจิกายน .. พ.ศ. 2535 ..

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยความกรุณาอย่างสูงของ อาจารย์พรพนดิ วาณิชการ
ประธาน อาจารย์ยุพา มานะจิตต์ กรรมการ ศาสตราจารย์ ดร.พงษ์พรณ เกิดพิทักษ์
กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม อีกทั้งได้รับความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล
และคณาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้
กำลังใจ แนวทางแก้ไขปัญหาลดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา
จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช ผู้ช่วยศาสตราจารย์
พงษ์พันธ์ พงษ์ธาดา ดร.วิษิต เพชรอิน ที่ได้กรุณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์รัชต์ ศิลพันธ์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนคลองเลื่อน้อย
อาจารย์เดลา หงษ์ร้อน ที่กรุณาให้ความสะดวกในด้านต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ทดลอง
กราบขอบพระคุณอาจารย์จรัส มีสุนทร ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพวิทยา ที่อนุญาตให้ทำการ
ทดลองใช้เครื่องมือ และขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเลื่อน้อย และ
โรงเรียนเทพวิทยาทุกคนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณนิธิวัฒน์ วิชิตชลชัย เพื่อนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการจัดพิมพ์และให้ความ
ช่วยเหลืออย่างดียิ่งตลอดการทำวิจัย ขอขอบคุณที่ ๑ เพื่อน ๑ น้อง ๑ สาขาจิตวิทยาการแนะแนว
ทุกคนที่ให้คำแนะนำ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่านที่ไม่สามารถกล่าวชื่อนามได้หมดในที่นี้ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ
แก่ผู้วิจัยตลอดการศึกษาค้นคว้า

ท้ายนี้ขอกราบระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดาที่ให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน และ
เป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ จนกระทั่งประสบความสำเร็จ
ด้วยดี ถูกราบขอกราบเท้าขอบพระคุณอย่างสูงที่สุดไว้ ณ ที่นี้

อัจจิมา จินวาลา

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	คำนำ	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	6
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	10
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม	11
	ความหมายของกลุ่ม	11
	ประเภทของกลุ่ม	12
	ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม	14
	จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม	16
	คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม	17
	ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม	19
	เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม	20
	ลำดับขั้นการเรียนรู้ตามวิธีการบวนการกลุ่ม	21
	การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม	22
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง	24
	ความหมายของกรณีตัวอย่าง	24
	คุณค่าของกรณีตัวอย่าง	25
	การสร้างกรณีตัวอย่าง	26

การเขียนการตีตัวอย่าง	27
ประเภทของการตีตัวอย่าง	28
การนำการตีตัวอย่างไปใช้	29
การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตีตัวอย่าง	30
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบและความรับผิดชอบต่อโรงเรียน .	31
ความหมายของความรับผิดชอบและความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ...	31
ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ	35
ประเภทของความรับผิดชอบ	37
ความสำคัญของความรับผิดชอบ	37
การพัฒนาความรับผิดชอบ	39
การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ	41
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	43
การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	44
แบบแผนการทดลอง	50
วิธีดำเนินการทดลอง	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	52
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า	57
5 บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	60
บทย่อ	60

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	60
กลุ่มตัวอย่าง	60
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	60
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	61
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	61
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
อภิปรายผล	63
ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้	67
ข้อเสนอแนะ	68
 บรรณานุกรม	 70
 ภาคผนวก	 80
 ประวัติย่อของผู้วิจัย	 206

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม 57
2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการมีตัวอย่าง 58
3. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
และกลุ่มทดลองที่ 2 หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ด้วยกิจกรรมกลุ่มและการมีตัวอย่าง 59

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงภาพที่ใช้เป็นการดีตัวอย่างเรื่อง " การรักษาความสะอาดของ โรงเรียน "	152
2 แสดงภาพที่ใช้เป็นการดีตัวอย่างเรื่อง " การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน "	172

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

ปัจจุบันโลกทัศน์ทั้งทางด้านวิทยาการและการประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่สามารถรูปแบบได้แพร่กระจายจากโลกตะวันตกเข้าสู่สังคมไทย ส่งผลให้ประเทศไทยเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ มากขึ้น และเป็นไปอย่างรวดเร็ว (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษาดู. 2525 : 2) ความเปลี่ยนแปลงนี้มีอิทธิพลทำให้เด็กและเยาวชนในปัจจุบันต้องได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย (พระราชวรินทร์. 2529 : 70) และการรับเอาประสบการณ์และวัฒนธรรมเหล่านั้นโดยขาดการผสมผสานให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมไทย ทำให้เกิดปัญหาตามมา (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษาดู. 2525 : 2) จะเห็นได้ว่าการแบ่งแย่งชิงดี เอา รัดเอาเปรียบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม พฤติกรรมบางประการมิได้เป็นไปตามแนวทางจริยธรรมที่พึงประสงค์ (พิจิตรฯ พงษ์จินดากร. 2525 : 1) ดังที่ ชุม ภูมิภาค (2520 : 14) กล่าวไว้ว่า ในปัจจุบันสังคมไทยขาดศีลธรรมและจริยธรรม ขาดความสงบสุข มีความวุ่นวายเกิดขึ้นบ่อย ๆ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ส่วนหนึ่งมีสาเหตุจาก โรงเรียน ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญในการสอนศีลธรรม จริยศึกษา มิได้ทำหน้าที่อย่างจริงจัง กล่าวคือมุ่งสร้างเสริมผู้เรียนทางด้านพุทธิพิสัยเพียงด้านเดียวมาโดยตลอด (สุนัน อมรวิวัฒน์ และ สมพงษ์ จิตระดับ. 2528 : 670 - 671) แต่จากการเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 นายพม พงษ์ไทยบุณย์ (ไทยรัฐ 4 พฤศจิกายน. 2534 : 8) กล่าวว่า หลักการจัด การศึกษานั้น ต้องเน้นการสร้างคุณลักษณะของเด็กไทยในเรื่องการให้ความรู้ ให้เด็กเกิด ปัญญาควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม โดยได้กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับ ประถมศึกษาว่าให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ มีความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย

มีคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นการมีวินัย ความซื่อสัตย์ ประหยัด อุตุน และรับผิดชอบ (กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 1)

- ✓ โดยที่กำหนดให้ความสำคัญในหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ เป็นหนึ่งในคุณลักษณะ 10 ประการที่เป็นทั้งแนวทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษาและอบรมสั่งสอนนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับ (ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์. 2524 : 24 - 25)

ความรับผิดชอบต่อสังคมอันสำคัญยิ่ง จะต้องปลูกฝังให้เกิดเป็นคุณธรรมประจำใจของมนุษย์ หากทุกคนมีความรับผิดชอบต่อปัญหาต่าง ๆ ของสังคมจะลดน้อยลงไ้มาก กิจกรรมทั้งหลายของบ้านเมืองจะเจริญไปอย่างรวดเร็ว (ชม ภูมิภาค. 2525 : 133) ความรับผิดชอบต่อสังคมสำคัญที่ต้องปลูกฝังไว้ในตนเอง เพื่อตนเองพฤติกรรมของตนเองให้เป็นปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่ถูกต้อง (สุภญาณ. 2533 : 53 - 54) นอกจากนี้ยังเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงถึงความเป็นผู้มีปฏิภาณทางด้านอุปนิสัย และเป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งของการดำรงชีวิตในสังคม (ดุเชฎี ทรัพย์ปรุง. 2529 : 1) เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีภาระหน้าที่ที่จะต้องเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ในฐานะพลเมืองดีของประเทศชาติ หรือฐานะนักเรียนที่ดีของโรงเรียน (พรรัตน์ แก่นทอง. 2529 : 128)

- ✓ ได้มีผู้กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนว่า หมายถึงการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ บาเพื่อประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้สังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ช่วยคิดและแก้ปัญหาดต่าง ๆ เช่น ความสกปรก การรักษาสาธารณสุขสมบัติ ฯลฯ (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2529 : 36) ฉะนั้นในฐานะที่โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมนอกเหนือไปจากครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ เป็นแหล่งที่เสริมสร้างประสบการณ์และพัฒนาการให้แก่เด็ก เป็นแหล่งสืบทอดวัฒนธรรม ปลูกฝังคุณธรรม (สุนน อมรวิวัฒน์. 2526 : 1) ประกอบกับชีวิตของเด็กผูกพันอยู่กับบ้านและโรงเรียนเป็นส่วนมาก เด็กนักเรียนควรจะได้รับฝึกสอนในความมีระเบียบของชั้น ความสะอาดสวยงามของบริเวณโรงเรียน รักษาระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน (ชม ภูมิภาค. 2525 : 131) และในขณะที่เดียวกันการไม่รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนนักศึกษา การไม่ช่วยป้องกันรักษาสาธารณสุขสมบัติก็ยังเป็นคุณลักษณะ

ที่ควรแก้ไขปรับปรุงอีกด้วย (ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์. 2524 : 82) ฉะนั้น การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อโรงเรียนให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนจึงเป็นเรื่องที่ละเอียดละเลยเสียมิได้ เช่นเดียวกับการปลูกฝังให้เด็กเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อหน้าที่การทำงาน ต่อครอบครัว และต่อชุมชน

ในการปลูกฝังความรับผิดชอบนั้น ชม ภูมิภาค กล่าวว่า นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในวัยที่จะปลูกฝังอะไรได้ง่าย (ชม ภูมิภาค. 2525 : 64) โดยจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก สอดคล้องกับชีวิตที่เด็กจะต้องพบ และคำนึงถึงการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม (นิเชต สุนทรพิทักษ์. 2523 : 27) ดังคำกล่าวที่ว่า จริยธรรมของเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาย่อมบ่งชี้ถึงจริยธรรมของคนในสังคมส่วนใหญ่ (สุนน อมรวิวัฒน์ และ สมพงษ์ จิตระดับ. 2528 : 618) ในโรงเรียนประถมศึกษาจึงมีเพียงแต่จัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถและทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตเท่านั้น หากยังต้องสร้างคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมให้แก่เยาวชนอีกด้วย จึงกล่าวได้ว่า โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถาบันที่มีบทบาทและหน้าที่โดยตรงต่อการสร้างเสริมพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้น โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนในระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ (สุนน อมรวิวัฒน์ และ สมพงษ์ จิตระดับ. 2528 : 605 - 607)

ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้น การเรียนการสอนนับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมซึ่งเมื่อพิจารณาตามหลักสูตรประถมศึกษาจะเห็นว่ามีกิจกรรมหลายประเภทที่สามารถนำมาใช้สอนจริยศึกษาอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ การสอนจริยศึกษาด้วยกิจกรรมการสอนเป็นแนวคิดสำคัญของหลักสูตรที่มุ่งเปลี่ยนแปลงบทบาทการสอนด้วยวิธีการบรรยายของครูมาจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้แสดงออกและปฏิบัติด้วยตนเองมากที่สุด (สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ. 2528 : 620) และกระบวนการที่จะนำไปสอนให้ได้ผลนั้นจะต้องทำสิ่งที่จะสอนมีความใกล้ชิดกับชีวิต มีความตื่นเต้น มีความเร้าและสัมพันธ์กับปัญหาที่เด็กจะต้องพบ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงธรรมชาติที่มีอยู่กับตัวเด็กประกอบด้วย (นิเชต สุนทรพิทักษ์. 2523 : 28) อาจกล่าวได้ว่าการสอนจริยศึกษาตามหลักการของหลักสูตรประถมศึกษาจึงมิใช่การบอกและการท่องจำหัวข้อธรรมะ แต่เป็นการจัดสิ่งแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์ สถานการณ์ และกิจกรรมนานาประการที่จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างประจักษ์

แจ้ง และใช้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อความเป็นมนุษย์ที่ดีได้ (สุนทร อมรวิวัฒน์ และศิษยา แชนนสี. 2530 : 172) กิจกรรมในการสอนจริยธรรมนี้มีอยู่หลายวิธี เช่นการจัดกิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายข่าวและเหตุการณ์ การอภิปรายจากตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง การอ่านหนังสือมา วิเคราะห์แล้วสรุป เป็นต้น (สุรวัช ศรีวัช. 2521 : 46)

เมื่อพิจารณาการใช้กิจกรรมกลุ่มจะเห็นได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของ นักเรียนชั้นที่ ปิณุช คณาสด (2529 : 28) กล่าวว่าเด็กอายุระหว่าง 9 - 11 ปี มีความต้องการร่วมกิจกรรมที่เป็นกลุ่มโดยจะมีความรู้สึพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมกับเพื่อน สอดคล้องกับ ศรีเรือน แก้วกาวาล (2530 : 123 - 126) ซึ่งกล่าวว่า ช่วงวัยเด็ก ตอนปลายอายุประมาณ 9 - 13 ปี เป็นระยะที่เด็กจะเรียนรู้การเป็นสมาชิกของกลุ่มและ การร่วมกลุ่ม อยากให้มีส่วนร่วมกิจกรรมกับตน นอกจากกิจกรรมกลุ่มจะสามารถสนอง ความต้องการพื้นฐานของนักเรียนดังกล่าวแล้ว ช.ชนบท ยังกล่าวถึงส่วนดีของการสอนโดย วิธีการกลุ่มว่า เป็นวิธีการสอนที่ตรงตามแนวการสอนของหลักสูตร ช่วยลดภาระในการ ปกครองชั้นลง ครูปกครองเด็กเป็นกลุ่มย่อยแทนกลุ่มใหญ่ นอกจากนั้น นักเรียนจะเกิดการ เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงทำให้เข้าใจ สุนทรและจดจำได้ดี ประการสำคัญกิจกรรมกลุ่มจะเป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกัน (ช.ชนบท. 2524 : 54 - 55) ซึ่ง นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 49) ก็ได้ทดลองใช้ กิจกรรมกลุ่มพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม มีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวได้ว่า การใช้กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมต่อการปลูกฝังและพัฒนา จริยธรรมของเด็กระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะการปลูกฝังความรับผิดชอบ ซึ่ง ชม ภูมิภาค (2525 : 64) กล่าวว่าวิธีสอนมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังความรับผิดชอบ การบอกให้จด และการทำงานเป็นรายบุคคลมิได้มีส่วนช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเลย แต่กิจกรรม ที่ควรจัดให้เด็กในการสอนความรับผิดชอบนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่มีเหตุผลทำให้เขารู้จักคิดเอง ทำเอง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่ถูกต้อง (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ. 2524 : 10)

นอกจากกิจกรรมกลุ่มแล้ว กรณีตัวอย่างยังได้เป็นเทคนิคการสอนที่ครูสามารถนำสื่อ การสอน ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ รูปภาพ เหตุการณ์ต่าง ๆ มาผูกหรือสร้างเป็นมโนทัศน์ การสอนจริงได้ กรณีตัวอย่างเป็นสื่อการสอนที่สร้างขึ้นง่าย มีสาระน่าสนใจ ให้ข้อคิดเห็น ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริงศึกษามาก นักเรียนจะได้ฝึกฝนกับการ เฝยเรื่องราว ปัญหาที่เกิดขึ้นของบุคคลในหลาย ๆ เหตุการณ์ทำให้รู้จักคิด วิเคราะห์ มีความ คิดเห็นของตนเองเกิดขึ้น รู้จักประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล (สมณ อมรวิวัฒน์ และ สมพงษ์ จิตระดับ. 2528 : 623) นอกจากนี้ กรณีตัวอย่างยัง ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักติดตาม ให้ความสนใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการฝึกฝนให้รู้จัก พิจารณาต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างมีหลักเกณฑ์ (สมพงษ์ จิตระดับ. 2530 : 85) อาจกล่าวได้ ว่าการใช้กรณีตัวอย่างมีจุดประสงค์สำคัญคือ เน้นให้นักเรียนสร้างความคิดเห็นของตนเองให้ เกิดขึ้น นับว่าเป็นวิธีที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริงศึกษามาก

จากเอกสารดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วย กิจกรรมกลุ่มและกรณีตัวอย่างน่าจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบต่อ จริงเรียนได้แต่ในขณะเดียวกัน ทั้งกิจกรรมกลุ่มและกรณีตัวอย่างที่มีกระบวนการของการจัด ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน อันอาจจะส่งผลต่อการปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบต่อจริงเรียน อย่างแตกต่างกันได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะเปรียบเทียบผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมกลุ่มและกรณีตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อจริงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนคลองเสียน้อย และนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านอื่น ๆ ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อจริงเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อจริงเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่าง

3. เพื่อเปรียบเทียบผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม และการมีตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการมีตัวอย่าง
3. นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการมีตัวอย่าง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้า จะทำให้ทราบว่านักเรียนมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนมาก น้อยเพียงใด และการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มและการมีตัวอย่างมาใช้ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางสำหรับครูในการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดังกล่าวไปพัฒนาความรับผิดชอบ ตลอดจนพัฒนาจริยธรรมด้านอื่น ๆ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเสือน้อย กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2535 ที่มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 จำนวน 22 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเสือน้อย กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2535 ที่มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์

ที่ 25 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

3.1.1 กิจกรรมกลุ่ม

3.1.2 กรณีตัวอย่าง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีการปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน แล้ววิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งเกิดขึ้นขณะนั้น อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองในด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน กิจกรรมที่ใช้ได้แก่ การอภิปรายกลุ่มย่อย การแสดงบทบาทสมมติ และเกมต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนของกิจกรรมดังนี้

1.1 ขั้นนำ ได้แก่การส่งคำถามเข้าสู่เรื่อง ชี้แจงกติกา กฎเกณฑ์ และแนวทางการปฏิบัติกิจกรรม

1.2 ขั้นกิจกรรม ได้แก่การที่สมาชิกลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีการปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน

1.3 ขั้นวิเคราะห์และสรุป ได้แก่การที่ผู้สอนให้แนวทางแก่ผู้เรียนเพื่ออภิปรายและวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน แล้วสรุปเป็นแนวความคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

วิธีนี้ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 1

2. กรณีตัวอย่าง หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยนำเอากรณีเรื่องราวปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงหรือมีส่วนใกล้เคียงกับชีวิตประจำวัน มาปรับบางส่วนของผู้บุคคล

เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องความรับผิดชอบต่อโรงเรียน แล้วเสนอเป็นตัวอย่างให้นักเรียนศึกษา โดยผู้สอนตั้งประเด็นปัญหาให้นักเรียนได้อภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกัน เป็นการเสริมสร้างให้นักเรียนมีพัฒนาการและทักษะในเรื่องของการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ การให้เหตุผล และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้สอนหรือผู้ดำเนินการบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้สมาชิกได้เรียนรู้

2.2 ผู้ดำเนินการเสนอกรณีตัวอย่างให้สมาชิกศึกษา พร้อมทั้งตั้งคำถามหรือประเด็นเพื่อให้สมาชิกได้อภิปรายร่วมกัน

2.3 ผู้ดำเนินการและสมาชิกสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

วิธีนี้ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 2

3. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่มีความตั้งใจและสนใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะของนักเรียนที่พึงกระทำต่อโรงเรียน โดยใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ติดตามผลงานและยอมรับผลของการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย แล้วรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยไม่ต้องมีใครบังคับ เข้มงวด ยึดได้แก่ความรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การรักษาความสะอาดของโรงเรียน ได้แก่ รักษาความสะอาดของห้องเรียน อาคารเรียน ห้องส้วม อย่างล้างมือ และบริเวณโรงเรียนทั้งหมด การทิ้งขยะในถังรองรับ

3.2 การถนอมรักษาของใช้ และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน ได้แก่ การขออนุญาตทุกครั้งก่อนนำวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนไปใช้ รักษาวัสดุอุปกรณ์ให้คงสภาพเดิม ไม่เสียหาย จัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เสร็จแล้วไว้ตามเดิม ไม่ทำให้อับชื้น เก่าอี้ ประตู หน้าต่าง กระดานดำ อุปกรณ์กีฬา อุปกรณ์ทำความสะอาดของโรงเรียนเสียหาย ไม่ทำลายกระถางต้นไม้ กระถางดอกไม้ของโรงเรียน

3.3 การช่วยกิจการงานของโรงเรียน ได้แก่ ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างเต็มที่ตามความสามารถและโอกาส เช่น กิจกรรมวันไหว้ครู วันเด็ก การแข่งขันกีฬา การจัดค่ายนิเทศ นิทรรศการ

3.4 การปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน ได้แก่ แต่งกาย
เรียบร้อยถูกระเบียบ เข้าแถวเคารพธงชาติ มาโรงเรียนทันเวลา ขออนุญาตครูก่อนออก
นอกบริเวณโรงเรียน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและกรณีตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเทียน้อย กรุงเทพมหานคร และได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.1 ความหมายของกลุ่ม
 - 1.2 ประเภทของกลุ่ม
 - 1.3 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.4 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.5 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.6 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.7 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม
 - 1.8 ลำดับขั้นการเรียนรู้ตามวิธีการบวนการกลุ่ม
 - 1.9 การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง
 - 2.1 ความหมายของกรณีตัวอย่าง
 - 2.2 คุณค่าของกรณีตัวอย่าง
 - 2.3 การสร้างกรณีตัวอย่าง
 - 2.4 การเขียนกรณีตัวอย่าง

- 2.5 ประเภทของการตีตัวอย่าง
- 2.6 การนำการตีตัวอย่างไปใช้
- 2.7 การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตีตัวอย่าง

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบและความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

- 3.1 ความหมายของความรับผิดชอบและความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
- 3.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ
- 3.3 ประเภทของความรับผิดชอบ
- 3.4 ความสำคัญของความรับผิดชอบ
- 3.5 การพัฒนาความรับผิดชอบ
- 3.6 การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1.1 ความหมายของกลุ่ม

จาเนียร์ ช่างวิชิตี และคนอื่น ๆ (2521 : 4 - 6) ได้ให้ความหมายของกลุ่มพอสรุปได้ดังนี้

- 1. กลุ่มจะต้องเกิดจากบุคคลอย่างน้อยที่สุด 2 คนมาประกอบกัน
- 2. กลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน หมายความว่า ทั้งกลุ่มและบุคคลจะแยกจากกันไม่ได้ จะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีปฏิริยาตอบโต้กันทั้งทางด้านความคิด กิริยาท่าทางการกระทำหรือคำพูด
- 3. มีความสนใจร่วมกันเพื่อสมาชิกจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน
- 4. มีการปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมาย จึงต้องมีการกำหนดหน้าที่ แบ่งความรับผิดชอบและระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติ

พนม สัมอารีย์ (2522 : 11) ก็ได้สรุปความหมายของกลุ่มจากผลการศึกษาค้นคว้าทางจิตวิทยาสังคม สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ว่า กลุ่มหมายถึง บุคคลตั้งแต่

2 คนขึ้นไปทำงานร่วมกันด้วยจุดประสงค์อย่างเดียวกัน และช่วยกันสร้างสรรค์บูรณาการแห่งบุคลิกภาพแต่ละบุคคล ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และมีการควบคุมตนเอง

นอกจากนั้น กัลลี (Gulley. 1963 : 62) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า กลุ่มมีความหมายที่ลึกซึ้งกว่าการที่บุคคลมาอยู่ร่วมกัน กลุ่มจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ

1. มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และวัตถุประสงค์นั้นจะต้องสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนด้วย
2. มีผลงานอันเกิดจากความร่วมมือของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
3. มีการสื่อสารทางวาจา หรือมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง

จากความหมายของกลุ่มข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า กลุ่มหมายถึง การที่บุคคล 2 คนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกัน มีปฏิกริยาตอบโต้กัน มีความสนใจ และทำงานร่วมกันด้วยจุดประสงค์อย่างเดียวกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม พร้อมทั้งจะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทและหน้าที่ของตน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน

1.2 ประเภทของกลุ่ม

เรื่องของ "กลุ่ม" ได้รับความสนใจจากบุคคลในวงการต่าง ๆ เป็นอันมาก และได้มีผู้คิดค้นนำหลักการของพลังกลุ่มไปใช้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมปฏิบัติการทางสังคมอย่างกว้างขวางในรูปแบบและจุดมุ่งหมายต่าง ๆ เช่น (นิภา วิจิตรศิริ. 2525 : 18 - 20)

1. กลุ่มฝึกอบรม (T-Group or Training Group) เป็นการช่วยให้บุคคลที่เข้ามาอยู่ในกลุ่มได้เพิ่มการตระหนักรู้เกี่ยวกับความรู้สึกที่เป็นอยู่และการสร้างทักษะในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นอกจากนี้แล้วยังเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม เช่น การเข้าใจแนวโน้มต่าง ๆ การสื่อความหมาย บทบาท รวมทั้งผลของการดำเนินบทบาทอย่างมีประสิทธิภาพ

2. กลุ่มฝึกอบรมความไวในการรับรู้ (Sensitivity Training Group) เป็นการฝึกหรือการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้และรับรู้สิ่งต่าง ๆ เช่น การรับรู้ความรู้สึก ความนึกคิด เหตุผล และประสบการณ์ทั้งของตนเองและของผู้อื่น การฝึกการรับรู้นี้จะเป็เครื่องส่งเสริมให้บุคคลเกิดความเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง เห็นความสำคัญของการพัฒนา ปรับปรุงตนเอง รวมทั้งเกิดความเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น
3. กลุ่มฝึกอบรมทักษะพื้นฐาน (BST-Group or Basic Skill Training Group) บางครั้งเรียกว่ากลุ่มฝึกอบรมเพื่อนมนุษย์สัมพันธ์ (Training Human Relations Laboratory) เป็นการสร้างให้สมาชิกในกลุ่มได้มีทักษะเบื้องต้นในด้านมนุษยสัมพันธ์ และการพัฒนาทักษะเพื่อการนำไปใช้
4. กลุ่มฝึกทดลอง (Laboratory Training Group) เป็นโครงการที่มุ่งให้เกิดประสบการณ์ เพิ่มพูนความเข้าใจและทักษะของการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และเพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลและกลุ่ม
5. กลุ่มเผชิญหน้า (Encounter Group) เป็นกลุ่มที่เน้นความจริงของงานส่วนบุคคล มุ่งให้บุคคลรู้จักตัวเอง รู้จักสภาพความเป็นจริงของตนเองอันจะช่วยให้เขาได้เกี่ยวข้องกับคนอื่นอย่างเปิดเผยและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
6. กลุ่มทนทาน (Marathon Group) เป็นกลุ่มที่พบกันหลายช่วงเวลาติดต่อกันไปโดยใช้เวลามากกว่า 12 ชั่วโมง ในแต่ละครั้ง จากการพบปะติดต่อกันหลาย ๆ ครั้งนี้จะทำให้สมาชิกในกลุ่มได้ค้นพบและศึกษาความคิดของตนเองและของผู้อื่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดำเนินตามแบบแผนในการปฏิสัมพันธ์กัน ความขัดแย้งกัน มีอคติต่อกันและความกลมเกลียวสามัคคีกัน
7. การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group Counseling) เป็นการให้ความช่วยเหลือบุคคลปกติให้มีการยอมรับปัญหาต่าง ๆ ของตนเองและพยายามแก้ไขปัญหานั้นก่อนที่จะกลายเป็นปัญหารุนแรง การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มยังจะช่วยให้ผู้ที่มีปัญหาได้เรียนรู้และนำความคิดทั่วไปจากกลุ่มมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

8. กลุ่มจิตบำบัดรักษา (Group Psychotherapy) เป็นรูปหนึ่งของการแก้ไขโดยการพบปะกันในกลุ่มเล็ก ๆ ระหว่างคนไข้ และผู้ให้การบำบัดรักษาติดต่อกันไปเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยมีความมุ่งหมายที่จะทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดการหยั่งเห็นและเข้าใจสาเหตุของปัญหาทางสังคม อารมณ์ และจิตใจ รวมทั้งมีความสามารถที่จะลดหรือแก้ปัญหาดังกล่าวได้

9. กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) เป็นการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยรวม ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคน และกลุ่มก็จะดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ นอกจากนี้ การทำกิจกรรมกลุ่มนั้นจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องความต้องการของบุคคลอื่นและทักษะในการแสดงออกถึงความเข้าใจดังกล่าวในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านใดแก่สมาชิกขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายว่าต้องการจะให้เกิดการเรียนรู้ในด้านใด ก็จัดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนั้น

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มแบบต่าง ๆ อีก ที่มีชื่อแตกต่างกันไป แม้จะแตกต่างกันบ้างในเรื่องจุดมุ่งหมาย รายละเอียดของเนื้อหา และวิธีการปฏิบัติแต่โดยทั่วไปแล้วล้วนมุ่งที่จะพัฒนาสติปัญญาและพฤติกรรมของบุคคลด้วยวิธีการกลุ่มทั้งสิ้น

1.3 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

เฮอรัลด์ (Herrold. 1952 : 492 - 504) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลมีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา หรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522 : 14) และ นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 20) ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้อย่างสอดคล้องกันว่า กิจกรรมกลุ่มหมายถึง การนำประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยรวม มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่าง

สมาชิกภายในกลุ่ม ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคน

บุหงา วชิระศักดิ์มงคล (2526 : 35) ก็ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึงกิจกรรมใด ๆ ที่ให้สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เนื่องจากมีโอกาสวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นตลอดถึงได้วิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มโดยการช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้อื่นในกลุ่ม ตลอดเวลาที่ร่วมกระทำกิจกรรมเหล่านั้น และมีผลทำให้บุคคลมีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน จารุรักษ์ พิณพรหมราช (2529 : 6) ได้กล่าวไว้ในงานของตัวเองว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึงประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งได้มาจากการที่ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการร่วมมือในการแก้ปัญหาหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน และผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียน และผู้เข้าร่วมกลุ่มซึ่งเกิดขึ้นในขณะนั้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ในด้านการทำงานและด้านอื่น ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกทุกคน

สรศักดิ์ โสชู (2530 : 10) ได้สรุปไว้ว่า กิจกรรมกลุ่มหมายถึง การจัดกิจกรรมขึ้นมาแล้วให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งความคิดและลงมือกระทำภายในสถานการณ์ที่มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เคารพในกติกาของกลุ่ม จนเกิดการพัฒนาความคิด ความเข้าใจและพฤติกรรมของบุคคล อันเป็นผลต่อตนเองและคนอื่นที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข

จริยา วิไลวรรณ (2532 : 36 - 37) สรุปไว้เช่นกันว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึงกระบวนการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม มีการร่วมมือกันในการแก้ปัญหา หรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการรับรู้อันจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึงการจัดประสบการณ์ขึ้นมาให้แก่ผู้เรียน แล้วให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งความคิดและลงมือกระทำภายในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ ร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มซึ่งเกิดขึ้นในขณะนั้น ตลอดจนแสดงความคิดเห็นและกล่าวถึงประโยชน์

ที่ได้รับจากกิจกรรมจนสมาชิกทุกคนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเกิดการพัฒนาความคิด ความเข้าใจ อันเป็นผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข

1.4 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

แทรกซ์เลอร์ และนอร์ธ (ทองเรียน อมรัชกุล. 2520 : 5 - 6 ; อ้างอิงมาจาก Traxler and North. 1957 : 320) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในมหาวิทยาลัย หรือในโรงเรียน โดยการจัดโครงการ เช่น ภูมิทัศน์นักเรียนใหม่ หรือนำไปจัดในรูปแบบของการแนะแนวได้ตลอดทั้งปี

2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับในหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน

3. เพื่อเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพราะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับครูแนะแนวในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรม

4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษา และความจริงของงานของบุคคลในกลุ่ม นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังสามารถนำมาเป็นเครื่องช่วยในการแก้ไขเรื่องส่วนตัวได้ เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ การพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ บัตตัน (Button. 1974 : 1 - 2) ยังกล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโตและพัฒนาโดยเฉพาะทักษะด้านสังคม และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้นการจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะพยายามช่วยกลุ่มและช่วยบุคคลแต่ละคน เพื่อทำงานไปสู่จุดมุ่งหมาย

วินิจ เกตุขำ และ คมเพชร ฉัตรสุณกุล (2522 : 170 - 172) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มว่า เพื่อพัฒนาบุคคลโดยอาศัยผู้จัดกิจกรรมกลุ่มที่มีความสามารถ ตลอดจนรู้กระบวนการของการจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นอย่างดี จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มอาจแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตนเอง การอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในกลุ่มจะมีส่วนช่วยให้คุณเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้ดียิ่งขึ้น เช่น รู้ความสามารถบางประการของตนเอง รู้จักข้อบกพร่องบางอย่าง ทั้งนี้เพราะกลุ่มจะมีปฏิกิริยาให้เห็นข้อเท็จจริงได้
 2. เพื่อให้อ่านใจบุคคลอื่น เมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกันก็ย่อมจะทำให้เกิดการเรียนรู้และรู้จักซึ่งกันและกันได้ดีขึ้น
 3. เพื่อให้คุณสามารถทำงานร่วมกันได้ดียิ่งขึ้น
- จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาบุคคลโดยเปิดโอกาสให้คุณได้ปรับปรุงแก้ไข เปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ความรู้สึก พฤติกรรมต่าง ๆ และสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นด้วย

1.5 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม

การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม จะช่วยฝึกทักษะที่จำเป็นบางประการดังต่อไปนี้ (วิไลวรรณ สันภาวะโณมล. 2522 : 20)

1. ทักษะทางสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่ช่วยให้อยู่ร่วมกัน และทำงานกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เช่น ทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับ การรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม การควบคุมตนเอง การยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น การรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ การรู้จักสิทธิของตนเองและผู้อื่น
2. ทักษะในการศึกษาค้นคว้า (Study Skill) เป็นทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล การพูด การฟัง การอ่าน และการรายงาน
3. ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) ได้แก่ทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การวิพากษ์วิจารณ์ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีเหตุผล
4. ทักษะในการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) เป็นทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ทักษะในการวางแผนงาน การเป็นผู้นำแสดงความคิดเห็นด้วยการอภิปราย การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

พนม ลิมอารีย์ (2522 : 56 - 57) ยังได้กล่าวถึงผลพลอยได้ของสมาชิกใน การเข้ากลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มจัดเป็นสนามสำหรับทดลองฝีมือ (Testing Ground) ของบุคคล โดยบุคคลได้อาศัยกลุ่มเป็นที่ทดลอง หรือเป็นที่แสดงความสามารถ
2. กลุ่มเป็นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตคติ ความคิดเห็น และกลุ่มยังช่วย ปรับปรุงเจตคติและนิสัยใจคอของสมาชิก รวมทั้งให้สมาชิกได้เป็นกำลังใจให้แก่กันและกัน
3. กลุ่มช่วยทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย ให้ความอบอุ่น ให้ความสำคัญ ให้ความรัก เป็นเครื่องบำรุงขวัญของสมาชิกด้วย การทำให้ได้มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นที่รักและได้รับความยกย่องจากกลุ่ม จะช่วยให้ได้มีความเข้าใจตนเองดีขึ้น เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยและเชื่อมั่นในตนเองขึ้น ทำให้มีความรู้สึกว่าเป็นบุคคลที่มีค่าคนหนึ่ง และ ยอมจะทำประโยชน์ให้กับกลุ่ม
4. กลุ่มช่วยเสริมสร้างพลังทางร่างกาย เช่นการออกกำลังกาย การฝึกหัดเป็น กลุ่ม จะช่วยให้สมาชิกมีความอดทนที่จะฝึกมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีแก่สมาชิกเอง

นอกจากนี้ คมเพชร นัตรศุภกุล (2530 : 15 - 19) ได้กล่าวถึงคุณค่าของ กิจกรรมกลุ่มว่านอกเหนือจากความสำเร็จของกิจกรรมที่ทำแล้ว กิจกรรมกลุ่มยังมียุทธศาสตร์ด้าน อื่น ๆ อีก ได้แก่

1. คุณค่าในด้านการพัฒนาการ (Developmental Values) เช่นการสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล การสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม การพัฒนาการด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ ตลอดจนความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะ
2. คุณค่าด้านการวินิจฉัย (Diagnostic Values) สำหรับผู้นำกลุ่ม เมื่อมีการ ทำกิจกรรมกลุ่มจะทำให้มีโอกาสที่จะสังเกตสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ทำให้เกิดความเข้าใจเป็น อย่างดีในตัวของสมาชิกของกลุ่ม
3. คุณค่าด้านการบำบัด (Therapeutic Values) ในการรวมกลุ่มของบุคคล จะมีค่าต่อการบำบัดเป็นอย่างดี โรงพยาบาลและคลินิก จะนำวิธีการทางกลุ่มไปใช้รักษาคนไข้ โดยการบำบัดทางจิตวิทยากับคนไข้เป็นกลุ่ม (Group Psychotherapy) สำหรับใน

โรงเรียน ผู้เรียนที่มีปัญหาคล้ายคลึงกัน อาจได้รับความช่วยเหลือโดยการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม (Group Counseling) แต่สำหรับผู้เรียนที่มีปัญหาเพียงเล็กน้อย จะได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การพัฒนานิสัยของตนเอง เป็นต้น

4. คุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน (Values to the School and Community) การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชนได้

อาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เป็นวิธีการที่ช่วยให้สมาชิกในกลุ่มมีการพัฒนาทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรม เพราะกิจกรรมกลุ่มเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่การวิเคราะห์โดยได้ปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เรียนยังยอมรับข้อบกพร่องของตนเองและพร้อมที่จะแก้ไข นอกจากนี้การทำการกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย รู้จักรับผิดชอบในบทบาทของตนเอง รู้จักแก้ปัญหา เป็นคนมีเหตุผล สอนให้เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี (จันทิกา ลิมปิเจริญ. 2522 : 79)

1.6 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

อ็อตตาเวย์ (Ottaway. 1966 : 7) กล่าวว่าไว้เช่นกันว่า กลุ่มควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระโดยทั่วถึงกัน ดังนั้นกลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นก็ไม่ควรเกิน 15 คน เพราะมิฉะนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมผิดไปจากเดิม ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีจำนวนสมาชิก 9 - 10 คน จึงจะทำให้การทำงานบังเกิดผลดีที่สุด

ชอว์ (Shaw. 1971 : 4) ได้กล่าวถึงขนาดของกลุ่มแตกต่างออกไปว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คน เป็นอย่างมาก แต่ถ้ามีจำนวนสมาชิก 30 คนขึ้นไปจะจัดเป็นกลุ่มใหญ่ และถึงแม้ว่ากลุ่มจะมีสมาชิก 30 คน ก็อาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ จำนวนสมาชิกไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญ แต่องค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิก และความร่วมมือในการทำงานของสมาชิกจะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า

เยาพา เดชะคุปต์ (2517 : 34) ซึ่งกล่าวว่า ขนาดของกลุ่มที่จะช่วยให้การทำงานหรือการเรียนการสอนประสบผลดี ควรเป็นกลุ่มขนาดเล็กประมาณ 5 - 15 คน สอดคล้องกับ จำเนียร ช่างวิจิตร และคนอื่น ๆ (2521 : 5) ซึ่งกล่าวว่าในวงการศึกษา นักจิตวิทยามักจะศึกษากลุ่มขนาดเล็กมีสมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะเห็นความสัมพันธ์ได้อย่างใกล้ชิด และในด้านการเรียนรู้ที่ได้ผลดีกว่ากลุ่มขนาดใหญ่

และคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 26) ก็ได้กล่าวว่าขนาดของกลุ่มอาจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ในการพิจารณาธรรมชาติของปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกัน จะทำให้กระบวนการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันไปด้วย ในกลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินความจำเป็น สมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน บางคนคาดหวังว่าจะได้รับผลตอบแทนทั้งหมด ในขณะที่คนอื่นรู้สึกคับข้องใจที่ไม่มีงานทำ ไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ ขนาดของกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน จะใหญ่เท่าใดขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่มและระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

1.7 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม

แพทเทอร์สัน (Patterson. 1973 : 105) กล่าวว่า การให้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่ถ้าเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมีน้อย อาจจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสำหรับเด็กประถมศึกษา ควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้

ทรอทเซอร์ (ชูชัย สัมปธิโกร. 2527 : 18 - 19 ; อ้างอิงมาจาก Trotzer. 1977) ให้ความเห็นพอสรุปได้ว่า ในการกำหนดระยะเวลาและความถี่ของการเข้ากลุ่มนั้น หากจัดทำกับสถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษานั้นด้วย เช่น ในโรงเรียนส่วนมากจะจัดเวลาเป็นคาบ ๆ ละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่า ควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่มขึ้นอยู่กับเป้าหมายของกลุ่ม และธรรมชาติของสมาชิกกลุ่ม แต่อย่างน้อยที่สุด ควรจะเข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง ถ้ามากกว่านี้ได้ก็ยิ่งเป็นการดี

1.8 ลำดับขั้นการเรียนรู้ตามวิธีการบวนการกลุ่ม

เขอาพา เดชะคุปต์ (2517 : 163 - 166) ได้แบ่งขั้นตอนการเรียนรู้ออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้คือ

1. ระยะการมีส่วนร่วม เป็นระยะที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือค้นคว้าแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลจากการเรียนรู้จะเกิดจากตัวผู้เรียนโดยตรง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรม จะเป็นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านคือ

1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ได้แก่ การที่ผู้เรียนลงมือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ คือ ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่กระทำนั้น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาเป็นอย่างดี และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญาหรือสมอง คือการที่ผู้เรียนเกิดการเห็นจริงหรือประจักษ์แจ้ง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และสร้างแนวความคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้ขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาแนวความคิด และเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจการวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

1.4 การมีส่วนร่วมทางสังคม คือการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง และเกิดผลดีอีกด้วย

2. ระยะวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ทันทีหลังจากที่ลงมือกระทำกิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวางสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

3. ระบุสรุป และประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบ แนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ในอนาคต หรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์นั้นจะทำได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ หรือพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยในการคิดค้น และประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

4. ระบุประเมินผล โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มจากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะและติชม ร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522 : 23) ยังได้กล่าวถึง ระยะพัฒนาของกลุ่มว่า พฤติกรรมที่สมาชิกแสดงออกตอนเริ่มเข้ากลุ่ม อาจแตกต่างจากภายหลังที่ได้เข้ากลุ่มเป็นเวลานานแล้ว ทั้งนี้เพราะว่า การที่จะทำให้กลุ่มเป็นกลุ่มที่สมบูรณ์นั้น จะต้องอาศัยเวลาในการพัฒนา กลุ่ม ดังนั้น มักจะพบว่า กลุ่มจะต้องผ่านระยะต่าง ๆ 4 ระยะคือ

1. ระยะที่บุคคลแต่ละคนมีการแข่งขัน และมีศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง
2. ระยะของความขัดแย้ง และความคับข้องใจ
3. ระยะกลุ่มมีความสามัคคี
4. ระยะที่มีผลงาน และยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง

1.9 การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

การวิจัยในประเทศ

เบิร์คเฮาเซอร์ (Birkhauser. 1985 : 103) ศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติของนักเรียนในชั้นเรียนระดับประถมศึกษา โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนักเรียนเกรด 3, 4, 5 จำนวน 77 คน ซึ่งมีส่วนร่วมอยู่ในชั้นเรียนตามปกติ

และนักเรียน 75 คน ซึ่งอยู่ในชั้นเรียนไม่เกิน 6 สัปดาห์ พบว่าทั้ง 2 กลุ่ม มีอัตถิภาวนิยมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เดวิส (Davis. 1988 : 3263) ศึกษาผลการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มในการเรียนคณิตศาสตร์ หน่วยการแก้ปัญหามีต่อผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนวิชาดังกล่าวของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 104 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

บอร์ดแมน (Boardman. 1988 : 1952) ศึกษาผลของการนำกระบวนการกลุ่มไปใช้ในโปรแกรมการเลิกสูบบุหรี่ โดยมีอาสาสมัคร 67 คน เข้ารับการฝึกตามโปรแกรมนี้ ผลการศึกษาพบว่าเทคนิคกระบวนการกลุ่มช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของโปรแกรมดังกล่าว สังเกตได้จากอัตราผู้เลิกสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิง

การวิจัยในประเทศไทย

ลัดดาวรรณ ณ ระนอง (2525 : 52) ได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีพัฒนาการด้านความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังมีพัฒนาการทางวินัยในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 49 - 50) ก็ได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองแคสรีกัญญา จังหวัดสระบุรี โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 16 คน พบว่า นักเรียนที่มีความรับผิดชอบสูง กลาง และต่ำที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรศักดิ์ โสชู (2530 : 56) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความ
 สานึกในหน้าที่พลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านศรีสะอาด จังหวัด
 เพชรบูรณ์ จำนวน 24 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน พบว่า
 กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่
 ทำกิจกรรมตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พวงแก้ว เนตรโอการักษ์ (2533 : 65 - 66) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่ม
 ที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม
 จังหวัดนครปฐม จำนวน 14 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 7 คน ผลการ
 วิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม มีความร่วมมือใน
 การอภิปรายกลุ่มสูงกว่าก่อนการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความร่วมมือใน
 การอภิปรายกลุ่มภายหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรม
 กลุ่มสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้หลายประการ ฉะนั้น เมื่อ
 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่สมควรต้องปลูกฝังให้กับนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจ
 และต้องการศึกษาว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มจะสามารถพัฒนา
 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนได้หรือไม่

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง

2.1 ความหมายของกรณีตัวอย่าง

พกา บุญเรือง (2525 : 99) และทีศนา แชนมณี และคนอื่น ๆ (2522 :
 202) ให้ความหมายไว้อย่างสอดคล้องกันว่า กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งใช้
 กรณี หรือ เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง นำมาดัดแปลง และใช้เป็นตัวอย่างในการให้
 ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น

สมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 83) ให้ความหมายไว้ว่า กรณีตัวอย่าง (Cases) คือสื่อการสอนที่สร้างขึ้นบนระบบปัญหาและการใช้ข้อมูลที่น่าสนใจ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียน มีพัฒนาการและทักษะในเรื่องของการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ การให้เหตุผล และมีแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาได้

จากความหมายของกรณีตัวอย่างดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า กรณีตัวอย่าง หมายถึง วิธีการสอน ซึ่งใช้สื่อ อันได้แก่ กรณี เรื่องราว ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง นำมาดัดแปลง ให้สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการสอน แล้วเสนอเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหาอันจะทำให้ ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในเรื่องการคิดวิเคราะห์ ให้เหตุผล และตัดสินใจ

2.2) คุณค่าของกรณีตัวอย่าง

พิศนา แชนมณี และคนอื่น ๆ (2522 : 202) กล่าวว่า วิธีการสอนโดยนำ กรณีตัวอย่าง หรือเรื่องราวต่าง ๆ นี้ จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วน และการอภิปรายถึงเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้น จะช่วยให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายกับชีวิตจริง มาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้ มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

กรณีตัวอย่าง เป็นสื่อการสอนที่มีสาระน่าสนใจ ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชากรศึกษามาก ครูสามารถสร้างกรณีตัวอย่างได้ หลายรูปแบบ หลายประเภท โดยการเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม สิ่งแวดล้อม ชีวิตประจำวันที่น่าสนใจชวนติดตามและยังหาข้อสรุปที่เด่นชัดไม่ได้ มาปรับให้เป็นกรณีตัวอย่าง แก่นักเรียนในระดับประถมศึกษาอย่างมีกระบวนการและขั้นตอนที่เหมาะสม นักเรียนจะได้ ฝึกฝนกับการเผชิญเรื่องราว ปัญหาที่เกิดขึ้นของบุคคลหลายประเภท หลายเหตุการณ์ ในรูปแบบของกิจกรรมที่สอดคล้องกับกรณีตัวอย่างที่นำมาใช้ มีโอกาสที่จะได้รู้จักคิด วิเคราะห์

แยกแยะประเด็นปัญหา มีความคิดเห็นของตนเองเกิดขึ้น รู้จักการประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ และตัดสินใจได้อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผล กรณีตัวอย่างจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รู้จักแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ ความรู้สึก เจตคติของตนเองต่อผู้อื่นด้วย การจัดกิจกรรมโดยการใช้กรณีตัวอย่าง ทำให้ครูมีโอกาสเสริมสร้างให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะในเรื่องการทำงานกลุ่มด้วยในบางครั้ง ทักษะการเป็นผู้นำ บทบาทสมาชิกกลุ่ม การอภิปรายกลุ่มย่อย และมติของกลุ่ม เป็นต้น (สมพงษ์ จิตระดับ. 2530 : 83) สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 241) กล่าวว่า กรณีตัวอย่างนี้ เป็นการใช้สื่อการสอนที่มีคุณค่าจะช่วยให้การเรียนการสอนจริยศึกษามีลักษณะง่ายขึ้นต่อความเข้าใจ น่าสนใจ และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา

๒.๒) การสร้างกรณีตัวอย่าง

การสร้างกรณีตัวอย่างขึ้นนั้น ครูผู้สอนจะต้องต้นตัว กระตือรือร้นต่อข่าวคราวความเคลื่อนไหว รู้จักสังเกต และหากรณีต่าง ๆ ขึ้นอย่างมีหลักเกณฑ์ และสามารถรับเหตุการณ์เหล่านั้นให้สอดคล้องกับเนื้อหาทางจริยธรรม ตรงกับวัย และระดับภูมิภาวะของผู้เรียน ครูสามารถมีแนวทางในการสร้างกรณีตัวอย่างดังต่อไปนี้ (สมพงษ์ จิตระดับ. 2530 : 83-84)

1. เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง หรือมีส่วนใกล้เคียงกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคม กรณีตัวอย่างไม่ควรเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเอง หรือเขียนจากจินตนาการโดยสมมติให้เกิดขึ้นตามความต้องการ การใช้บุคคล เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อม ควรจะเป็นจริงด้วย
2. เป็นเรื่องที่ยังหาข้อยุติ หรือข้อสรุปไม่ได้ มีประเด็นที่ต้องใช้ความคิดของบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ทางเลือกของความคิดเห็นหรือคำตอบมีหลายแนวและเปิดกว้าง การตัดสินใจกระทำได้หลายทาง เพื่อจะพิจารณาได้ว่าทางใดเหมาะสมที่สุด กรณีตัวอย่างที่ไม่มีทางเลือกจะไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้
3. มีสาระน่าสนใจ สนุกสนาน แทรกข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

4. ให้อ่านอย่างอื่น อย่างเพียงพอในการกำหนดปัญหาหรือประเด็นในการคิด ตัดสินใจ กรณีตัวอย่างไม่ควรยากเกินไปจนผู้เรียนไม่สามารถหาคำตอบได้ หรือง่ายเกินไปจนผู้เรียนไม่ต้องใช้สติปัญญาในการคิดมากนัก กรณีตัวอย่างที่ดีควรมีการแสดงทางเลือกในการตัดสินใจอย่างเด่นชัด
5. สอดคล้องกับเนื้อหาทางจริยธรรม เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา
6. ปรับเป็นกิจกรรมที่แสดงออกและเคลื่อนไหวได้ กรณีตัวอย่างจะเป็นรูปธรรมมากขึ้น ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการแสดงออก การรับรู้ และปฏิบัติงาน
7. ท้ายสุดของกรณีตัวอย่างจะต้องมีคำถามหรือประเด็นที่ใช้ในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

2.4 การเขียนกรณีตัวอย่าง

การเขียนกรณีตัวอย่างเพื่อใช้ในการเรียนการสอน มีวิธีการดังต่อไปนี้
(สมพงษ์ จิตระดับ. 2530 : 84)

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของกรณีตัวอย่าง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความเข้าใจตรงกันโดยต้องระบุให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติอย่างไร คุณธรรมที่ศึกษา ความคิดรวบยอดของสิ่งที่เรียนรู้
2. รวบรวมข้อมูล เหตุการณ์ เรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยการสังเกต สัมภาษณ์ ค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือประเภทต่าง ๆ การเลือกสรรข้อมูลโดยตรงกับเรื่องราว มีสาระให้ข้อคิดจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูต้องพิจารณาให้ดี
3. ระบุเหตุการณ์สำคัญ ๆ ของกรณีตัวอย่างให้ชัดเจน แบ่งเหตุการณ์และลำดับของเรื่องราวให้ต่อเนื่องไม่สับสนจนผู้เรียนไม่สามารถรู้เค้าโครงของเรื่องได้
4. ลงมือเขียนกรณีตัวอย่าง ใช้สำนวนภาษาง่าย ๆ กระชับรัด ไม่ยากเกินไป และเร้าใจให้ผู้เรียนติดตามเรื่อง

5. ไม่ควรเขียนในแนวข้อทางหรือชักนำให้ผู้เรียนต้องคิดตัดสินใจ
ในแนวที่ครูต้องการ

6. กำหนดวิธีการแบ่งกลุ่ม การวิเคราะห์ เวลาที่ใช้ในการอภิปราย ข้อมูลที่ใช้
ประกอบ และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือการกำหนดประเด็นปัญหาที่ใช้ในการมีตัวอย่าง

7. เป็นการวิเคราะห์ การใช้ความคิด และเขียนให้มีความเข้าใจปัญหาได้หลาย ๆ ทาง

8. ชื่อของบุคคล สถานที่ เหตุการณ์สำคัญ ๆ บางครั้งต้องเปลี่ยนแปลง ไม่ควร
ระบุจริงตามที่เกิดขึ้น

9. จัดทำคู่มือการใช้กรณีตัวอย่าง วัตถุประสงค์สำคัญในการเขียน แนวทาง
การแก้ปัญหา วิธีการสอน การเฉลยตัวปัญหาและประเด็นที่เหมาะสม เป็นต้น

10. เขียนใหม่เพื่อปรับปรุงกรณีตัวอย่าง ในกรณีที่ข้อมูลเปลี่ยนไปและการนำไปใช้
พบว่ายาก หรือง่ายเกินไปสำหรับผู้เรียน ภาษาที่ใช้ไม่เหมาะสม เหตุการณ์ไม่น่าสนใจ เป็นต้น

2.5 ประเภทของกรณีตัวอย่าง

สื่อการสอนประเภทนี้ สามารถผลิตได้จากสิ่งแวดล้อม เรื่องราว เหตุการณ์ใน
ชีวิตประจำวัน เรื่องราวของบุคคลที่น่าสนใจ คำพูดหรือประโยคที่แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิด
ที่เกิดขึ้นต่อสิ่งที่ได้พบ และน่าจะนำมาเป็นตัวอย่างให้ข้อคิด ข้อวิจารณ์ การอภิปราย
อันจะนำไปสู่การสร้างแนวคิดอย่างมีเหตุผล และหลักการต่อไป ประเภทของกรณีตัวอย่าง
ที่ครูสามารถสร้างได้เอง และนำไปใช้ได้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา ได้แก่
(สุมน อมรวิวัฒน์ และ สมพงษ์ จิตระดับ. 2528 : 641 - 642)

1. ข่าวนึ่งสื่อพิมพ์ กรณีตัวอย่างประเภทนี้ นิยมนำมาใช้ในการสอนจริยศึกษา
ครูจะต้องอ่านข่าวเกี่ยวกับคุณธรรมที่จะนำมาสอน การพิจารณาประเด็นที่นักเรียนต้องอภิปราย
แสดงความคิดเห็น ตลอดจนการเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติจริงได้ด้วย

2. เรื่องสั้น เป็นเหตุการณ์เรื่องราวของบุคคลไม่มากนัก เนื้อเรื่องไม่สลับซับซ้อน
มีความแตกต่างในเรื่องของการกระทำ การแสดงออก และมีเหตุการณ์สำคัญตอนท้ายเป็น
จุดสำคัญของเรื่อง เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึก ความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ต่อไป

3. รูปภาพ กรณีตัวอย่างประเภทนี้จะป็นรูปภาพหรือการ์ตูน ซึ่งมีเหตุการณ์ประมาณ 3 - 5 ภาพ แต่ละภาพจะมีเหตุการณ์ที่นักเรียนจะต้องดูและบรรยายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ต่อเนื่อง ภาพสุดท้ายจะมีลักษณะที่ก่อให้เกิดประเด็นปัญหาในเรื่องการกระทำหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

4. บทสนทนาหรือคำพูด ลักษณะจะเป็นคำพูดหรือบทสนทนาที่เกี่ยวข้องกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีลักษณะแสดงถึงความเชื่อ ค่านิยมของแต่ละคนที่แตกต่างกันในเรื่องเดียวกัน หรืออาจเป็นบทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัย ความประพฤติของนักเรียนที่มีส่วนสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ บทคำพูด บทสนทนาที่นำมาใช้นี้ควรจะสั้น กระชับ และอาจจัดตอนเฉพาะส่วนที่สำคัญ เพื่อนำมาเสนอ และง่ายต่อการสนทนา พูดโต้ตอบกันในห้องเรียน

5. เรื่องยาวติดต่อ กรณีตัวอย่างลักษณะนี้ จะเป็นเหตุการณ์เรื่องราวของบุคคลหลายคน มีสถานที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง เป็นเรื่องค่อนข้างยาว มีประเด็นขบคิดหลายอย่าง มีข้อสงสัยเกิดขึ้นได้หลาย ๆ กรณี ลักษณะนี้จะเป็นการตัดตอนเรื่องราวให้สั้นกระชับลง และอาจแบ่งเรื่องราวให้เป็นชิ้นส่วนของข้อมูลย่อย ๆ ตามจำนวนชิ้นส่วนที่เหมาะสมกับเรื่องราว และจำนวนผู้เรียน

6. เรื่องเล่า การสร้างแบบนี้จะมีลักษณะของบุคคล 4 - 5 คน เข้ามาเกี่ยวข้องกันในเรื่องที่เกิดขึ้น สิ่งสำคัญอยู่ที่คุณสมบัติของบุคคลมักจะมีข้อดีข้อเสียรวมกันอยู่ การพิจารณาหาเหตุผลจึงต้องดูทั้ง 2 ด้านควบคู่กันไป ก่อนจะให้เหตุผลหรือความคิดเห็นได้

๒.๖ การนำกรณีตัวอย่างไปใช้

เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการและลำดับขั้นของการนำกรณีตัวอย่างไปใช้ ครูสามารถเตรียมการได้ ดังนี้คือ (สมพงษ์ จิตระดับ. 2530 : 85-86)

1. การศึกษาแยกแยะหัวข้อคุณธรรมที่ต้องการสอน เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง การตั้งความคิดรวบยอด การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณธรรมที่ต้องการเน้นและสอน
2. คัดเลือกข่าว เรื่องราว ตัวอย่างเหตุการณ์ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับคุณธรรมที่ต้องการสอน ปรับให้เข้ากับวัย ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมของผู้เรียน

3. กำหนดขั้นตอนและรายละเอียดของการนำไปใช้ จุดมุ่งหมาย ลำดับขั้นของการแสดงออก จำนวนกลุ่มและนักเรียนในแต่ละกลุ่ม สถานที่ เวลาที่ใช้ สื่อการสอนประกอบ บทบาทของนักเรียน ประเด็นที่ใช้ในการอภิปรายแสดงความคิดเห็น ตัวอย่างข้อมูลเพิ่มเติม ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ แนวทางและวิธีการแก้ไข

4. การนำไปใช้ในชั้นเรียน ครูจะเริ่มให้นักเรียนเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ การกำหนดขอบเขตเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง ปัญหาทางคุณธรรมที่เกิดขึ้น การเตรียมห้องเรียนและบรรยากาศให้เหมาะสมกับการมีตัวอย่าง การอภิปราย การแบ่งกลุ่ม ข้อตกลงที่ใช้ หลังจากนี้การมีตัวอย่างจะเป็นกิจกรรมการสอนที่สำคัญที่สุด นักเรียนจะศึกษากรณีตัวอย่างด้วยตนเอง มีการอภิปรายกลุ่มย่อย เสนอความคิดเห็น การซักถาม การเพิ่มเติมข้อมูลตัวอย่างต่าง ๆ และท้ายสุด คือการตอบปัญหาหรือประเด็นพร้อมกับเหตุผลท้ายของกรณีตัวอย่างที่กำหนดให้

5. การเพิ่มเติมเนื้อหา เอกสารเสริมประสบการณ์ แบบประเมินผลตนเองหรือกลุ่มเกี่ยวกับคุณธรรมที่ต้องการสอน

6. แนวสรุปและประเด็นที่นักเรียนควรได้รับ เป็นขั้นตอนที่ทำให้กรณีตัวอย่างเกิดความชัดเจนในสิ่งที่เรียนรู้ ความขัดแย้งลดน้อยลง ครูผู้สอนจึงต้องมีแนวสรุปและการตั้งคำถาม นำเพื่อให้นักเรียนสามารถสรุปแนวคิด สาระสำคัญของคุณธรรมได้ด้วยตนเอง

2.17 การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีตัวอย่าง

งานวิจัยที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ เป็นการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มและการใช้ชุดการแนะแนว เพื่อพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ โดยที่ได้ระบุกิจกรรมการใช้กรณีตัวอย่างไว้ในโปรแกรมด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จริยา วิไลวรรณ (2532) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปิยะรัตน์ ศรีสมบัติ (2533) ศึกษาผลการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อพฤติกรรม
ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอน
โดยใช้ชุดการแนะแนว มีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการสอน
แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วลัยลักษณ์ รักดีพล (2533) ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อความไม่
ประมาทในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้
ชุดการแนะแนว มีความไม่ประมาทในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่กล่าวมา ซึ่งได้กำหนดกิจกรรมการใช้กรณีตัวอย่างไว้เป็นส่วนหนึ่ง
ในโปรแกรมด้วยนั้น ต่างก็สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การใช้กรณีตัวอย่างน่าจะเป็นวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิธีหนึ่งที่
สามารถพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียนได้

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

3.1 ความหมายของความรับผิดชอบ และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

พจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับมาตรฐานของ ฟังก์ และ แวกนอลล์
(Funk and Wagnalls. 1961 : 1073) ให้ความหมายไว้ว่า ความรับผิดชอบคือ
สถานะที่บุคคลรู้จักรับผิดชอบ รู้จักหน้าที่ สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ เป็นที่ไว้วางใจได้
โดยมีต่ออาชญากรรมความผิดหรือบังคับให้ทำ และ ฟลิปโป (Flippo. 1966 : 57) ได้สรุป
ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นความผูกพันของแต่ละบุคคล ในการที่จะปฏิบัติหน้าที่
ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้ได้ผลตรงตามเป้าหมาย ความรับผิดชอบเป็น
คุณลักษณะประการแรกๆ ที่ควรจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นเพื่อเป็นพื้นฐานของความสำนึกขององค์กรต่าง ๆ
สอดคล้องกับที่มีผู้กล่าวไว้ในสารานุกรมทางศาสนาและจริยธรรม (Hastings. n.d. : 739)
ว่า ความรับผิดชอบเป็นความสำนึกของมนุษย์ ในการที่จะยอมรับการแสดงออกทั้งหมดของตน
ทั้งด้านความคิดและการกระทำ

จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2530 : 176-191) ระบุไว้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึง อาการยอมตามผลที่ดี หรือไม่ดี ในกิจการที่ได้กระทำไป ซึ่งสอดคล้องกับความรับผิดชอบ ที่มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

ชาวล แพร์ตกุล (2514 : 33) ให้ความหมายของความรับผิดชอบ ในรูปของ พฤติกรรมไว้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงาน และ ติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเอง กระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับ มอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมาย เพื่อให้บรรลุผล สำเร็จตามที่ได้รับงานมา

สัตยา สัตยาวิวัฒน์ (2514 : 55 - 56) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ มีความหมาย มากด้วยกัน เช่น ความผูกพันที่จะต้องปฏิบัติ ความน่าเชื่อถือ หรือความเชื่อถือได้ ความผูกพัน ในหน้าที่ ความสามารถบอกได้ว่าอะไรถูกอะไรผิด และความสามารถคิดและปฏิบัติอย่าง สมเหตุสมผล และยังต้องพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกเรื่อย ๆ

ชม ภูมิภาค (2525 : 127) กล่าวว่า ความรับผิดชอบนี้ ถ้าจะให้มีความหมาย ชัดเจน ต้องกำหนดลงไปก่อนว่ารับผิดชอบต่ออะไร ต่อใคร หรือในอะไร เช่น ความรับผิดชอบ ในการทำงาน ความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความรับผิดชอบ ต่อหมู่คณะ ผู้ที่รับผิดชอบต่อหน้าที่ ย่อมจะถือว่าหน้าที่ของตนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะละเลยหลีกเลี่ยง ไม่ได้ จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด และปฏิบัติตามระเบียบต่าง ๆ ที่วางไว้ให้

นอกจากนี้ พิจิตรา พงษ์จินดากร (2525 : 8 - 9) กล่าวว่า ความ รับผิดชอบหมายถึง ความมุ่งมั่น ตั้งใจ ที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ความพากเพียร และ ความละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลของการกระทำ ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น มีความ สำนึกในหน้าที่ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม และ กันยา ประสงค์เจริญ (2526 : 5) ยังได้ ให้ความหมายเพิ่มเติมไว้อีกว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกชนิดหนึ่งของบุคคล ซึ่ง

ปะทะสัมพันธ์กับสถานการณ์ หรือบุคคล จะแสดงออกในรูปของความรู้สึกที่จะปฏิบัติงานด้วยความ
เต็มใจ เอาใจใส่ กล้าเผชิญต่อความจริง และรับเป็นการต่อหน้าทำการงาน การดำเนินชีวิต
ความเป็นอยู่ของตน และผู้รอบข้างความดูแล ตลอดจนสังคม พยายามทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่าง
เต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุจุดหมาย

ชานาญ นิสารัตน์ (2526 : 42) ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบ
หมายถึง การยอมรับรู้และสำนึกในการกระทำของตน ยอมรับผลแห่งการกระทำของตนด้วย
ความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็นผลดี หรือผลร้าย ไม่ว่าจะเป็นกระทำผิดหรือถูก ไม่บิดความรับผิดชอบไป
ให้ผู้อื่นและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้
บุคคลปฏิบัติสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุม
อย่างเข้มงวดจากผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ จาเนียร์ ช่วงรัชติ และคนอื่น ๆ ที่กล่าวว่า
ความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติ
ตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำหน้าที่ของตนเอง และมีความซื่อสัตย์สุจริต
(จาเนียร์ ช่วงรัชติ, ศิริโสมภ์ เพชรทองคำ และ จิตรา วสุวานิช . 2521 : 230)

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่จะ
ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย
โดยมิต้องอาศัยการควบคุม บังคับเข้มงวดจากคนอื่น มีความสำนึกในหน้าที่ทั้งต่อตนเองและ
ต่อสังคม ปฏิบัติหน้าที่อย่างระมัดระวัง ด้วยความซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้ ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำ
ลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสียและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น
เรื่อย ๆ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาความรับผิดชอบต่อจริงเรียน โดยมีผู้กล่าวถึง
ความรับผิดชอบต่อจริงเรียนไว้ดังนี้

ไชยรัตน์ ปราณี (2531 : 55 - 56) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อจริงเรียน
ครู อาจารย์ ได้แก่

1. ตั้งใจเล่าเรียน
2. เชื่อฟังครู อาจารย์

3. ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน

4. รักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน

และในแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (กรมวิชาการ.

2528 : 67) ระบุไว้ว่า หน้าที่ต่อโรงเรียนได้แก่

1. รักษาความสะอาดของโรงเรียน

2. ถนอมรักษาของใช้ของโรงเรียน

3. ไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน

4. ช่วยกิจการงานของโรงเรียน

5. รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน

6. สร้างชื่อเสียง เกียรติยศให้แก่โรงเรียน

นอกจากนี้ในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (กรมวิชาการ. 2530 :

232) ได้ระบุเนื้อหาและกิจกรรมการสอนความรับผิดชอบว่า การรับผิดชอบต่องานโรงเรียน

ได้แก่ ทำความสะอาดห้อง ทำตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ดูแลสวนดอกไม้ ต้นไม้

เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ส่วน วัฒนธรรม รักษาตน (2531 : 7) กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

ว่าเป็นการที่บุคคลรับรู้ มีความรู้ ความเข้าใจ สนใจและตั้งใจที่จะปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับของ

โรงเรียน เคารพเชื่อฟังครู อาจารย์ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีความขยันหมั่นเพียร ไม่ทำลาย

ทรัพย์สินของโรงเรียน ช่วยเหลืองานของโรงเรียนตามความสามารถและโอกาส รักษาและ

เชิดชูชื่อเสียงของโรงเรียน สอดคล้องกับที่มีผู้กล่าวถึงสาระสำคัญในการปลูกฝังและสร้างเสริม

เรื่องความรับผิดชอบ 4 ด้าน ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2529 : 36)

1. ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน

2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม

ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาด

ของสถานศึกษา ไม่ขัดเขียนโต๊ะเรียน พนักห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม แต่งเครื่องแบบนักเรียน เรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนนักเรียนที่จะหลงผิด อันจะทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือ ก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนตามความสนใจและความสามารถเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เช่น เป็นนักกีฬา นักดนตรี นักแต่งคำขวัญ เรียงความ กลอน เพลง ฯลฯ

อาจสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่มีความตั้งใจ และสนใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะของนักเรียนที่พึงกระทำต่อโรงเรียนโดยใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ติดตามผลงาน และยอมรับผลของการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย แล้วรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยไม่ต้องมีใครบังคับ เข้มงวด อันได้แก่ความรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การรักษาความสะอาดของโรงเรียน
2. การรักษามรรยาทของใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน
3. การช่วยกิจการงานของโรงเรียน
4. การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน

3.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

แคทเทล (Cattell) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงจะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ บากบั่นพากเพียร ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในเกณฑ์ ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำนั้นจะถือเอาความสะดวกเป็นเกณฑ์ มักหลีกเลี่ยงกฎ ข้อบังคับ (อภิสิทธิ์ วรษา. 2517 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Cattell. 1963)

ประณต เล็กสวัสดิ์ (2517 : 9) กล่าวว่าไว้เช่นกันว่า ผู้มีความรับผิดชอบจะต้องสามารถปฏิบัติในสิ่งต่อไปนี้ได้

1. ช่วยเหลืองานของครอบครัว และส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
2. ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้
3. กล้าเผชิญต่อความเป็นจริง
4. ตั้งใจทำงานโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง

5. รับผิดชอบตนเองทั้งการเงิน การงาน และการศึกษา
6. ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตนเอง และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
7. รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น

อรรถัย จันทวิธานวงศ์ (2523 : 7) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูง ย่อมเอาใจใส่ต่อหน้าที่ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเองและกับผู้อื่น ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำ ย่อมไม่สนใจหน้าที่ของตน ทำสิ่งใดก็ปล่อยปละละเลย ก่อให้ตนเองและสังคมเกิดความเสียหาย นอกจากนี้ นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 7) กล่าวอีกว่า ความรับผิดชอบประกอบด้วยลักษณะ พฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. เอาใจใส่การทำงาน เพื่อผลของงานนั้น ๆ
2. มีความเพียรพยายาม
3. ใช้ความสามารถเต็มที่
4. กล้าเผชิญต่อความจริง ยอมรับการกระทำของตน
5. ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
6. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่อย่างดี
7. ไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น
8. มีความไว้วางใจได้
9. ตรงต่อเวลา
10. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์
11. มีความละเอียดรอบคอบ
12. ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตนเอง
13. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
14. ปรับปรุงงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเอง และที่มีต่อสังคมให้ดียิ่งขึ้น

3.3 ประเภทของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบแบ่งเป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม

ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกพันเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง ตั้งแต่สังคมขนาดเล็ก ๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ (ไชยรัตน์ ปราณี. 2531 : 54 - 55)

ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เริ่มตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ (กรมวิชาการ. 2528 : 66) การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ย่อมมีผลกระทบต่อสังคมในมากก็น้อย ทุกคนจึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคม ดังต่อไปนี้ (ไชยรัตน์ ปราณี. 2531 : 55 - 56)

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
3. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
4. ความรับผิดชอบต่อครู อาจารย์
5. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน

3.4 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความมุ่งหมายของการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 เน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงงามของบุคคล เพื่อสร้างเสริมคุณภาพของพลเมือง ซึ่งอาจสรุปเป็นคุณลักษณะของคนไทย ที่จำเป็นต้องปลูกฝังให้ถึงพร้อมในสถานการณ์ปัจจุบัน 10 ประการ ดังนี้

1. ความมีระเบียบวินัย
2. ความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม

3. ความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาชีพ
4. ความสำนึกในหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งหมายถึงความประพฤติที่ไม่เอาชัลดเอาเปรียบสังคม ขณะเดียวกัน ไม่ปล่อยปละละวางในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเอง จนก่อให้เกิดความเดือดร้อน เสียหายแก่สังคม
5. ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม วิจัยาณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. ความกระตือรือร้นในการปกครองแบบประชาธิปไตย มีความรักและเกิดทุนชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
7. ความเป็นผู้มีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
8. ความสามารถในการพึ่งตนเอง และมีอุดมคติ
9. ความภาคภูมิใจและรู้จักทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรของชาติ
10. ความเสียสละ เมตตาอารี กตัญญูตเวที กล้าหาญและสามัคคีกัน

จะเห็นได้ว่า ความรับผิดชอบเป็น 1 ในคุณลักษณะ 10 ประการที่เป็นทั้งแนวทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษา และอบรมสั่งสอนนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับ (ชาเลียง วุฒิจันทร์. 2524 : 24 - 25)

ความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม เป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญประการหนึ่ง นอกเหนือจากความสำนึกทางสังคม ความเอื้อเฟื้อ และความเกรงใจ ความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมเป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมนี้เป็นลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข นอกจากนั้น ความรับผิดชอบต่อสังคมยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศด้วย (จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์. 2521 : 28) สอดคล้องกับ ชม ภูมิภาค (2525 : 67) ซึ่งได้กล่าวถึงความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของความสงบสุข ความก้าวหน้า และการพัฒนาของสังคม หากสังคมใดผู้คนปราศจากความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม สังคมนั้นย่อมปั่นป่วน มีความทุกข์ยาก โอกาสของความก้าวหน้าในสังคมย่อมทำได้ยาก และในทางตรงกันข้ามหากทุกชีวิตในสังคมมีความ

รับผิดชอบต่อส่วนรวม ปัญหาของสังคมจะลดลงในทุกด้าน ประเทศชาติจะพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว (ชม ภูมิภาค. 2525 : 62) ดังที่คณะกรรมการศาสนาได้กล่าวถึงความสำคัญของการรู้จักรับผิดชอบดังนี้ (กรรมการศาสนา. 2524 : 36 - 39)

1. ทำให้เป็นคนมีความตั้งใจจริง รักหน้าที่การงานของส่วนตนและส่วนรวม
2. เป็นการสร้างความมั่นคงให้แก่ตนเองและหมู่คณะ
3. เป็นคุณสมบัติอันสำคัญของคนในชาติที่เจริญแล้ว
4. เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมระบอบประชาธิปไตย
5. เป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดี
6. ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

สอดคล้องกับ อรรถัย จันทวิชานุกรณ์ (2523 : 7) ซึ่งกล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นส่วนประกอบสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคม แต่ละคนมีบทบาทที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคมหลายบทบาทด้วยกัน เช่น บทบาทของพลเมืองที่ดี บทบาทของพ่อ บทบาทของลูก บทบาทของนักเรียน เป็นต้น ถ้าทุกคนมีความรับผิดชอบในบทบาท และหน้าที่ต่าง ๆ เป็นอย่างดีแล้ว สังคมย่อมสงบสุข การกระทำทุกอย่างจะดีหรือเลว สำเร็จหรือล้มเหลว ย่อมขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของบุคคล

3.5 การพัฒนาความรับผิดชอบ

สมพงษ์ ติรพัฒน์ (2527 : 15) กล่าวถึง ความรู้ลึกรับผิดชอบว่าบุคคลจะเกิดความรู้ลึกรับผิดชอบก็ต่อเมื่อได้เคยฝึกอบรมในด้านภาระมีระเบียบวินัยมาก่อน ทำให้มีความเคารพในกฎเกณฑ์ มีความละเอียดรอบคอบ พึ่งตนเองและสามารถบังคับตัวเองได้

ความรับผิดชอบมิได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ (วิวัฒน์ รักษาเคน. 2531 : 1) การปลูกฝังความรับผิดชอบนั้นเป็นเรื่องต้องใช้เวลา ต้องกระทำมาแต่เด็ก ๆ และจะต้องปลูกฝังด้วยการทำให้เขาได้กระทำ สถานศึกษานับเป็นแหล่งสำคัญยิ่งในการปลูกฝังความรับผิดชอบ เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่อยู่ในโรงเรียน ซึ่งเป็นเวลานานมีใช้น้อยจะสามารถหล่อหลอมอุปนิสัยได้มาก และเมื่อพิจารณาในโรงเรียนประถมศึกษา จะเห็นว่า นักเรียนอยู่ในวัยที่ปลูกฝังอะไรได้ง่าย ฉะนั้น หากฝึกให้นักเรียนปฏิบัติหน้าที่โดยรู้จักช่วยกันรักษาความ

สะอาดของโรงเรียนก็นับเป็นการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน อันจะนำไปสู่การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เนื่องจากกิจกรรมที่ได้กล่าวตามหน้าที่นั้นเป็นการทำเพื่อส่วนรวมไปในตัว เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้การกระทำเพื่อหมู่คณะ และเสียสละเพื่อหมู่คณะ เมื่อเราอายุ 11 ปีขึ้นไป ตั้งแต่นั้นเราจะมอบความรับผิดชอบการทำงานของหมู่คณะให้เด็กทำ เด็กจะเรียนรู้ความรับผิดชอบต่อหมู่คณะและสังคมได้รวดเร็วแน่นอน ดังนั้นควรจัดสถานการณ์ต่าง ๆ วางระเบียบกิจวัตรประจำวันในโรงเรียนและจัดงานพิเศษตามโอกาสอันควร เพื่อปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมแก่เขา (ชม ภูมิภาค. 2525 : 64 - 130)

ก้อ สวัสดิพาณิชย์ (2522 : 54) ก็ได้กล่าวว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบนั้น โรงเรียนควรมุ่งสอนให้เด็กสร้างสมหลักธรรมประจำใจดังนี้

1. การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน และเคารพสิทธิหน้าที่ของผู้อื่น
2. การทำงานให้สำเร็จเป็นอัน โดยไม่ละทิ้งงานที่ได้รับไว้แล้ว
3. ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

นอกจากนั้น ซิดแมน (Siedman. 1958 : 408 - 411) ได้รวบรวมทัศนะเกี่ยวกับการฝึกความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่อายุน้อย ๆ
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติจริง ให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำงาน

ส่วนร่วมในการทำงาน

3. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา
5. ผู้ใหญ่ต้องยืดหยุ่นไม่เร่งรัดได้จนเกินไป
6. ระลึกไว้เสมอว่าในการทำงานนั้น เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เมื่อมอบหมายงานให้เด็กทำแล้ว ควรให้เขาได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่
8. ทำสถิติ และพฤติกรรมการรับผิดชอบของผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อการ

การรับผิดชอบของเด็ก

9. ไม่ควรให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถ

3.6 การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

การวิจัยในต่างประเทศ

แม็คเคลแลนด์ (McClelland. 1953 : 10) ศึกษาพบว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจในสัมฤทธิ์สูงจะมีความรับผิดชอบสูงด้วย

เพค (Peck. 1958 : 347 - 350) พบว่า ความรับผิดชอบขึ้นอยู่กับการศึกษา และการฝึกวินัยโดยอาศัยความรักนั้นจะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นด้วย

โจนส์ (Jones. 1960 : 43 - 44) กล่าวถึงการศึกษาการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กตามระดับอายุว่า เด็กอายุ 9 - 10 ปีมีความรู้สึกรับผิดชอบน้อย และมีช่วงความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกันมาก เด็กอายุ 11 - 13 ปี มีความรู้สึกรับผิดชอบสูงขึ้นเล็กน้อย อายุ 13 ปีขึ้นไป จะมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงอายุ 16 - 17 ปี จะคงที่อีกครั้ง นอกจากนี้ ชูนิค (Zunich. 1963 : 497 - 499) ยังได้ศึกษาพัฒนาการรับรู้ด้านความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมปานกลางพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมปานกลาง มีการรับรู้ด้านความรู้สึกรับผิดชอบได้เร็วกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมต่ำ

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1964 : 661) พบว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยวิธีประชาธิปไตย กล่าวคือให้ความรัก ความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีอารมณ์มั่นคง พึ่งตนเอง สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ และทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยจะทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย ขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดความรับผิดชอบ

การวิจัยในประเทศไทย

ยุพา อานันทสิทธิ (2515 : 140) ได้ทำการวิจัยผลการสอนแบบสอบถามสืบสวน (Active Inquiry) ในวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีต่อความคิดแบบสอบถาม ความถนัดทางการเรียน และความรู้สึกรับผิดชอบ พบว่า ความคิดแบบสอบถามกับความรับผิดชอบไม่สัมพันธ์กัน และ

การสอนแบบสืบสวนมีผลทำให้ นักเรียนมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างไม่ค่อยสำคัญทางสถิติ

สมพงษ์ ตีรพัฒน์ (2517 : 32 - 45) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดนครปฐม พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมแบบเข้มงวดน้อย ประชาธิปไตยมากจะมีความรับผิดชอบสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมแบบเข้มงวดน้อย ประชาธิปไตยน้อย และแบบเข้มงวดมาก ประชาธิปไตยน้อย

ดำนัย งามมานะ (2518 : 44) ได้ศึกษาความรู้สึกรับผิดชอบ ความอยากรู้อยากเห็นและแรงจูงใจในสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับแบบเอาใจใส่มากเกินไป พบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความรู้สึกรับผิดชอบน้อยกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มากเกินไป

สมศักดิ์ ชินพันธ์ (2523 : 74) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน กับความรู้สึกรับผิดชอบพบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย

วิริยะ บุญะนิวาสน์ (2523 : 49) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยธรรม โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนแบบธรรมดาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า กลุ่มที่สอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีทัศนคติทางจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มที่สอนแบบธรรมดา

นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 49 - 50) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่สำคัญที่ควรปลูกฝังให้แก่เยาวชน โดยเฉพาะความรับผิดชอบต่อโรงเรียนซึ่งถือเป็นสถาบันทางสังคมที่ใกล้ชิดกับตัวเด็กกรองลงมาจากครอบครัว อีกทั้งการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนก็ยังเป็นพื้นฐานของการมีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับอื่น ๆ ต่อไป ฉะนั้นการปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความรับผิดชอบต่อโรงเรียนจึงเป็นเรื่องที่ละเลยไม่ได้

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเลิศจังหวัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2535 ที่มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 จำนวน 22 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเลิศจังหวัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2535 ที่มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน

ขั้นตอนการเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ให้ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 3 ห้องเรียน และครูผู้สอนวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6 ที่ตนประจำชั้นหรือทำการสอนอยู่ จำนวนทั้งสิ้น 87 คน โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 3 ห้องเรียน ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของเพื่อนแต่ละคนในชั้นเรียน และประเมินเฉพาะเพื่อนที่สนิทสนมกับตนมากที่สุด จำนวน 2 คน โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมที่มีข้อความเดียวกับฉบับที่ให้ผู้ครูเป็นผู้ประเมิน

3. นำคะแนนความรับผิดชอบต่อโรงเรียนที่ได้จากการประเมินของครูและเพื่อนร่วมชั้น ในข้อ 1 และ 2 มาหาค่าเฉลี่ย

4. นำค่าเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนแต่ละคน มาเรียงจากต่ำไปสูง แล้วคัดเลือกเฉพาะผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ออกมา จำนวน 22 คน

5. สอบถามความสมัครใจของนักเรียนถึงความพร้อมที่จะเข้าร่วมในการทดลองและทำการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรในข้อ 4 ให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน

6. สุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง ให้เป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ามี่ดังนี้

1. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
2. โปรแกรมกรณีตัวอย่าง
3. แบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
4. แบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

1. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มและความรับผิดชอบต่อโรงเรียนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

1.2 สร้างโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

1.3 นักโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.พ้องพรรณ เกิดพิทักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช และผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา ตรวจสอบในเรื่องความสอดคล้องระหว่าง จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมและวิธีดำเนินการ

1.4 ปรับปรุงและแก้ไขโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.5 นักโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่ปรับปรุงและแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทพวิทยา กรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง ในด้านเนื้อหาของกิจกรรม วิธีดำเนินการ อุปกรณ์ และเวลาที่ใช้

1.6 ปรับปรุงและแก้ไขโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

1.7 นักโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มไปทดลองกับกลุ่มทดลองที่ 1 ตามวัน - เวลา ที่กำหนดไว้คือ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๗ ละ 45 - 50 นาที ติดต่อกัน 6 สัปดาห์ รวม 12 ครั้ง โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนของวันจันทร์และวันพุธ เวลา 15.30 - 16.20 น. และการจัด กิจกรรมกลุ่มในแต่ละครั้งดำเนินการตามโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม ดังรายละเอียดในภาคผนวก

2. โปรแกรมกรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับกรณีตัวอย่าง และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข่าว เหตุการณ์ เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและสร้าง กรณีตัวอย่างที่จะใช้เป็นสื่อในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

2.2 สร้างโปรแกรมกรณีตัวอย่างให้มีจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับโปรแกรม กิจกรรมกลุ่ม

2.3 นักโปรแกรมกรณีตัวอย่างที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.พ้องพรรณ เกิดพิทักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา ตรวจสอบในเรื่องความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมาย เนื้อหาและกิจกรรม

2.4 ปรับปรุงและแก้ไขโปรแกรมกรณีตัวอย่างตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.5 นักโปรแกรมกรณีตัวอย่างที่ปรับปรุงและแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทพวิทยา กรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในด้านเนื้อหา อุปกรณ์ และเวลาที่ใช้

2.6 ปรับปรุงและแก้ไขโปรแกรมกรณีตัวอย่างเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2.7 นักโปรแกรมกรณีตัวอย่างไปทดลองกับกลุ่มทดลองที่ 2 ตามวัน - เวลาที่กำหนดไว้คือ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ 45 - 50 นาที ติดต่อกัน 6 สัปดาห์ รวม 12 ครั้ง โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนของวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 15.30 - 16.20 น. และการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง ดำเนินการตามโปรแกรมกรณีตัวอย่าง ดังรายละเอียดในภาคผนวก

3. แบบประเมินพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อโรงเรียน

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างโดยพิจารณาให้สอดคล้องกับนิยามของความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

3.2 นำแบบประเมินพฤติกรรมที่สร้างขึ้นไปให้ครูประจำชั้นและครูผู้สอนวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนแต่ละคน

3.3 สร้างแบบประเมินพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อโรงเรียนอีกฉบับหนึ่ง โดยมีข้อความเดียวกับแบบประเมินพฤติกรรมในข้อ 3.2 และนำไปให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเลิ่ยน้อย กรุงเทพมหานคร ประเมินพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อโรงเรียนของเพื่อนแต่ละคนในชั้นเรียน โดยประเมินเฉพาะเพื่อนที่สนิทสนมกับตนมากที่สุด จำนวน 2 คน

4. แบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

4.2 ศึกษาแบบทดสอบและแบบสอบถามจากงานวิจัยหลายฉบับ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ดังนี้

4.2.1 แบบทดสอบความรับผิดชอบของอรรถัย จันทวิธานวงศ์ (2523 : 65 - 72)

4.2.2 แบบสอบถามความรับผิดชอบของนิภา วิจิตรศิริ (2525 : 108 - 115)

4.2.3 แบบทดสอบวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบของทักเยา ประสงค์เจริญ (2526 : 79 - 85)

4.2.4 แบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของวัฒนา สิมหัตถ์ (2527 : 101 - 105)

4.2.5 แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อชุมชนของพรรัตน์ แก้วทอง (2529 : 130 - 135)

4.3 ให้นิยามเชิงปฏิบัติการเพื่อเสนอโครงสร้างของความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

4.4 สร้างแบบทดสอบให้ครบโครงสร้างตามนิยามเชิงปฏิบัติการ

4.5 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.พ้องพรรณ เกิดพิทักษ์ ดร.โชติ เพชรชื่น และอาจารย์ยุพา มานะจิตต์ ตรวจสอบเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงด้านโครงสร้างตามนิยามเชิงปฏิบัติการ

4.6 ปรับปรุงและแก้ไขแบบทดสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.7 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทพวิทยา กรุงเทพมหานคร จำนวน 92 คน ทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้ววิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบดังนี้

4.7.1 นำแบบทดสอบที่ตรวจแล้วมาเรียงคะแนนตามลำดับจากสูงที่สุดมายังต่ำสุดแล้วแยกนักเรียนที่ได้คะแนนสูง 25 % เป็นกลุ่มสูง และที่ได้คะแนนต่ำ 25 % เป็นกลุ่มต่ำ

จากนั้นหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้สูตรสัดส่วนของความแตกต่างระหว่างกลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก 0.2 ขึ้นไป จำนวน 28 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.2 - 0.52

4.7.2 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วจำนวน 28 ข้อ ไปหาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ตามวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation) โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.7.2.1 นำแบบทดสอบจำนวน 28 ข้อดังกล่าวไปทดสอบประชากรจำนวน 22 คน ทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ และนำคะแนนที่ได้มาจัดเรียงเป็นลำดับที่

4.7.2.2 นำคะแนนความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของประชากรที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียน มาจัดเรียงเป็นลำดับที่เช่นกัน

4.7.2.3 นำลำดับที่ของคะแนนในข้อ 4.7.2.1 และ 4.7.2.2. มาหาค่าสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมนเพื่อเป็นการหาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียน โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ρ) เท่ากับ 0.763 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.7.3 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้ว จำนวน 28 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) โดยใช้สูตร KR - 20 ได้ค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) เท่ากับ 0.669 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลักษณะของแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

แบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ โดยแต่ละข้อเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ในโรงเรียน และมีคำตอบให้เลือก 3 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกจะแสดงถึงการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน โดยให้ผู้ตอบอ่านข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่าในสถานการณ์เช่นนั้น นักเรียนควรจะปฏิบัติอย่างไร หรือผู้ตอบคิดอย่างไรต่อการกระทำเช่นนั้น

ตัวอย่างแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

คำชี้แจง

เหตุการณ์ที่นักเรียนจะอ่านต่อไปนี้อาจเกิดขึ้นได้ในโรงเรียน และนักเรียนแต่ละคน จะมีการแสดงออกแตกต่างกันไป ขอให้นักเรียนอ่านแล้วคิดว่าในเหตุการณ์นั้น ๆ นักเรียน ควรจะปฏิบัติอย่างไร หรือนักเรียนคิดอย่างไรต่อการกระทำเช่นนั้น โดยเลือกเพียง 1 ตัวเลือก จาก 3 ตัวเลือกที่ให้ไว้ แล้วทำเครื่องหมาย X ในกระดานคำตอบให้ตรงกับตัวเลือกนั้น

การตอบคำถามที่ดีที่สุดคือ ตอบตามความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน คำตอบของนักเรียน จะถูกเก็บเป็นความลับ และจะไม่มีการนำไปคิดคะแนนเป็นผลการเรียนว่าได้หรือตกแต่อย่างใด จึงขอให้นักเรียนตอบคำถามทุกข้ออย่างจริงจัง ซึ่งจะ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยโดย ส่วนรวม

การรักษาความสะอาดของโรงเรียน

(0) ถ้านักเรียนเป็นเวรทำความสะอาดห้องเรียน แต่เพื่อน ๆ ที่ทำเวรด้วยกันยังไม่ มาสักคน นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. รอให้เพื่อนมาครบก่อนค่อยช่วยกันทำเวร
- ข. ลงไปเล่นกับเพื่อนคนอื่นก่อน พอโรงเรียนเลิกค่อยทำเวร
- ค. ทำความสะอาดห้องเรียนไปพลาง ๆ ก่อน

การอนุรักษ์รักษาของใช้และสิ่งของภายในโรงเรียน

(0) ถ้านักเรียนมองเห็นว่าเวลาส่งพัสดุห้องเรียนจะปิดเข้ามา และเกิดเสียงดัง นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ปิดประตูไว้เพื่อไม่ให้เกิดเสียงดังขณะเรียนหนังสือ
- ข. หากสิ่งของหนัก ๆ มาทันไว้ ประตูจะได้ไม่เสียหาย
- ค. ไปบอกให้การโรงทราบ และให้เขามาแก้ไขให้เรียบร้อย

การช่วยกิจการงานของโรงเรียน

(0) ไพโรจน์เล่นมอลล์อยู่กับเพื่อน ๆ ระหว่างนั้นเขาเห็นครูประจำชั้นกำลังจัดบอร์ดอยู่ นักเรียนคิดว่าไพโรจน์ควรทำอย่างไร

- ก. รีบไปช่วยคุณครูจัดบอร์ด โดยบอกให้เพื่อนเล่นมอลล์ไปพลาง ๆ ก่อน
- ข. เมื่อเลิกเล่นมอลล์ก็จะเข้าไปช่วยคุณครูจัดบอร์ดจนเสร็จ
- ค. ชวนเพื่อน ๆ ไปช่วยคุณครูจัดบอร์ด

การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน

(0) สूरศักดิ์เป็นหัวหน้าห้อง ป.6/1 วันหนึ่งสूरศักดิ์เห็นบริษัทหลบออกจากโรงเรียนไปซื้อขนมข้างนอก สूरศักดิ์ควรทำอย่างไร

- ก. แกล้งทำไม่เห็น เพื่อรักษาความเป็นเพื่อน
- ข. เตือนบริษัทว่าอย่าทำผิดระเบียบของโรงเรียน
- ค. รายงานให้ครูประจำชั้นทราบ

เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลือกที่แสดงถึงการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ให้ 1 คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลือกอื่น ให้ 0 คะแนน

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 67)

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE ₁	T ₁	X ₁	T ₁
RE ₂	T ₁	X ₂	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

RE_1 , RE_2	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
T_1	หมายถึง	การทดสอบก่อนทำการทดลอง
T_2	หมายถึง	การทดสอบหลังจากการทดลอง
X_1	หมายถึง	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม
X_2	หมายถึง	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการนิตัวอย่าง

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนที่วิเคราะห์คุณภาพแล้ว
2. ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยนำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มไปทดลองกับกลุ่มทดลองที่ 1 และนำโปรแกรมการนิตัวอย่างไปทดลองกับกลุ่มทดลองที่ 2 ดังนี้
 - 2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 ทำการทดลองสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 45 - 50 นาที ติดต่อกัน 6 สัปดาห์ รวม 12 ครั้ง โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนของวันจันทร์ และวันพุธ เวลา 15.30 - 16.20 น.
 - 2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 ทำการทดลองสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 45 - 50 นาที ติดต่อกัน 6 สัปดาห์ รวม 12 ครั้ง โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนของวันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 15.30 - 16.20 น.
3. เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ให้กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ตอบแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนฉบับเดิมอีกครั้งหนึ่ง
4. นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนทั้งก่อนและหลังการทดลองของทั้ง 2 กลุ่มมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม
2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการมีตัวอย่าง
3. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการมีตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานได้แก่
 - 1.1 ค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 145)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

- 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 151)

$$S = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติสำหรับการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรสัดส่วนของความแตกต่างระหว่างกลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 137)

$$r = \frac{R_u - R_e}{N/2}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ
	R_u	แทน	จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ในกลุ่มสูง
	R_e	แทน	จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนี้ในกลุ่มต่ำ
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบตามวิธีการของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) โดยใช้สูตร KR - 20 ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 130)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อ
	p	แทน	สัดส่วนของคนทำถูกในแต่ละข้อ
	q	แทน	สัดส่วนของคนทำผิดในแต่ละข้อ = $1 - p$
	s^2_t	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

2.3 หาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) โดยการหาค่าสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation) ใช้สูตรดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 155)

$$\rho = 1 - \frac{6 \sum D^2}{N(N^2 - 1)}$$

เมื่อ	ρ	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในรูปอันดับที่
	D	แทน	ผลต่างของอันดับของข้อมูลแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคนหรือจำนวนคู่ของข้อมูล

3. สถิติสำหรับการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t - test สำหรับการทดสอบค่าเฉลี่ยของ 2 กลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกัน (Dependent Samples) ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 176)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n - 1}}}$$

$$df = n - 1$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาของการแจกแจงแบบที
 D แทน ผลต่างของคะแนนในแต่ละคู่
 n แทน จำนวนคู่ของคะแนนจากการทดสอบ
 ครั้งแรกและครั้งหลัง

3.2 เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ t - test แบบ difference score (Scott and Wertheimer. 1967 : 264)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}$$

$$S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{s^2_{D_1}}{n_1} + \frac{s^2_{D_2}}{n_2}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ MD_1 , MD_2 แทน คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนหลัง
 การทดลองและก่อนการทดลองของ
 กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

$s^2_{D_1}$, $s^2_{D_2}$ แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนผลต่าง
ระหว่างคะแนนหลังการทดลอง และ
ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 1
และกลุ่มทดลองที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม
2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการนิเทศอย่าง
3. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มและการนิเทศอย่าง

ตาราง 1 เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มทดลองที่ 1	N	$\bar{X}$	S^2	t
ก่อนการทดลอง	10	18.5	8.06	7.66**
หลังการทดลอง	10	21.4	8.93	

$$t = \frac{2.821}{9} \cdot .01$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 1 ปรากฏว่า ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มแล้ว กลุ่มทดลองที่ 1 มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้น เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 2 เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการฝึกตัวอย่าง

กลุ่มทดลองที่ 2	N	$\bar{X}$	S^2	t
ก่อนการทดลอง	10	18.6	12.49	2.45*
หลังการทดลอง	10	19	10.22	

$$t = 1.833$$

$$9 \quad .05$$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 2 ปรากฏว่า ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการฝึกตัวอย่างแล้ว กลุ่มทดลองที่ 2 มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้น เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

ตาราง 3 เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มและการฝึกตัวอย่าง

ค่าสถิติ กลุ่ม	N	$\bar{X}$		MD	S^2_D	t
		สอบก่อน	สอบหลัง			
กลุ่มทดลองที่ 1	10	18.5	21.4	2.9	1.433	6.064**
กลุ่มทดลองที่ 2	10	18.6	19	0.4	0.267	

$$t = 2.552$$

$$18 \cdot .01$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 3 ปรากฏว่า หลังจากการทดลอง กลุ่มทดลองที่ 1 มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ กลุ่มทดลองที่ 1 ซึ่งได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 ซึ่งได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการฝึกตัวอย่าง เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม และการมีตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเสือน้อย กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเสือน้อย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2535 จำนวน 20 คน ที่มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนต่ำ ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรจำนวน 22 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่าง
3. นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
2. โปรแกรมการชี้ตัวอย่าง
3. แบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
4. แบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ให้ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 3 ห้องเรียนและครูผู้สอนวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ตนประจำชั้นหรือทำการสอนอยู่ โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 3 ห้องเรียน ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของเพื่อนแต่ละคนในชั้นเรียน และประเมินเฉพาะเพื่อนที่สนิทสนมกับตนมากที่สุดจำนวน 2 คน โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมที่มีข้อความเดียวกับฉบับที่ให้ผู้ครูเป็นผู้ประเมิน
3. คัดเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 22 คน สอบถามความสนใจและทำการสุ่มอย่างง่าย ให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งให้เป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน
4. ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 22 คน ที่มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ตอบแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) และเก็บคะแนนไว้เป็นการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
5. ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยนักโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มไปทดลองกับกลุ่มทดลองที่ 1 สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 20 กรกฎาคม 2535 ถึง 26 สิงหาคม 2535 เวลา 15.30 น. ถึง 16.20 น. และนักโปรแกรมการชี้ตัวอย่างไป

ทดลองกับกลุ่มทดลองที่ 2 สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 6 สัปดาห์เช่นกัน ระหว่างวันที่ 21 กรกฎาคม 2535 ถึง 27 สิงหาคม 2535 เวลา 15.30 น. ถึง 16.20 น.

6. เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองตามโปรแกรมของแต่ละกลุ่มแล้วให้กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มตอบแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนฉบับเดิมอีกครั้งหนึ่ง เป็นการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest).

7. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบทั้งก่อนและหลังการทดลองของทั้ง 2 กลุ่มมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้ t - test แบบ Dependent Samples
2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการฝึกตัวอย่าง โดยใช้ t - test แบบ Dependent Samples
3. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการฝึกตัวอย่าง โดยใช้ t - test แบบ difference score

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่าง มีความรับผิดชอบ ต่อการเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม มีความรับผิดชอบ ต่อการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่าง อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อการเรียน สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถนำมาใช้พัฒนาความรับผิดชอบต่อการเรียน ได้ ดังคำกล่าวของคมเพชร ฉัตรสุณกุล ที่ว่า กิจกรรมกลุ่มจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ ต้องการในสมาชิกแต่ละคน (คมเพชร ฉัตรสุณกุล. 2522 : 14) และยังช่วยให้สมาชิกมี โอกาสพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่ แก่โรงเรียนและชุมชนได้ (คมเพชร ฉัตรสุณกุล. 2530 : 19) สอดคล้องกับ บุหงา วชิระศักดิ์มงคล (2526 : 35) ซึ่งกล่าวว่ากิจกรรมกลุ่มทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ ด้วยตัวเอง เนื่องจากมีโอกาสวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น อีกทั้งได้วิเคราะห์ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มตลอดเวลาที่ทำการกิจกรรมร่วมกัน มีผลทำให้บุคคลมีความ เจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน ในทางหนึ่งเดียวกันนี้ วัณนิภา ลิ้มปิเจริญ (2522 : 79) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีที่ช่วยให้สมาชิกในกลุ่มมีการพัฒนาทัศนคติค่านิยม และพฤติกรรม เพราะกิจกรรมกลุ่มเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่การวิเคราะห์โดยได้ปฏิบัติจริง ทำให้ สมาชิกรู้จักตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ยอมรับข้อบกพร่องของตนเองและพร้อมที่จะแก้ไข นอกจากนี้ การทำกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกรู้จักรับผิดชอบในบทบาทของตนเองอีกด้วย สอดคล้องกับ วิไลวรรณ สันถะภณกุล (2522 : 20) ซึ่งกล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า กิจกรรมกลุ่ม

จะช่วยฝึกทักษะทางสังคม ทำให้สมาชิกมีการควบคุมตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง

ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยหลาย ๆ ฉบับ เช่น วิริยะ บุตยะนิวาสน์ (2523 : 49) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยธรรมโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนแบบธรรมดา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เวลา 9 ชั่วโมงพบว่า กลุ่มที่สอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติทางจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มที่สอนด้วยการสอนแบบธรรมดา นอกจากนี้ นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 49-50) ยังได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองแคสรีกิจพิทย จังหวัดสระบุรี พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม มีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทำนองเดียวกันไพรัตน์ แก่นทอง (2529 : 53) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติ ซึ่งเป็นเทคนิคหนึ่งของการจัดกิจกรรมกลุ่ม และนำไปพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคบทบาทสมมติมีความรับผิดชอบต่อชุมชนดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนทั้งสองกลุ่มก็มีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิม

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้และผลการวิจัยที่สอดคล้องกันดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นกว่าเดิมได้

2. จากการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่างพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่างมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากรณีตัวอย่างสามารถนำมาใช้พัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียนได้ ดังที่ทศนา แชนมณี และคนอื่น ๆ (2522 : 201) กล่าวว่าวิธีการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างนี้จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้รับและการอภิปรายถึงเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้นจะช่วยให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ซึ่งการนำเอากรณีต่าง ๆ

ที่คล้ายกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงและทำให้
เรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้กลุ่ม อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 241)
กล่าวเพิ่มเติมว่าการมีตัวอย่างเป็นการใช้สื่อการสอนที่มีคุณค่า น่าสนใจสำหรับผู้เรียนทั้งยังช่วย
ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการเรียนจรรยาวิชาได้ง่ายขึ้น และการนำกรณีตัวอย่างมาใช้ในการ
ให้ข้อคิด ข้อวิจารณ์ หรือใช้เพื่อการอภิปรายนี้จะนำไปสู่การสร้างจินตนาการอย่างมีประสิทธิภาพ
(กลุ่ม อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ. 2528 : 641 - 642) ซึ่งเป็นไปตามหลักการที่
อีสตัน (Easton) กล่าวว่ากรณีตัวอย่างที่นักเรียนได้ฝึกเทคนิคการวิเคราะห์
การเข้าถึงปัญหา การแก้ปัญห และการตัดสินใจในเหตุการณ์นั้น ๆ (Easton. 1982 : 3)

จากงานวิจัยหลายฉบับที่ศึกษาผลของการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์โดยได้ระบุกิจกรรมกรณีตัวอย่างให้เป็นส่วนหนึ่งของชุดการแนะแนว เช่น ปิยะรัตน์
ศรีสมบัติ (2533) ศึกษาผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวมีพฤติกรรม
ประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 และวลัยลักษณ์ ภักดีพล (2533 : 36) ก็ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนว
ที่มีต่อความไม่ประมาทในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนที่ได้รับการ
สอนโดยใช้ชุดการแนะแนวมีความไม่ประมาทในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอน
แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้และผลการวิจัยที่สอดคล้องกันย่อมแสดงให้เห็นว่ากรณีตัวอย่าง
สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นกว่าเดิมได้

3. จากการเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วย
กรณีตัวอย่าง พบว่า หลังจากการทดลองนักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วย
กิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ด้วยกรณีตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 แสดง
ให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียนได้ดีกว่ากรณีตัวอย่าง

ถึงแม้ว่านักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่างจะมีความรับผิดชอบต่อ
 โรงเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง แต่เมื่อเปรียบเทียบนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มแล้ว พบว่ากลุ่มที่
 ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงกว่ากลุ่ม
 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่าง ดังที่ศึกษา แชนนีย์ และคนอื่น ๆ
 (2522 :7) กล่าวว่า ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้จากการเข้ากลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาส
 เรียนรู้จากการมีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการวิเคราะห์ความรู้สึก ความต้องการ
 ตลอดจนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมเช่นนี้จะช่วย
 ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาบุคลิกภาพของตนได้เป็นอย่างดี และสมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 41)
 ยังกล่าวว่า กระบวนการกลุ่มเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่นำมาปรับใช้เป็นวิธีการสอนจริยศึกษา
 อย่างได้ผล กระบวนการกลุ่มจะช่วยให้การเรียนรู้มีสำนึก โดยสร้างบรรยากาศของการ
 เคลื่อนไหวของผู้เรียนและเนื้อหาความรู้กันไป เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางด้าน
 ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และการปฏิสัมพันธ์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้การเรียนรู้ทางด้านจริยธรรม
 เป็นรูปธรรมมากขึ้น เหมาะสมกับวัย พัฒนาการ ระดับวุฒิภาวะและความต้องการของนักเรียน
 ในระดับประถมศึกษา และเมื่อพิจารณาจากกิจกรรมของกลุ่มในการทดลองครั้งนี้จะเห็นว่า
 โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีปฏิสัมพันธ์กันมากกว่ากิจกรรมในโปรแกรมกรณี
 ตัวอย่างซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นที่การสื่อสารในรูปแบบของการเขียนกรณีเป็นลายลักษณ์อักษร แล้ว
 ให้สมาชิกศึกษาค้นคว้ากันเอง ๗ ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับที่ สเตรง (Strang. 1958 :
 13 - 14) กล่าวเปรียบเทียบถึงการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับการพัฒนาโดยเน้นการสื่อสาร
 ในรูปแบบของการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถสนองความต้องการ
 พื้นฐานด้านจิตใจของบุคคล เช่นความต้องการการยอมรับ และการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
 กลุ่มช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม ทักษะ ความสนใจ ความเจริญงอกงาม
 ในด้านความรู้และทักษะ แต่การมุ่งสอนให้เกิดการพัฒนาโดยเน้นการสื่อสารในรูปแบบของ
 การเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรนั้น นักเรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง ประสบการณ์ที่ได้จึงไม่มีผล
 ต่อการพัฒนานักเรียนอย่างเต็มที่

จากผลการศึกษาและเอกสารที่กล่าวมาข้างต้นย่อมแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียนได้ดีกว่าการมีตัวอย่างซึ่งเป็นการพัฒนาโดยเน้นการสื่อสารในรูปแบบของการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นส่วนใหญ่

ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้

จากการศึกษาเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการมีตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเลี้ยวซ้าย กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยพบข้อสังเกตบางประการขณะทำการทดลองคือ นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่าง ต่างก็มีความกระตือรือร้นและพึงพอใจอย่างเห็นได้ชัดต่อการเข้าร่วมกิจกรรมใน 2-3 ครั้งแรก หลังจากนั้นนักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มก็ยังคงมีความสนุกสนาน และสนใจใคร่รู้อยู่เสมอว่ากิจกรรมครั้งต่อไปจะเป็นอย่างไร แม้ว่าในระยะต้น ๆ ของการทดลองจะมีนักเรียนบางคนในกลุ่มยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือกล้าแสดงออกเท่าที่ควร แต่พฤติกรรมเหล่านี้ก็เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นการทดลอง ส่วนนักเรียนที่ได้รับการใช้กรณีตัวอย่างนั้น เมื่อผ่านระยะต้น ๆ ของการทดลองไปแล้ว พบว่าความกระตือรือร้นลดน้อยลง สังเกตได้จากความตั้งใจในการศึกษากฎที่ผู้ดำเนินการเล่นให้ลดน้อยลง และนักเรียนจะถามผู้ดำเนินการเล่นว่า "กิจกรรมครั้งต่อไป จะให้อ่านเรื่องราวอีกหรือ" "คุณครูมีเกมมาให้เล่นหรือเปล่า" "ทำไมคุณครูสอนไม่เหมือนกับอีกกลุ่มหนึ่ง" เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากกิจกรรมของโปรแกรมกรณีตัวอย่างก็จะเห็นว่า ในกิจกรรมแต่ละครั้งเป็นการเสนอกรณีให้นักเรียนศึกษาในรูปแบบที่คล้าย ๆ กันหรือไม่แตกต่างกันมากนัก จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีความสนใจและความกระตือรือร้นลดลง ส่วนโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มจะประกอบด้วยกิจกรรมหลาย ๆ ลักษณะเช่น เกม การแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนจึงมีประสบการณ์ที่หลากหลายและได้แสดงออกมากกว่า ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ

นอกจากนั้น เมื่อทำการประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมกรณีตัวอย่างแล้ว พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวอีกเพราะสนุกสนานกับการได้เล่นเกม การแสดงบทบาท และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ส่วนนักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่างก็มีความต้องการเช่นเดียวกัน คือต้องการเล่นเกมหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ บ้าง ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนดังที่กล่าวมานี้ อาจจะเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลให้กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียนได้ดีกว่ากรณีตัวอย่าง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มและกรณีตัวอย่างสามารถนำมาใช้พัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนได้ จึงน่าจะเป็นเครื่องมือที่ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องได้นำไปทดลองใช้เพื่อศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียน และอาจเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ครู อาจารย์ในระดับประถมศึกษา นำไปพัฒนาความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไป

1.2 เนื่องจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มและกรณีตัวอย่างนั้นต่างก็สามารถนำมาใช้พัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนได้ จึงเป็นหน้าที่ของครู อาจารย์ที่จะต้องคัดเลือกว่าควรจะใช้กิจกรรมกลุ่มหรือกรณีตัวอย่างในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับเนื้อหาคุณธรรม คุณลักษณะที่ต้องการสอน และความต้องการของนักเรียน

1.3 น่าจะได้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่มในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้แก่ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา อันจะทำให้กิจกรรมกลุ่มและกรณีตัวอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

1.4 การใช้กิจกรรมกลุ่มและการมีตัวอย่างเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ฉะนั้นการที่จะให้ได้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์นี้ต่อไป จำเป็นต้องอาศัยวิธีการอื่น ๆ เข้าช่วยด้วยเช่น การจัดประสบการณ์ในโรงเรียน ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน และยังต้องมีการติดตามผลในระยะยาวเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียน อันจะนำไปสู่การปลูกฝังความรับผิดชอบที่มั่นคงถาวรต่อไป

1.5 จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในขณะที่ทำการทดลอง พบว่า กิจกรรมกลุ่มที่มีเกมเป็นกิจกรรม ทำให้เด็กกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมมาก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างโปรแกรมการพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มซึ่งประกอบด้วยเทคนิควิธีต่าง ๆ ได้แก่ เกม การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติและการใช้กรณีตัวอย่างรวมอยู่ในโปรแกรมด้วย แล้วทดลองใช้เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรทดลองสร้างกิจกรรมการมีตัวอย่างเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียน โดยนำเทคนิคอื่น ๆ มาประกอบการศึกษาจากกรณี เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นละคร หรือการใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมการมีตัวอย่างน่าสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนมากยิ่งขึ้น แล้วนำกิจกรรมที่สร้างขึ้นไปเปรียบเทียบกับวิธีการอื่น ๆ เช่น การใช้เทคนิคแม่แบบ เป็นต้น

2.3 ควรทดลองพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างมาศึกษากรณีศึกษาหลาย ๆ กลุ่ม และใช้การวิเคราะห์ผลการทดลองแบบ การศึกษาเฉพาะกรณีในหลายพื้นที่ (Multi Site Case Study) เพื่อหาผลที่ได้อ้างอิงไปยังประชากรอย่างกว้างขวางมากขึ้น

2.4 ควรศึกษาและเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนที่มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลางและสูงด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ก่อ สวัสดิพานิชย์. "จริยธรรมในสังคมไทย," รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคม
ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522.
- กันยา ประสงค์เจริญ. ผลการใช้เทคนิคแม่แบบพัฒนาวิทยานิพนธ์ตนเองด้านความรู้เกี่ยวกับจิตชอบ.
ปริญญาโท ศึกษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2526. ยัดสำเนา.
- การศาสนา,กรม. คู่มือการศึกษาศาสนสำหรับเยาวชนตอน 2. กรุงเทพฯ :
กรมการศาสนา, 2524.
- คมเพชร ฉัตรสุณกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- . กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : แสงรุ่งการพิมพ์, 2522.
- จรรยา สุวรรณทัต, ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เทียนแข ประจักษ์จันนิภา.
พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 1 พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- จริยา วิไลวรรณ. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดลำปาง. ปริญญาโท ศึกษ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. ถ่ายเอกสาร.
- จันทิภา สิมปิเจริญ. กระบวนการกลุ่มในการเรียนการสอน. ภูเก็ต : ภาควิชาจิตวิทยาและ
แนะแนว วิทยาลัยครูภูเก็ต, 2522.
- จารุลักษณ์ พิณพรหมราช. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปทุมคงคา กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท ศึกษ.
ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
ยัดสำเนา.
- จำเนียร ช่างโชติ และคนอื่น ๆ. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

- จาเนียร ช่างขีตติ ศิริวัฒน์ เพชรทองคำ และจิตรา วสุวานิช. จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.
- ช.ชนบท (นามแฝง). "กิจกรรมกลุ่มกับการสอนในชั้นประถมศึกษา," ครูปริทัศน์. 6(9):
 54 - 55 ; กันยายน 2524.
- ชม ภูมิภาค. "การปลูกฝังจริยธรรม," ศึกษาศาสตร์. 2(1) : 14 ;
 มิถุนายน - ธันวาคม 2520.
- _____. บทความวิทยุกระจายเสียงของสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทยชุดการศึกษา
 เพื่อคุณธรรม. กรุงเทพฯ: เจริญวิทยุการพิมพ์, 2525.
- ชาวล แพ้ชกุล และคนอื่น ๆ. หลักสูตรอบรมพิเศษวิชาการศึกษาต่อระยะสั้น. กรุงเทพฯ :
 สำนักทดสอบวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514.
- ชานาญ นิสารัตน์. หนังสือเรียนสังคมศึกษา รายวิชา 402. กรุงเทพฯ:
 ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- ชาเลื่อง วุฒิจันทร์. หลักการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน. กรุงเทพฯ:
 กรมการศาสนา, 2524.
- ชูชัย สนิทธีกร. สรุปคำบรรยายวิชาการศึกษาการฝึกงานด้านการให้คำปรึกษา. เชียงใหม่:
 ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527.
- ไชยรัตน์ ปราณี. การศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและ
 ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนสังคมศึกษา
 โดยการสอนแบบซินติเคตกับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญาโท กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. ถ่ายเอกสาร.
- ต๋าย งานมานะ. ความรู้ที่รับผิดชอบ ความอยากรู้อยากเห็นและแรงจูงใจในสัมฤทธิ์
 ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับแบบเอาใจใส่เกินไป.
 ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2518. จัดสำเนา.

- ดุยดี ทวีทรัพย์บำรุง. ผลการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การทำงาน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว กรุงเทพมหานคร.
ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2529. อัดสำเนา.
- ทองเรือน ธรรมชกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ พิษณุโลก, 2520.
- พิศนภา แชนงสี และคนอื่น ๆ. กลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติเล่มที่ 1. กรุงเทพฯ :
บูรพาศิลป์ การพิมพ์, 2522.
- นโยบายและแผน, กอง. สาระสำคัญของแผนการศึกษาฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539).
กรุงเทพฯ : กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,
ม.ป.ป.
- นิเชต สุนทรพิทักษ์. "หลักการในการสร้างเสริมคุณสมบัตินทางจริยธรรม," ใน
แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ,
2523. (การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย)
- นิภา วิจิตรศิริ. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้น ม.ศ. 1
โรงเรียนหนองแค "สรวงพิทย" จังหวัดสระบุรี. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- บุหงา วชิระศักดิ์มงคล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิษณุโลก : แผนกเอกสารและ
การพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2526.
- ประจต เล็กสวัสดิ์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การพึ่งพิงผู้อื่น
พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกับผิดชอบ. ปริญญาโท กศ.ม.
กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- ปิยนุช คณฉลาด. เอกสารประกอบการสอนวิชา ประถม 311 การประถมศึกษา.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2529. อัดสำเนา.

- พกา บุญเรือง. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. ชลบุรี : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2525.
- "แผนฯ 7 ตั้งหลักใหม่จัดระบบผลิตครู," ไทยรัฐ. 4 พฤศจิกายน 2534. หน้า 8.
- พนม ลิมอารีย์. กลุ่มสัมพันธ์. กาฬสินธุ์ : จินตนาการพิมพ์, 2522.
- พรชัย รอดสมจิตร. ความสำคัญในความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมของเด็กนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในสถานสงเคราะห์และที่อยู่ในครอบครัวปกติใน
กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- พรรัตน์ แก่นทอง. การใช้บทบาทสมมติพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตน้ำผึ้ง กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
อัดสำเนา.
- พระราชวณูนิ. คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529
- พวงแก้ว เนตรโอภารักษ์. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่ม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสามเหลี่ยม จังหวัดนครปฐม.
ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2533. อัดสำเนา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2531.
- พิจิตรา พงษ์จินดากร. การทดลองสอนความรับผิดชอบแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการ
ทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- มนัส รัตนดิลก. "จริยศึกษาช่วยพัฒนาประเทศ," มิตรครู. 15 มกราคม 2521.

- ยุพา อานันท์สิทธิ์. การศึกษาผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวนในวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีต่อ
ความคิดแบบสืบสวน ความถนัดทางการเรียน และความรู้ที่รับรู้กับติดชอบ.
 ปริญญาโท คศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร,
 2515. ยึดสำเนา.
- เยาวพา เดชะคุปต์. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา.
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. ยึดสำเนา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 3.
 กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2530.
- ถนัดการธรรม ฌ รัตนอง. การทดลองใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง.
 ปริญญาโท คศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2525. ยึดสำเนา.
- วัฒนา สิงห์สัมพันธ์. การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดยะลา. ปริญญาโท คศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. ยึดสำเนา.
- วิชากร,กรรม. แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
 พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2528.
- _____. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ 2530.
- วิจิตร เกตุชา และ คมเพชร อัครศุภกุล. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์,
 2522.
- วิวัฒน์ รักษาเคน. ความสนใจในความรับผิดชอบและความสามารถในการแก้ปัญหาของ
เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น. ปริญญาโท คศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. ถ่ายเอกสาร.
- วิริยะ บุณยะนิवासน์. การเปรียบเทียบการสอนจริยธรรมโดยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
กับการสอนแบบธรรมดา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523. ยึดสำเนา.

วิไลวรรณ สันถะนิมล. การเปรียบเทียบการสอนวรรณคดีไทยเรื่อง "ลิลิตตะเลงพ่าย"

โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และกระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางใน

ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:ประกายพรึก,

2530.

ศึกษานิเทศก์,หน่วย. การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา.

กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2529. (ชุดการสอนการ

ปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยมพื้นฐาน ความรับผิดชอบ ลำดับที่ 6 / 2529)

—————. คู่มือครูเกี่ยวกับการสอนลักษณะนิสัย. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2524.

—————. เอกสารการนิเทศการศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร 200 ปี. กรุงเทพฯ:

กรมการฝึกหัดครู, 2525.

สภะโชค พูลนาม. ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึกรับผิดชอบ.

ปริญญาโท คศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2523, อัดสำเนา.

สมพงษ์ ตีรพัฒน์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง

และความรู้สึกรับผิดชอบ. ปริญญาโท คศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชา

การศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

สมพงษ์ จิตระดับ. การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

สมศักดิ์ ชินตันส์. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพของครูกับนักเรียนชั้นเรียนกับ

ความรู้สึกรับผิดชอบและวินัยภาพแห่งตน. ปริญญาโท คศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

- สรศักดิ์ วิสสุ. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก, 2530. อัดสำเนา.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาคุณภาพของประชากรไทย. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา,
2514.
- สุภาวณ (นามแฝง). มนุษย์. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์พลชัย, 2533.
- สุนน อมรวิวัฒน์. โรงเรียนประถมศึกษา : ความหมายในแนวคิดใหม่ หลักและแนวปฏิบัติ
ในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- สุนน อมรวิวัฒน์ และ ทิศนา แชนมณี. "หลักการสอนจริยศึกษา," ใน การสอนกลุ่ม
สร้างเสริมลักษณะนิสัย หน่วยที่ 1 - 7. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สาขา
วิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530.
- สุนน อมรวิวัฒน์ และ สมพงษ์ จิตระดับ. "โรงเรียนประถมศึกษากับการพัฒนาจริยธรรม,"
ใน จริยศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.
- สุรวัช ศรีธวัช,ม.ร.ว. "การสอนจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา," ประถมศึกษา.
29 : 43 - 46 ; มีนาคม 2521.
- อภิสิทธิ์ วงษา. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่รับผิดชอบ การปรับตัวและลักษณะ
ความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้น ป.7 และ ม.ศ.3 ในเขตเทศบาลเมืองตาก.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร,
2517. อัดสำเนา.
- อรทัย จันทวิชานางษ์. รูปแบบของนิทานที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้น
ป. 4. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

- Birkhauser, John Charles. "The Effects of Group Dynamics on Self - Concept in The Elementary School Classroom," Dissertation Abstracts International. 46(1) : 103 - A : 1985.
- Boardman, Jean Alexander. "The Effectiveness of Structured Group Internations to Enhance Group Process in A Smoking Cessation Program," Dissertation Abstracts International. 50(7) : 1952 - A ; 1988.
- Buttton, Leslie. Developmental Group Work with Adolescents. London : University of London Press Ltd., 1974.
- Davis, Robert Gene. "A Study on the Effects of Students ' Use of Selected Group Process Skills on Student Achievement and Attitude During A Seventh Grade Cooperation Learning Mathematics Problem Solving Unit," Dissertation Abstracts International. 49(11) : 2263 - A ; 1988.
- Easton, Geoff. Learning from Case Studies. London : Prentice Hall International, Inc., 1982.
- Flippo, Edwin B. Principles of Personnel Management. 3rd ed. New York : McGraw - Hill Book Company, Inc., 1966.
- Funk and Wagnalls. New Standard Dictionary of the English Language. New York : Funk and Wagnalls, 1961.
- Gulley, Halbert E. Discussion, Conference, and Group Process. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1960.
- Hastings, James. Encyclopedia of Religion and Ethics. Edinburgh : Morrison & Gibb Limited, n.d.
- Herrold, Kenneth F. "Evaluation and Research in Group Dynamics," in Educational and Psychological Measurement. p. 492 - 504. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, 1952.
- Hurlock, Elizabeth B. Child Development. 6 th ed. New York : McGraw - Hill Company, 1978.
- Jones, Harold E. Personality Development in Children. Texas : University of Texas, 1960.
- McClelland, David C. The Achievement Motive. New York : Appleton - Century Crofts Inc., 1953.
- Ottaway, A.K.C. Learning Through Group Experiences. London : Routhledge and Kegan Paul, 1966.

- Patterson, C.H. Theories of Counseling and Psychotherapy. 2 nd ed. New York : Harper & Row, 1973.
- Peck, R.F. "Family Patterns Correlated with Adolescent Personality Structure," Journal of Abnormal and Social Psychology. 62(374) : 347 - 350 ; November, 1958.
- Scott, William A. and Wertheimer, Michael. Introduction to Psychological Research. 4 nd ed. New York : John Wiley & Sons, Inc., 1967.
- Shaw, Marvin E. Group Dynamics : The Psychology of Small Group Behavior. New York : McGraw - Hill Book Company, 1971.
- Siedman, Jerome M. The Child : A Book of Reading. New York : Rinehart & Company, Inc., 1958.
- Strang, Ruth. Group Work in Education. New York : Harper & Brothers, 1958.
- Zunich, Michael. "Development of Responsibility Perception of Lower and Middle Class Children," The Journal of Educational Research. 56(9) : 497 - 499 ; May - June, 1963.

manan

ภาคผนวก ก

1. โปรแกรมจัดการกลุ่ม
2. โปรแกรมการวัดตัวอย่าง
3. แบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
4. แบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ และ การสร้าง บรรยากาศที่ เป็นกันเอง	1. ๑. ครรเอ่ย	1. เพื่อให้ผู้ดำเนินการ และสมาชิกได้รู้จักคุ้น เคยกัน 2. เพื่อให้สมาชิกได้รู้จัก คุ้นเคยซึ่งกันและกัน	1. ผู้ดำเนินการสนทนากับ เข้าสู่กิจกรรม แล้วแจก กระดาษให้สมาชิกคนละ 1 แผ่น เพื่อเขียนแนะนำ ตนเองโดยบรรยาย รูปร่าง ลักษณะหน้าตา ของตนให้เด่นชัด 2. รวบรวมกระดาษที่สมาชิก เขียน อ่านข้อความที่สมาชิก เขียนทีละคน แล้วให้ เพื่อนๆ ทายว่าเป็นผู้ใด แต่ถ้าใครเขียนแล้วเพื่อน ยังทายไม่ถูก ต้องออกมา หน้าชั้นให้เพื่อนสังเกต เพิ่มเติม 3. ผู้ดำเนินการและสมาชิก ช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จาก กิจกรรม

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
		2. ก่อนจะเข้าสู่กลุ่ม	เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจระเบียบวิธีการและความมุ่งหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	1. ผู้ดำเนินการและสมาชิกนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2. แจกตารางการฝึกกิจกรรมกลุ่มแก่สมาชิกทุกคน แล้วชี้แจงระเบียบวิธีการ และความมุ่งหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามจนเข้าใจ 3. ผู้ดำเนินการสรุปการเข้าร่วมการฝึกกิจกรรมกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง
2	การปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน	ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนตามความคิดของเรา	เพื่อให้สมาชิกได้ทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน รู้ถึงประโยชน์ของการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน	1. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม แล้วแจกกระดาษดินสอให้สมาชิกทุกคน 2. ให้สมาชิกทุกคนเขียนพฤติกรรมที่ตนคิดว่าแสดงถึงการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน และประโยชน์ของการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนลงในกระดาษ

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				3. ให้แต่ละกลุ่มรวบรวม พฤติกรรมที่แสดงถึงความ รับผิดชอบต่อโรงเรียน และประโยชน์ของความ รับผิดชอบต่อโรงเรียน จากสมาชิก แล้วส่งตัว แทนออกมารายงาน 4. ผู้ดำเนินการและสมาชิก อภิปรายและสรุปร่วมกัน ถึงการแสดงความรับผิดชอบ ต่อโรงเรียน และ ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
3	การรักษาความ สะอาดของ โรงเรียน	โรงเรียนในฝัน	1. เพื่อให้สมาชิกเกิด ความตั้งใจและสนใจ ที่จะรักษาความ สะอาดของโรงเรียน 2. เพื่อให้สมาชิก ตระหนักถึงผลดีของ การรักษาความ สะอาดของโรงเรียน และผลเสียของการ ไม่รักษาความสะอาด	1. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม เข้าสู่กิจกรรม 2. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มมี ทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้ สังเกตการณ์ 3. แจกบัตรคำสั่งให้ผู้ปฏิบัติ งาน และแจกแบบสังเกต การณ์ให้ผู้สังเกตการณ์ 4. แจกอุปกรณ์ และให้สมาชิก

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			ของโรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีการที่จะรักษาความสะอาดของโรงเรียน	แสดงบทบาทตามคำสั่ง 5. เมื่อหมดเวลาทำงานแล้วให้ทั้ง 2 กลุ่มแสดงผลงาน 6. ผู้ดำเนินการสอบถามความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงาน และให้ผู้สังเกตการบรรยายสิ่งที่สังเกตได้ 7. ผู้ดำเนินการและสมาชิกสรุปร่วมกันถึงวิธีการรักษาความสะอาดของโรงเรียน ผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น
4	การรักษาความสะอาดของโรงเรียน	ประกวดห้องเรียน	1. เพื่อให้สมาชิกติดตามผลการรักษาความสะอาดของโรงเรียน แล้วรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น 2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด	1. ผู้ดำเนินการสนทนากับเข้าสู่กิจกรรม 2. ให้สมาชิกอ่านเรื่องสั้น แล้วขออาสาสมัครแสดงบทบาทตามที่กำหนดโดยใช้เวลา 15 - 20 นาที 3. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้แต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกันตาม

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			ของโรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนทุกคนและสามารถลงมือรักษาความสะอาดของโรงเรียนได้	หัวข้อที่กำหนดไว้ 4. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้น 5. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม
5	การถนอมรักษาของใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน	ร่วมแรงร่วมใจ	1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจและสนใจที่จะถนอมรักษาของใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน 2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลดีของการถนอมรักษาของใช้ การไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน และผลเสียของการไม่ถนอมรักษาของใช้ และสมบัติของ	1. ผู้ดำเนินการสนทนากล่าวเข้าสู่กิจกรรม 2. ให้สมาชิกอ่านเรื่องสั้นแล้วขออาสาสมัครแสดงบทบาทตามที่กำหนดโดยใช้เวลา 15 - 20 นาที 3. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้แต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกันตามหัวข้อที่กำหนดไว้ 4. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้น 5. ผู้ดำเนินการและสมาชิก

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			โรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีการที่จะอนุรักษ์รักษาของใช้และไม่เป็นการทำลายสมบัติของโรงเรียน	ช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม
6	การอนุรักษ์รักษาของใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน	หน้านี้หายไปไหน	1. เพื่อให้สมาชิกติดตามผลการอนุรักษ์รักษาของใช้และการไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียนแล้วรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น 2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับการอนุรักษ์รักษาของใช้และสมบัติของโรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของ	1. ผู้ดำเนินการส่งหนานำเข้าสู่กิจกรรม 2. ให้สมาชิกอ่านเรื่องสั้นแล้วขออาสาสมัครแสดงบทบาทตามที่กำหนดโดยใช้เวลา 15 - 20 นาที 3. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้แต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกันตามหัวข้อที่กำหนดไว้ 4. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้น 5. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			นักเรียนทุกคนและ สามารถถนอมรักษา ของใช้และไม่ทำลาย สมบัติของโรงเรียน	
7	การช่วยกิจการ งานของ โรงเรียน	โปสเตอร์หรือสไลด์	1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจและสนใจที่จะช่วยกิจการงานของโรงเรียน 2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลดีของการช่วยกิจการงานของโรงเรียนและผลเสียของการไม่ช่วยกิจการงานของโรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีการที่จะช่วยกิจการงานของโรงเรียน	1. ผู้ดำเนินการส่งหมายมาหาเข้าสู่กิจกรรม 2. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 5 คน 3. แจกบัตรคำสั่งให้สมาชิกแต่ละกลุ่มทำโปสเตอร์เรื่องอะไรก็ได้ และตกแต่งให้สวยงาม 4. แจกอุปกรณ์ให้สมาชิกและให้สมาชิกปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับ 5. เมื่อหมดเวลาให้ตัวแทนกลุ่มแสดงผลงานและรายงานวิธีการทำงานในกลุ่ม 6. ผู้ดำเนินการและสมาชิกอภิปรายและสรุปร่วมกันถึงข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
8	การช่วยกิจการ งานของ โรงเรียน	สภามิตรจำลอง	1. เพื่อให้สมาชิกติดตามผลการช่วยกิจการงานของโรงเรียน แล้วรู้จักปรับปรุงให้ดีขึ้น 2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้น อันเกี่ยวกับการช่วยกิจการงานของโรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนทุกคนและสามารถช่วยกิจการงานของโรงเรียนได้	1. ผู้ดำเนินการสนทนากล่าวเข้าสู่กิจกรรม 2. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 5 คน 3. แจกบัตรคำสั่งให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันต่อรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสสภามิตรจำลอง 4. แจกแบบสั่งเหตุการณ์ให้ผู้สังเกตการณ์แต่ละกลุ่ม 5. แจกอุปกรณ์ให้สมาชิกและให้สมาชิกปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับเท่านั้น 6. เมื่อหมดเวลาให้สมาชิกรวมกลุ่มกัน แล้วผู้ดำเนินการสอบถามตามหัวข้อที่กำหนดไว้ 7. ผู้ดำเนินการและสมาชิกสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม
9	การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับและ ระเบียบของ โรงเรียน	ลูกบอลล์เจ้าปัญหา	1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจและสนใจที่จะปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับและระเบียบ	1. ผู้ดำเนินการสนทนากล่าวเข้าสู่กิจกรรม 2. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 5 คน ทั่วทั้ง

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			ของโรงเรียน 2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลดีของการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ของโรงเรียนและผลเสียของการไม่ปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับและระเบียบของโรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีที่เป็น การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับและระเบียบ ของโรงเรียน	ผู้เล่นเกม และผู้สังเกตการณ์ 3. ผู้ดำเนินการชี้แจงระเบียบวิธีการแข่งขันเกม กติกา พร้อมทั้งสาธิตให้สมาชิกดู 4. แจกบัตรคำสั่งและแบบสังเกตการณ์ให้สมาชิกศึกษาบทบาทของตน แล้วลงมือแข่งขัน 5. เมื่อจบการแข่งขันให้ผู้สังเกตการณ์รายงานพฤติกรรมการเล่น เกมของสมาชิก 6. ผู้ดำเนินการสอบถามสมาชิกตามหัวข้อที่กำหนดไว้ แล้วช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม
10	การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับและระเบียบของโรงเรียน	หนีโรงเรียน	1. เพื่อให้สมาชิกรู้จักติดตามผลการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับและระเบียบของโรงเรียนแล้วรู้จัก	1. ผู้ดำเนินการสนทนากับเข้าสู่กิจกรรม 2. ให้สมาชิกอ่านเรื่องสั้น แล้วขออาสาสมัครแสดงบทบาทตามที่กำหนดโดย

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น 2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับ ในการกระทำที่เกิดขึ้น อันเนื่องเกี่ยวกับการ ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ และระเบียบของ โรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิก ตระหนักถึงหน้าที่และ ความรับผิดชอบของ นักเรียนทุกคนและ สามารถปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับระเบียบของ โรงเรียนได้	ใช้เวลา 15 - 20 นาที 3. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 5 คน ให้แต่ละ กลุ่มอภิปรายร่วมกัน ตามหัวข้อที่กำหนดไว้ 4. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมา รายงานหน้าชั้น 5. ผู้ดำเนินการและสมาชิก ช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้ จากกิจกรรม
11	ความคิดเห็นของ เราที่มีต่อความ รับผิดชอบต่อ โรงเรียน	กระทำการเช่นไร	เพื่อกระตุ้นให้สมาชิก เห็นความสำคัญของ การมีความรับผิดชอบ ต่อโรงเรียนในฐานะ ที่เป็นนักเรียน สามารถเสนอแนว ทาง วิธีการและ แสดงความรับผิดชอบ	1. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 5 คน 2. ให้สมาชิกแต่ละกลุ่ม อภิปรายร่วมกันตามหัวข้อ ที่กำหนดไว้ แล้วส่งตัว แทนออกมารายงาน 3. ผู้ดำเนินการและสมาชิก สรุปร่วมกันถึงบทบาทของ

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			ต่อโรงเรียนได้	นักเรียนที่พึงแสดงความ รับผิดชอบต่อโรงเรียน ผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้น และความสำคัญของความ รับผิดชอบต่อโรงเรียน
12	ปัจฉิมนิเทศ	รู้สึกอย่างไร	เพื่อให้สมาชิกได้ แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มและการ นำข้อคิดที่ได้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน	1. ผู้ดำเนินการสอบถาม ความรู้สึกของสมาชิกหลัง จากได้เข้าร่วมกิจกรรม กลุ่ม 2. ให้สมาชิกกรอกแบบ ประเมินผลการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม 3. ผู้ดำเนินการและสมาชิก อภิปรายและสรุปร่วมกัน ถึงผลที่ได้จากการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม และการนำ ข้อคิดไปใช้ในชีวิต ประจำวัน 4. ผู้ดำเนินการกล่าวขอบคุณ สมาชิกและกล่าวปิด กิจกรรม

หมายเหตุ การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลา 45 - 50 นาที

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 1

หัวข้อเรื่อง

ปฐมนิเทศและการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง

กิจกรรม

1. ใครเอ่ย
2. ก่อนจะเข้าสู่กลุ่ม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้ดำเนินการและสมาชิกได้รู้จักคุ้นเคยกัน
2. เพื่อให้สมาชิกได้รู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน
3. เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจระเบียบ วิธีการ และความมุ่งหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษสำหรับเขียน 10 แผ่น
2. ป้ายชื่อ-สกุล ผู้ดำเนินการ
3. ตารางการฝึกกิจกรรมกลุ่ม 10 ชุด

วิธีดำเนินการ

1. ดำเนินกิจกรรมที่ 1 ใครเอ่ย ตามขั้นตอนต่อไปนี้
 - 1.1 ผู้ดำเนินการถามสมาชิกว่า "ใครเคยเห็นครูมาก่อนที่จะพบกันวันนี้บ้าง ใครรู้จักชื่อครูนี้ ถ้าไม่มีใครรู้จักให้ลองทายกันดู เมื่อเห็นครั้งแรกนักเรียนรู้สึกว่าคุณครูเป็นคนอย่างไร เพราะอะไรจึงรู้สึกเช่นนั้น"
 - 1.2 ผู้ดำเนินการแจกกระดาษให้สมาชิกคนละ 1 แผ่น เพื่อเขียนแนะนำตนเอง โดยวิธีตั้งคำถามว่า "ใครเอ่ย" แล้วเขียนบรรยายลักษณะรูปร่าง หน้าตาของตนเองให้เด่นชัด ที่สามารถให้ผู้อื่นทายได้ถูกต้องที่สุด

1.3 ผู้ดำเนินการรวบรวมกระดาดที่สมาชิกเขียน อ่านข้อความที่สมาชิกเขียนให้ละคน แล้วให้เพื่อนทั้งหมดช่วยกันทายว่าควรเป็นผู้นำใด แต่ถ้าใครเขียนแล้วเพื่อนยังทายไม่ถูกต้อง จะต้องออกมาหน้าชั้นเพื่อให้เพื่อนสังเกตเพิ่มเติม

1.4 ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม การที่เราได้อยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องทำความรู้จักคุ้นเคยกัน เพื่อเป็นพื้นฐาน ในการทำกิจกรรมร่วมกัน และในการปรับตัวอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

แนวสรุป

2. ดำเนินกิจกรรมที่ 2 ก่อนจะเข้าสู่กลุ่ม ตามขั้นตอนต่อไปนี้
 - 2.1 ผู้ดำเนินการและสมาชิกนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
 - 2.2 แจกตารางการฝึกกิจกรรมกลุ่มแก่สมาชิกทุกคน แล้วชี้แจงระเบียบ วิธีการ และความมุ่งหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.3 เปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามจนเข้าใจ
 - 2.4 ผู้ดำเนินการสรุปการเข้าร่วมการฝึกกิจกรรมกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การมีส่วนร่วมในการซักถามเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ วิธีการ และความมุ่งหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 2หัวข้อเรื่อง

การปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

กิจกรรม

ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนตามความคิดของเรา

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้สมาชิกได้ทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
 รู้ถึงประโยชน์ของการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

กระดาน - ดินสอ 10 ชุด

วิธีดำเนินการ

1. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม
2. แจกกระดาน - ดินสอให้สมาชิกทุกคน
3. ให้สมาชิกทุกคนเขียนเหตุการณ์ที่ตนคิดว่าแสดงถึงการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนลงในกระดานที่แจกให้
4. ให้สมาชิกแต่ละคนอ่านความคิดของตนที่เขียนไว้ให้เพื่อนในกลุ่มย่อยฟัง
5. ให้แต่ละกลุ่มรวบรวมว่าสมาชิกทั้งหมดในกลุ่มคิดว่าเหตุการณ์ที่แสดงถึงการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนมีอะไรบ้าง แล้วส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนในชั้นฟัง
6. เมื่อตัวแทนกลุ่มออกมารายงานหมดทุกกลุ่มแล้ว ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มพิจารณาคำหลังสมองของตนเอง เขียนประโยชน์ของการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนให้ได้มากที่สุดเป็นเวลา 10 นาที
7. สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันรายงานความคิดของกลุ่ม แล้วรวมสมาชิกเป็นกลุ่มเดียวกัน
8. ผู้ดำเนินการและสมาชิกอภิปรายร่วมกัน ดังนี้
 - 8.1 การแสดงความรับผิดชอบต่อโรงเรียน กระทำเช่นไรได้บ้าง
 - 8.2 ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าว
 - 8.3 ถ้านักเรียนไม่มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนเลย อะไรจะเกิดขึ้น

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการอภิปรายร่วมกัน การสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและประโยชน์ของการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

ครั้งที่ 3หัวข้อเรื่อง

การรักษาความสะอาดของโรงเรียน

กิจกรรม

โรงเรียนในฝัน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจ และสนใจที่จะรักษาความสะอาดของโรงเรียน
2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลดีของการรักษาความสะอาดของโรงเรียน และผลเสียของการไม่รักษาความสะอาดของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีการที่จะรักษาความสะอาดของโรงเรียน

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษวาดเขียนขนาด 14" x 17" 2 แผ่น
2. สีเทียน 2 กล่อง
3. ปัตร์คำสั่ง 2 ชุด
4. แบบสังเกตการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มเข้าสู่กิจกรรมโดยถามว่า "นักเรียนพอใจในโรงเรียนของพวกเราหรือไม่เพียงไร เพราะเหตุใด" "วันนี้ครูมีงานให้นักเรียนช่วยกันทำคือ วาดภาพโรงเรียนในฝัน"
2. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยให้แต่ละกลุ่มมีผู้ปฏิบัติงาน 4 คน และผู้สังเกตการณ์ 1 คน
3. แจกบัตรคำสั่งชุดที่ 1 ให้ผู้ปฏิบัติงาน 3 คนแรก โดยเป็นคำสั่งให้ช่วยกันวาดภาพโรงเรียนในฝัน และแจกบัตรคำสั่งชุดที่ 2 ให้ผู้ปฏิบัติงานคนที่ 4 ซึ่งเป็นคำสั่งให้พยายามทำให้ภาพเลอะเทอะหรือไม่สวยงาม
4. แจกแบบสังเกตการณ์ให้ผู้สังเกตการณ์

5. แจกกระดาษวาดเขียนและสีเทียนให้ทั้ง 2 กลุ่ม
 6. เมื่อผู้สังเกตการณ์และผู้ปฏิบัติงานเข้าใจบทบาทของตนดีแล้ว ให้ลงมือทำงานได้
 7. ให้เวลาในการทำงาน 25 นาที แล้วให้ทั้ง 2 กลุ่มแสดงผลงานให้เพื่อน ๆ ดู
 8. ให้ผู้สังเกตการณ์รายงานสิ่งที่ตนสังเกตเห็นได้
 9. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงาน 3 คนแรกของทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้
 - 9.1 โรงเรียนในฝันของนักเรียนเป็นอย่างไร (สวยงาม, สะอาด ฯลฯ)
 - 9.2 รู้สึกอย่างไรที่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างโรงเรียนในฝัน
 - 9.3 หากมีใครสักคน มาทำให้โรงเรียนสกปรก ไม่สวยงาม นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
 10. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานคนที่ 4 ของทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้
 - 10.1 รู้สึกอย่างไรเมื่อถูกเพื่อนตำหนิเรื่องการทำให้ภาพสกปรก
 - 10.2 รู้สึกอย่างไรกับบทบาทที่ได้รับ (สนุก, ยึดอัด, ไม่สบายใจ, ไม่ชอบ ฯลฯ)
 - 10.3 นักเรียนอยากมีบทบาทเช่นไรในการวาดภาพโรงเรียนในฝันครั้งนี้
 11. ผู้ดำเนินกิจกรรมและสมาชิกสรุปร่วมกันถึงบทบาทวิธีการในการรักษาความสะอาดของโรงเรียน ผลดีของการรักษาความสะอาดและผลเสียของการไม่รักษาความสะอาดของโรงเรียน
- การประเมินผล
1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
 2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและสรุปร่วมกันเกี่ยวกับ แนวทาง และวิธีการในการรักษาความสะอาด บทบาทของนักเรียนต่อการรักษาความสะอาดของโรงเรียน

บัตรคำสั่งชุดที่ 1

ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นและช่วยกันวาดภาพโครงเรียนในฝัน
ตามที่ต้องการให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

บัตรคำสั่งชุดที่ 2

ให้นักเรียนปฏิบัติดังนี้

1. คอยขัดแย้งความคิดเห็นของเพื่อนอีก 3 คน
2. แกล้งทำให้ภาพเลอะเทอะ ไม่สวยงาม หรือทำให้โครงเรียนที่เพื่อน
กำลังวาดกลายเป็นโครงเรียนสกปรก

แบบสังเกตการณ์

1. บรรยายภาพการทำงานเป็นอย่างไร
2. เพื่อนที่ช่วยกันวาดภาพอยู่ท่าอย่างไร เมื่อเพื่อนอีกคนหนึ่งทำให้ภาพสกปรก
3. เพื่อนที่ทำให้ภาพสกปรกถูกตำหนิหรือไม่ อย่างไร
4. เพื่อนที่ทำให้ภาพสกปรกทำอย่างไร เมื่อถูกตำหนิ

ครั้งที่ 4หัวข้อเรื่อง

การรักษาความสะอาดของโรงเรียน

กิจกรรม

ประกวดห้องเรียน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิการู้จักติดตามผลการรักษาความสะอาดของโรงเรียน แล้วปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนทุกคน และสามารถลงมือรักษาความสะอาดของโรงเรียนได้

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "ประกวดห้องเรียน"
2. วัสดุที่ใช้ในการแสดง ได้แก่ นกกวาด ที่กยพวง ถังขยะ ถังน้ำ ผ้าม้วน เศษกระดาษ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการและสมาชิกสนทนากันถึงความสะอาดของโรงเรียนในขณะนี้
2. ให้สมาชิกอ่านเรื่องสั้น แล้วขออาสาสมัครแสดงบทบาทตามที่กำหนด โดยใช้เวลา 15 - 20 นาที
3. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน แล้วให้แต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกันในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการกระทำของนักเรียนทั้ง 2 ห้องอย่างไรบ้าง
 - 3.2 ถ้าเลือกได้ นักเรียนจะเลือกปฏิบัติเช่นเดียวกับนักเรียนห้องใด เพราะเหตุใด
 - 3.3 ถ้านักเรียนอยู่ในชั้น ป.6 จะทำอย่างไรต่อไป

4. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปราย
5. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปเรื่องความเอาใจใส่ต่อการรักษาความสะอาดของโรงเรียน การรู้จักยอมรับและแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ตลอดจนให้สมาชิกได้ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบของหน้าที่ที่มีต่อการรักษาความสะอาดของโรงเรียน
6. ให้สมาชิกทุกคนช่วยกันทำเวรอย่างแข็งขัน เมื่อถึงวันที่แต่ละคนเป็นเวรทำความสะอาด

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับบทบาทที่ควรจะเป็นของนักเรียนในการรักษาความสะอาดของโรงเรียน
3. พิจารณาจากคำบอกเล่าของเพื่อนร่วมชั้นเรียนในขณะทำเวรร่วมกัน

เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมติ

"ประกวดห้องเรียน"

ณ โรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเปิดภาคการศึกษามาได้ 2-3 สัปดาห์แล้ว คุณครูใหญ่ประกาศว่าสัปดาห์หน้า จะมีเจ้าหน้าที่มาตรวจเยี่ยมโรงเรียน ขอให้ นักเรียนทุกคนช่วยกันรักษาความสะอาดของโรงเรียนด้วย โดยเฉพาะนักเรียนป.6 ควรจะได้ ทำเป็นตัวอย่างแก่น้อง ๆ ครูประจำชั้นป.6 ทั้ง 2 ห้อง ก็พยายามชักชวนให้ช่วยกันดูแลความ สะอาดของห้องเรียนและบริเวณหน้าห้องอยู่เสมอ นักเรียนป.6 ห้อง ก. เอาใจใส่กับเรื่อง ความสะอาดดีมาก เพราะต่างก็มีความคิดว่า ห้องเรียนของเรา โรงเรียนของเราทุกคนต้อง ช่วยกันรับผิดชอบดูแลให้สะอาดอยู่เสมอ ได้จัดเวรทำความสะอาดทุกวัน ส่วนนักเรียน ป.6 ห้อง ข. ไม่ค่อยเอาใจใส่เท่าใดนัก แม้จะจัดเวรประจำวันก็ตาม แต่ก็ยังพบว่าห้องเรียนมี เศษกระดาษเกลื่อนอยู่แทบทุกวัน

วันหนึ่งเช่นกัน หลังจากโรงเรียนเลิกแล้วนักเรียนป.6ก. ยังคงช่วยกันทำความสะอาด ห้องเรียนอยู่ กระทั่งเรียนร้อยดีแล้ว ก็แยกย้ายกันกลับบ้าน ส่วนนักเรียนป.6 ข. นั้น พอ โรงเรียนเลิก ก็ชวนกันไปวิ่งเล่น ไม่มีใครสนใจเศษกระดาษที่เกลื่อนอยู่เต็มห้องเลย รุ่งขึ้น อีกวันหนึ่งเป็นวันที่มีเจ้าหน้าที่มาตรวจเยี่ยมโรงเรียน เมื่อเจ้าหน้าที่เดินมาถึงหน้าห้องป.6 ก. ก็กล่าวชมนักเรียนว่า "ช่วยกันรักษาความสะอาดดีมาก แบบนี้ถ้ามีการประกวดห้องเรียนเมื่อ ไรห์ ต้องชนะเลิศแน่ ๆ" ทั้งครูและนักเรียนต่างก็ยิ้มให้กับอย่างภาคภูมิใจในความร่วมมือกัน แต่เมื่อเจ้าหน้าที่เดินไปที่ห้องป.6 ข. ก็เห็นถังขยะวางเกะกะมีเศษกระดาษเกลื่อนอยู่รอบ ๆ ถัง จึงได้กล่าวกับนักเรียนว่า "ห้องนี้ต้องขยับอีกหน่อยนะครับ เป็นนักเรียนป.6 ต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีของน้อง ๆ นะ โดยเฉพาะเรื่องการรักษาความสะอาดของโรงเรียน"นักเรียน ทั้งห้องพากันหันหน้าก้มตา ไม่พูดอะไรกันเลย

ฉาก 1

เสียงกระดิ่งโรงเรียนเลกดังขึ้น นักเรียนทั้ง 2 ห้องรีบเก็บข้าวของลงกระเป๋าทิ้ง
ป.6 ก. ช่วยกันทำเวร กวาดห้อง ถูพื้น และนำขยะไปทิ้ง จากนั้นจึงแยกย้ายกันกลับบ้าน
ส่วนนักเรียนป.6 ข. เมื่อได้ยินเสียงกระดิ่ง ก็รีบเก็บข้าวของเช่นกัน แต่ไม่มีใครสนใจที่จะ
อยู่ทำความสะอาดห้องเลย ต่างลงไปวิ่งเล่นข้างล่างกันหมด

บทบาทครูประจำชั้นป.6 ก. (1)

ดิฉันเป็นครูประจำชั้นป.6 ก. กำลังสอนนักเรียนอยู่ในบ่ายวันหนึ่ง เมื่อกระดิ่งของ
โรงเรียนดังขึ้น ก็บอกนักเรียนว่า "โรงเรียนเลิกแล้ว วันนี้พอแค่นี้ก่อน อย่าลืมช่วยกันทำ
ความสะอาดก่อนกลับบ้านนะคะ" แล้วดิฉันก็เก็บของออกจากห้องไป

บทบาทนักเรียนชั้นป.6 ก. (1)

พวกเราเป็นนักเรียนชั้นป.6 ก. หลังจากโรงเรียนเลิกแล้ว เราช่วยกันทำความสะอาด
ห้องเรียน แบ่งงานกันทำ กวาดห้อง ถูห้อง เช็ดกระดาน เอาขยะไปทิ้ง พวกเราคุยกัน
ว่าห้องเรียนของเรา เราต้องรับผิดชอบและช่วยกันทำความสะอาดเวลานั่งเรียนจะได้สบายตา
สบายใจ เมื่อห้องสะอาดดีแล้ว เราก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

บทบาทนักเรียนชั้นป.6 ข. (1)

พวกเราเป็นนักเรียนชั้นป.6 ข. หลังจากโรงเรียนเลิกแล้วมีเพื่อนคนหนึ่งในห้องของ
เราพูดขึ้นว่า "ไม่ต้องทำเวรหรอก เอาไว้ให้เวรพรุ่งนี้ทำก็ได้" แล้วก็ชวนกันไปวิ่งเล่นข้างล่าง
ไม่มีใครสนใจทำเวรเลย

ฉาก 2

รุ่งขึ้นอีกวันหนึ่ง ขณะที่ครูกำลังสอนนักเรียนอยู่ ก็มีเจ้าหน้าที่มาเยี่ยมโรงเรียน และเดินเรื่อยมาถึงห้องป.6 ก. หัวหน้าห้องบอกข่าวความเศร้า จากนั้นเจ้าหน้าที่ก็มองไปรอบ ๆ ห้อง และกล่าวชมนักเรียน ครูและนักเรียนยิ้มให้กันอย่างภาคภูมิใจในความร่วมมือกันและหลังจากชมห้องป.6 ก.แล้ว จึงเดินมาถึงห้องป.6 ข. และมองไปรอบ ๆ เห็นเศษกระดาษเกลื่อนตามพื้นห้อง จึงกล่าวกับนักเรียนว่าให้ขยันขึ้นอีกสักนิดเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่รุ่นน้อง

บทบาทครูประจำชั้นป.6 ก. (2)

รุ่งขึ้นอีกวันหนึ่งดิฉันกำลังสอนหนังสืออยู่เช่นเคย ก็มีเจ้าหน้าที่คนหนึ่งเดินตรวจอาคารเรียนและเดินมาถึงห้องที่ดิฉันสอน เจ้าหน้าที่ผู้นั้นกล่าวชมนักเรียน ดิฉันจึงยิ้มให้กับนักเรียน

บทบาทนักเรียนชั้นป.6 ก. (2)

รุ่งขึ้นอีกวันหนึ่ง เรากำลังนั่งเรียนกันอยู่ มีเจ้าหน้าที่เดินมาถึงห้องของเรา หัวหน้าห้องบอกข่าวความเศร้า พวกเราก็ลุกขึ้นแสดงความเศร้า แล้วก็นั่งลง หลังจากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นกล่าวชมพวกเราแล้ว ก็อดภาคภูมิใจไม่ได้จึงยิ้มให้กัน

บทบาทนักเรียนชั้นป.6 ข. (2)

รุ่งขึ้นเป็นวันที่เจ้าหน้าที่มาตรวจเยี่ยมโรงเรียน เรากำลังนั่งเรียนกันอยู่ หลังจากตรวจเยี่ยมห้องป.6 ก.แล้ว ก็เดินมาถึงห้องของเรา และกล่าวตักเตือนพร้อมทั้งตักเตือนพวกเรา เรารู้สึกกระดากอาย พวกเขามองหน้าเงิบ

บทบาทเจ้าหน้าที่

ผมเป็นเจ้าหน้าที่มาตรวจเยี่ยมโรงเรียน วันนี้ผมเดินไปยังห้องป.6 ก. พบว่าห้องเรียนสะอาดเรียบร้อยดีมาก จึงกล่าวกับนักเรียนว่า "ช่วยกันรักษาความสะอาดดีมากนะครับแบบนี้ถ้ามีการประกวดห้องเรียนเมื่อไหร่ ต้องชนะเลิศแน่ ๆ" แล้วผมก็เดินผ่านไปยังห้องป.6 ข. พบว่าห้องเรียนค่อนข้างสกปรก จึงกล่าวกับนักเรียนว่า "ห้องนี้ต้องขยันทำความสะอาดอีกหน่อยนะครับ เป็นนักเรียนป.6 ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีของน้อง ๆ"

ครั้งที่ 5

หัวข้อเรื่อง

การถนอมรักษาของใช้และไม้ทำลายสมบัติของโรงเรียน

กิจกรรม

ร่วมแรงร่วมใจ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจและสนใจที่จะถนอมรักษาของใช้และไม้ทำลายสมบัติของโรงเรียน
2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลของการถนอมรักษาของใช้ การไม้ทำลายสมบัติของโรงเรียน และผลเสียของการไม้ถนอมรักษาของใช้และสมบัติของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีการที่จะถนอมรักษาของใช้และไม้เป็น การทำลายสมบัติของโรงเรียน

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. เอกสารเรื่องเส้นการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "ร่วมแรงร่วมใจ"
2. วัสดุที่ใช้ในการแสดง ได้แก่ ต้นไม้ บัวรดน้ำ เสียม

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการและสมาชิกสนทนากันถึงการดูแลรักษาของใช้และสมบัติต่าง ๆ ของส่วนรวม
2. ให้สมาชิกอ่านเรื่องเส้นแล้วขออาสาสมัครแสดงบทบาทตามที่กำหนด โดยใช้เวลา 15 - 20 นาที
3. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน แล้วให้แต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกันในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 การกระทำของนักเรียนป.6 ถูกต้องหรือไม่
 - 3.2 ถ้านักเรียนเป็นเด็กป.6 กลุ่มนั้น นักเรียนจะทำอย่างไร
 - 3.3 การที่นักเรียนป.6 มีพฤติกรรมดังกล่าวน่าจะเกิดจากสาเหตุใด และจะแก้ไขได้อย่างไร

4. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปราย
5. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปวิธีการดูแลรักษาต้นไม้ และในฐานะที่นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อการถนอมรักษาของใช้ และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียน แนวทางหรือวิธีการที่จะถนอมรักษาของใช้และสมบัติของโรงเรียน

เอกสาร เรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมติ

"ร่วมแรงร่วมใจ"

โรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง เปิดสอนตั้งแต่ชั้นป.1-ป.6 ชั้นป.6 มีด้วยกัน 2 ห้อง คุณครูใหญ่เห็นว่าเป็นนักเรียนชั้นสูงสุดของโรงเรียน ควรจะได้ประพจน์ปฏิบัติสิ่งใดให้เป็นตัวอย่างแก่น้อง ๆ จึงมอบหมายให้นักเรียนป.6 ทั้ง 2 ห้อง ช่วยกันดูแลบำรุงรักษาต้นไม้ ดอกไม้ ที่นักเรียนรุ่นพี่ได้ปลูกเรียงไว้ริมรั้วหน้าโรงเรียน ต้นไม้ ดอกไม้ เหล่านี้เคยเติบโตแข็งแรง แต่ปัจจุบันค่อนข้างเหี่ยวเฉา ไม่สดชื่นเหมือนเคย และบางต้นก็ทำท่าจะตายเสียด้วย แม้ว่าครูประจำชั้นทั้ง 2 ห้องจะพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้นักเรียนช่วยกันดูแลรักษาต้นไม้ แต่ก็ไม่มีนักเรียนคนใดสนใจ ไม่มีใครรดน้ำ ถอนหญ้าที่ขึ้นแซมอยู่ พรวันดิน หรือทำความสะอาดใบที่มีฝุ่นจับเต็มจนมองแทบไม่เห็นสีเขียวของใบไม้ จนกระทั่งวันหนึ่งครูประจำชั้นจึงปรึกษากันหรือกันอีกว่าจะทำอย่างไรดี ในที่สุดก็หาวิธีได้

ฉาก

บริเวณริมรั้วหน้าโรงเรียน มีกระถางต้นไม้ ดอกไม้ วางเรียงไว้ แต่ค่อนข้างเหี่ยวเฉา และทำท่าจะตายเสียด้วย ครูประจำชั้นป.6 ทั้ง 2 ห้อง ได้ช่วยกันบอกลูกศิษย์ของตน ซึ่งได้รับมอบหมายจากครูใหญ่ให้ดูแลต้นไม้เหล่านี้ ว่าให้ช่วยกันรดต้นไม้ พรวันดินบ้างนะจ๊ะ เดี่ยวมันจะตายเสียหมด รุ่นพี่เขาอุตส่าห์ปลูกกันไว้ นักเรียนเหล่านี้ก็ได้แต่รับปาก แต่ไม่มีใครลงมือทำจริง ๆ เลย และบางคนยังเดินดัดใบไม้เล่นอีกด้วย ครูประจำชั้นจึงปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรดี ในที่สุดก็เรียกเด็กป.3 ป.4 เข้ามา แล้วบอกให้เด็กเหล่านั้นช่วยกันรดต้นไม้ ถอนหญ้า พรวันดิน เด็กเหล่านั้นช่วยกันทำอย่างขยันขันแข็ง มีเด็กป.6 คนหนึ่งพูดขึ้นว่า "อูสิ...ทั้ง ๆ ที่ต้นไม้เหล่านั้นครูใหญ่สั่งให้พวกเราคอยดูแลแท้ ๆ แต่พวกเรากลับปล่อยปละละเลย ต้องให้น้อง ๆ มาดูแลแทน ทำอย่างนี้ไม่ดีเลยนะ ทำไมพวกเราไม่ช่วยกันล่ะ" เพื่อน ๆ คนอื่นก็กละอายใจและตกลงกันว่าต่อไปนี้เราทุกคนจะช่วยกันดูแลรักษาต้นไม้ให้ดี แล้วต่างก็เข้าไปช่วยเด็กป.3 ป.4 รดต้นไม้

บทบาทของครูประจำชั้นป.6 ทั้ง 2 ห้อง

เราเป็นครูประจำชั้นป.6/1 และ 6/2 วันนี้เราช่วยกันมอกลูกศิษย์ของเราที่เดินผ่านไปมาว่า"นี่..นักเรียนจะ ช่วยกันรดน้ำต้นไม้ พรวนดินบ้างนะ เดี่ยวมันจะตายเสียหมด รุ่งนี้เขาอุตส่าห์ปลูกกันไว้" นักเรียนก็รับปาก แต่ไม่มีใครลงมือทำจริง ๆ เลย เราจึงปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรดีในที่สุดก็เรียกนักเรียน ป.3 - ป.4 เข้ามา และบอกเด็ก ๆ เหล่านั้นว่า "หนู ๆ ช่วยครูรดน้ำต้นไม้ ถอนหญ้า และพรวนดินหน่อยได้มั้ยคะ" เมื่อเด็ก ๆ เหล่านั้นรับปาก เราก็กล่าวขอบคุณ

บทบาทของนักเรียน ป.6/1, 6/2

พวกเราเป็นนักเรียนป.6 ซึ่งได้รับมอบหมายจากคุณครูใหญ่ให้ช่วยกันดูแล บำรุงรักษาต้นไม้ที่ปลูกอยู่ริมรั้วหน้าโรงเรียน พวกเราก็รับปากแต่ไม่ได้ลงมือทำจริง ๆ แม้ว่าครูประจำชั้นจะตักเตือนอยู่เสมอก็ตาม พอครูเดินผ่านไปแล้ว เราก็เล่นกันต่อ และเพื่อนบางคนก็เข้าไปติดาบน้ำไม้เล่นอีกด้วย ลักพักหนึ่งมีเด็กเล็ก ๆ เข้ามาช่วยกันพรวนดิน ถอนหญ้า พวกเราคนหนึ่งพูดขึ้นว่า "อูสิ..ทั้ง ๆ ที่ต้นไม้เหล่านั้น ครูใหญ่สั่งให้พวกเราคอยดูแลแท้ ๆ แต่พวกเรากลับปล่อยปละละเลย ต้องให้อง ๆ มาดูแลแทน ทำอย่างนี้ไม่ดีเลยนะ ทำไมพวกเราไม่ช่วยกันละต้นไม้ทั้งหมดเราต้องช่วยกันรับผิดชอบดูแลรักษาสิถึงจะถูก" เมื่อพวกเราได้ยินดังนั้นก็เลยคุยกันว่า "อือม..จริง ๆ ด้วยเออละ ต่อไปนี้ เราจะช่วยกันดูแลต้นไม้เอง" แล้วต่างก็เข้าไปช่วยเด็ก ๆ พรวนดิน ถอนหญ้างัน

บทบาทของนักเรียน ป.3 - ป.4

พวกเราเป็นนักเรียนป.3 และ ป.4 รุ่งเล่นอยู่ชั้นล่างของอาคาร ลักพักครูประจำชั้นป.6 ก็เรียกพวกเราให้ไปช่วยกันรดต้นไม้ ถอนหญ้า พรวนดิน เรารับปากแล้วไปช่วยกันทำงานกระทั้งที่ ๆ ป.6 มาช่วยอีกในตอนหลัง

ครั้งที่ 6หัวข้อเรื่อง

การถอนการรักษาของไข้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน

กิจกรรม

หน้านี้หายไปไหน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกติดตามผลการถอนรักษาของไข้ และการไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน แล้วรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับการถอนรักษาของไข้ และสมบัติของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนทุกคน และสามารถถอนรักษาของไข้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง " หน้านี้หายไปไหน "
2. วัสดุที่ใช้ในการแสดง ได้แก่ หนังสือนิทาน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการและสมาชิกทบทวนกันถึงการแสดงความสามารถรับผิดชอบของไข้และสมบัติของโรงเรียน
2. ให้สมาชิกอ่านเรื่องสั้นแล้วขออาสาสมัครแสดงบทบาทตามที่กำหนดโดยใช้เวลา 15 - 20 นาที
3. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน แล้วให้แต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกันในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 การกระทำของชัย ถูกต้องหรือไม่
 - 3.2 ถ้านักเรียนเป็นมอย และชัย นักเรียนจะทำอย่างไร
 - 3.3 การที่ชัยมีพฤติกรรมดังกล่าว น่าจะเกิดจากสาเหตุใด และจะแก้ไขได้อย่างไร
4. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปราย

5. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปวิธี การใช้ห้องสมุดที่ถูกต้องวิธี การติดตาม ผลการถนอมรักษาของใช้และสมบัติของโรงเรียน การรู้จักปรับปรุงแก้ไข ให้ดีขึ้น การยอมรับในการกระทำของตน และในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อการถนอมรักษาของใช้ และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน

6. ผู้ดำเนินการนัดเวลากับสมาชิก เพื่อไปค้นคว้าและอ่านหนังสือในห้องสมุด

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับบทบาท ที่ควรจะเป็นของนักเรียนในการถนอมรักษาของใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน
3. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะอยู่ในห้องสมุดว่ามีการหยิบจับหนังสือ อย่างระมัดระวัง และเก็บตามที่เดิมอย่างเรียบร้อยหรือไม่

เอกสารเรื่องสันการแสดงบทบาทสมมติ

" หน้าที่หายไปไหน "

ฉาก

ในตอนดึกกลางคืน บอยไม่ทราบจะทำอะไร จึงไปนั่งอ่านหนังสือในห้องสมุด บอยเห็นเพื่อน ๆ นั่งจับกลุ่มกันอ่านหนังสืออยู่ที่โต๊ะมุมห้อง จึงเข้าไปนั่งรวมกลุ่มด้วย พอดีกันมาเห็นชัย ยินลับ ๆ ล่อ ๆ อยู่ข้างตู้หนังสือจึงเข้าไปดู เห็นชัยกำลังฉีกหนังสือของห้องสมุดจึงเข้าไปห้าม แต่ชัยไม่สนใจกลับบอกว่า " ใคร ๆ เขาก็ทำกันแบบนี้ อย่าว่าแต่ฉีกเลย หยิบไปทั้งเล่มก็ยังเคย ถ้าบอยอยากได้เล่มไหนก็บอก จะเอาออกไปให้ " บอยบอกว่า " หนังสือของห้องสมุดเป็นสมบัติของโรงเรียนของส่วนรวม เป็นของนักเรียนทุกคนที่จะต้องช่วยกันรักษา ไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง ถ้าหากชัยแอบฉีกหรือขโมยหนังสือออกไป และคนอื่นเขาจะใช้กันไม่ได้ หรือถ้านักเรียนคนอื่นขาดความรับผิดชอบต่อสมบัติของโรงเรียนอย่างชัย คือต่างคนต่างหยิบเอาไปเป็นสมบัติของตนเสียแล้ว อีกหน่อยหนังสือในห้องสมุดก็คงไม่มีให้ใช้ " ชัยบอกว่า " ให้อบยเป็นคนดีไปคนเดียวก็แล้วกัน " แล้วท้าทายจะเดินหนี แต่บอยเรียกไว้และถามว่า " ทำรายงานวิชาภาษาไทยที่จะส่งพรุ่งนี้เสร็จแล้วหรือยัง " ชัยตอบว่า " ยังไม่ได้ทำเลย " แล้วก็เดินไปหาหนังสือเพื่อมาทำรายงาน แต่เปิดหน้าเรื่องที่ต้องการไม่พบ เพราะหนังสือถูกฉีกไปหมดแล้ว ชัยพูดด้วยความฉุนเฉียวว่า " คนที่ฉีกเอาไปเป็นพวกเห็นแก่ตัว " บอยบอกว่า " ใช่ พวกที่ชอบฉีกชอบขโมยหนังสือห้องสมุดเป็นพวกที่เห็นแก่ตัว และขาดความรับผิดชอบต่อสมบัติของโรงเรียน " ชัยหันมามองหน้าบอย แล้วขบขันที่ตนเองเคยฉีกและขโมยหนังสือ โดยไม่นึกถึงว่ายังมีคนอื่นอีกมากที่เขาต้องการใช้หนังสือ และสัญญาว่าต่อไปนี้จะไม่ทำอย่างนี้อีก

บทบาทของเพื่อน ๆ

นั่นคือเพื่อน ๆ ของชัย และบอย ฉันทานเข้ากลางคืนเสร็จแล้ว จึงเข้ามาใช้ห้องสมุด พวกฉันทันจับกลุ่มกันอยู่ที่มุมหนึ่งของห้องสมุด บางคนกำลังค้นหนังสือ บางคนกำลังอ่านหนังสือ บางคนกำลังปรึกษากันหรือกัน พอดีบอยก็เดินเข้ามาสมทบด้วย

บทบาทของบอย

สมมติฉันคือ บอย เมื่อทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว จึงเดินเข้าไปในห้องสมุด เห็นเพื่อน ๆ กำลังจับกลุ่มกันอยู่ จึงเดินเข้าไปสมทบ บังเอิญเห็นชัยยืนลับ ๆ ล่อ ๆ อยู่ข้างตู้หนังสือ ฉันสงสัยจึงเดินเข้าไปดู เห็นชัยกำลังฉีกหนังสือของห้องสมุดอยู่ จึงห้ามปราม ชัยกลับไม่สนใจและเถียงฉันอีก ฉันจึงบอกว่า " หนังสือของห้องสมุดเป็นสมบัติของโรงเรียนของส่วนรวม เป็นของนักเรียนทุกคนที่จะต้องช่วยกันรักษา มิใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง ถ้าหากชัยแอบฉีกหรือขโมยไปคนอื่นก็จะไม่มีใช้ " ชัยไม่สนใจทำท่าจะเดินหนี ฉันจึงชวนชัยไปหาหนังสือทำรายงานวิชาภาษาไทย แต่หนังสือถูกฉีกไปเสียแล้ว ฉันจึงได้ تذเตือนให้ชัยเห็นโทษของการเห็นแก่ตัว ทำลายสมบัติของโรงเรียน

บทบาทของชัย

สมมติฉันคือ ชัย ขณะนี้เป็นเวลาพักกลางวัน ฉันเข้าห้องสมุดเพื่อค้นคว้าและหาหนังสือไปทำรายงาน เมื่อหาหนังสือได้แล้ว ฉันจึงนำหนังสือมา และฉันก็ไปยืนแอบอยู่ข้างตู้เพื่อจะฉีกหน้าที่ต้องการไป บังเอิญบอยมาเห็นและห้ามปรามฉัน ฉันไม่เชื่อและได้เถียงกับบอย เพราะฉันเคยกระทำอยู่เสมอ ๆ และไม่เห็นมีผลเสียอะไร บอยกับฉันได้เถียงกันสักครู่ ฉันโกรธจึงทำท่าจะเดินออกจากห้องสมุด บอยก็ชวนฉันไปทำรายงานภาษาไทย ฉันนึกได้ว่ารายงานภาษาไทยยังไม่เสร็จ จึงเปลี่ยนใจไม่ออกจากห้องสมุด เมื่อค้นได้หนังสือเล่มที่ต้องการปรากฏว่า หน้าที่ฉันต้องการถูกฉีกไปเสียแล้ว ฉันโกรธมาก และเมื่อบอยพูดให้ฉันรู้สึกตัว ฉันรู้สึกเสียใจในการกระทำที่ผ่านมาของตนเอง และสัญญาว่าจะไม่ทำอย่างนั้นอีก

ครั้งที่ 7หัวข้อเรื่อง

การช่วยกิจการงานของโรงเรียน

กิจกรรม

โปสเตอร์ฟรีสไตล์

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจและสนใจที่จะช่วยกิจการงานของโรงเรียน
2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลดีของการช่วยกิจการงานของโรงเรียน และผลเสียของการไม่ช่วยกิจการงานของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีการที่จะช่วยกิจการงานของโรงเรียน

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45-50 นาที

อุปกรณ์

1. หนังสือ
2. กรรไกร กาว สีเมจิก
3. กระดาษขนาด 20 นิ้ว x 25 นิ้ว จำนวน 2 แผ่น

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสนทนากับสมาชิกถึงกิจกรรมวันไหว้ครูที่ผ่านมาว่า สมาชิกแต่ละคนได้ทำอะไรในวันนั้นบ้าง
2. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน
3. ผู้ดำเนินการบอกสมาชิกว่าจะให้สมาชิกแต่ละกลุ่มทำงานร่วมกันชิ้นหนึ่ง คือทำโปสเตอร์เกี่ยวกับเรื่องอะไรก็ได้โดยใช้รูปภาพจากหนังสือและอุปกรณ์ที่จะแจกให้ แล้วตกแต่งให้สวยงามโดยบอกด้วยว่าเป็นโปสเตอร์เรื่องอะไร ให้เวลาทำ 35 นาที
4. แจกอุปกรณ์ให้สมาชิกแต่ละกลุ่ม และเมื่อสมาชิกเข้าใจดีแล้วให้ลงมือทำงานได้
5. เมื่อหมดเวลา ให้ตัวแทนกลุ่มนำผลงานมาส่ง แล้วรวมสมาชิกเป็นกลุ่มเดียวกัน

6. ผู้ดำเนินการนำผลงานของทั้ง 2 กลุ่ม มาแสดงให้เห็นสมาชิกทั้งหมดดู แล้วให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานวิธีการทำงานในกลุ่มของตนให้เพื่อน ๆ ทราบ
7. ผู้ดำเนินการสอบถามสมาชิกว่าระหว่างการทำงานกับสแตร์ แต่ละคนมีบทบาทอย่างไรบ้าง
8. ผู้ดำเนินการและสมาชิกอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับ
 - 8.1 บทบาทของสมาชิกที่จะช่วยให้งานสำเร็จอย่างดีและรวดเร็ว
 - 8.2 ผลดีของการช่วยกันทำงาน และผลเสียของการไม่ช่วยกันทำงาน
9. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปว่าเมื่อโรงเรียนหรือครู-อาจารย์ จัดกิจกรรมใด ๆ ขึ้น เช่น วันไหว้ครู วันเด็ก แข่งขันกีฬา การจัดนิทรรศการ นักเรียนควรมีส่วนร่วมและช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้นอย่างเต็มที่ตามความสามารถและโอกาส

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการอภิปราย การตอบคำถามและการสรุปเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียน แนวทางหรือวิธีการที่จะช่วยกิจการงานของโรงเรียน

ครั้งที่ 8หัวข้อเรื่อง

การช่วยกิจการงานของโรงเรียน

กิจกรรม

ส่วนสัตว์จำลอง

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกติดตามผลการช่วยกิจการงานของโรงเรียน แล้วรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับการช่วยกิจการงานของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนทุกคน และสามารถช่วยกิจการงานของโรงเรียนได้

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. บัตรคำสั่ง 8 ชุด
2. แบบสังเกตการณ์ 2 ชุด
3. รูปภาพที่สมบูรณ์
4. ชิ้นส่วนที่จะประกอบเป็นรูปภาพ 2 ชุด

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสนทนากับนักเรียน และแบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน
2. ผู้ดำเนินการกล่าวกับสมาชิกว่า "ครูมีงานชิ้นหนึ่งให้แต่ละกลุ่มทำ เป็นการนำรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดเล็กราว 9 ชิ้น มาต่อกันเข้าเป็นรูปขนาดใหญ่ 1 รูป ในการทำงานครั้งนี้ ครูต้องการอาสาสมัครกลุ่มละ 1 คน ออกมาเป็นผู้ช่วยครูดูแลการทำงานของนักเรียน และให้ออกไปยืนรอหน้าประตู ส่วนที่เหลืออีก 4 คน จะนั่งประจำกลุ่มและขอให้ปฏิบัติตามคำสั่งที่แจกให้เท่านั้น
3. แจกใบสังเกตการณ์ให้ผู้สังเกตการณ์อ่านทำความเข้าใจและรออยู่นอกห้อง

4. ให้สมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม นั่งห่างกันพอสมควร เพื่อไม่ให้สังเกตการทำงาน ของกันและกัน จากนั้นผู้ดำเนินการแจกบัตรคำสั่งให้สมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม ศึกษาบทบาทของตนเองในการทำกิจกรรมจนเข้าใจ

กลุ่มที่ 1 สมาชิกจะต่อชิ้นส่วนทั้งหมดเข้าด้วยกัน โดยไม่พูดและ ไม่ส่งสัญญาณใด ๆ อันจะเป็นการช่วยเหลือกันในกลุ่ม แต่กลุ่มที่ 2 สมาชิกจะช่วยกันต่อชิ้นส่วนทั้งหมด โดยต่างก็ช่วยออกความคิดเห็น ตรวจสอบการทำงานของเพื่อน และช่วยกันแก้ไขเพื่อให้ได้รูปร่างที่ สมบูรณ์และถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด

5. ผู้ดำเนินการมอบชุดรูปต่อให้แต่ละกลุ่ม ๆ ละ 1 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วยช่องชิ้นส่วน 4 ช่อง และมีชิ้นส่วนทั้งหมด 9 ชิ้น
6. ผู้ดำเนินการย้ำเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบัตรคำสั่งอีกครั้ง จนแน่ใจว่า สมาชิกทุกคนเข้าใจ ก็ให้สัญญาณลงมือทำกิจกรรม และให้ผู้สังเกตการณ์ เริ่มสังเกตการทำงานของสมาชิก
7. เมื่อครบ 3 นาที ผู้ดำเนินการสั่งให้ทุกกลุ่มหยุดการทำงาน กลุ่มที่ยังไม่ เสร็จจะยึดเวลาต่อไปอีก 2 นาที ถ้ากลุ่มยังต่อรูปไม่ถูกต้อง ให้ผู้ดำเนินการ ช่วยแนะนำ
8. ผู้ดำเนินการถามแต่ละกลุ่มว่า รูปที่ต่อได้เป็นรูปอะไร (ส่วนสัตว์) มีสัตว์ อะไรบ้างอยู่ในกรง รวมทั้งสิ้นกี่ตัว (10 ตัว)
9. ให้สมาชิกรวมกลุ่มกัน แล้วผู้ดำเนินการตั้งคำถามเพื่อการอภิปราย ดังนี้
- กลุ่มที่ทำงานไม่เสร็จตามเวลา ขอให้สมาชิกเล่าให้ฟังว่ามีปัญหา อะไรบ้างที่ทำให้ทำงานไม่เสร็จ และสมาชิกรู้สึกอย่างไรต่อการ ทำงานของกลุ่ม
 - ให้สมาชิกกลุ่มที่ทำงานเสร็จก่อน เล่าถึงการทำงานในกลุ่มและความ รู้สึกที่เกิดขึ้น
 - ให้ผู้สังเกตการณ์ทั้ง 2 กลุ่ม เล่าถึงการทำงานของกลุ่ม

10. ผู้ดำเนินการและสมาชิกสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม
 - สมาชิกรู้สึกอย่างไรบ้างที่ทำงานเสร็จ และคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ทำงานเสร็จทันเวลา
 - เมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมใด ๆ ขึ้น สมาชิกคิดว่าบทบาทที่ดีที่นักเรียนทุกคนควรปฏิบัติมีอะไรบ้าง
11. ผู้ดำเนินการให้สมาชิกหารูปภาพเกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาเพื่อจัดป้ายนิเทศในสัปดาห์ต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุปเกี่ยวกับบทบาทที่ควรจะเป็นของนักเรียนในการช่วยกิจการงานของโรงเรียน
3. สังเกตความเอาใจใส่ในการหารูปภาพ และพฤติกรรมการช่วยจัดป้ายนิเทศ

บัตรคำสั่ง

กลุ่มที่ 1

1. ทุกคนจะได้รับชิ้นส่วนคนละ 1 ซอง
2. เมื่อได้รับสัญญาณจึงลงมือทำได้โดยนำชิ้นส่วนที่ได้รับมาประกอบร่วมกับชิ้นส่วนของเพื่อนเพื่อต่อเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดใหญ่ 1 รูป
3. มีกติกาว่าห้ามพูด ห้ามส่งสัญญาณใด ๆ ระหว่างทำงาน
4. ทำให้เสร็จใน 3 นาที
5. เมื่อเสร็จแล้วรอฟังคำสั่งจากครู

กลุ่มที่ 2

1. ทุกคนจะได้รับชิ้นส่วนคนละ 1 ซอง
2. เมื่อได้รับสัญญาณจึงลงมือทำได้โดยนำชิ้นส่วนที่ได้รับมาประกอบร่วมกับชิ้นส่วนของเพื่อน เพื่อต่อเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดใหญ่ 1 รูป

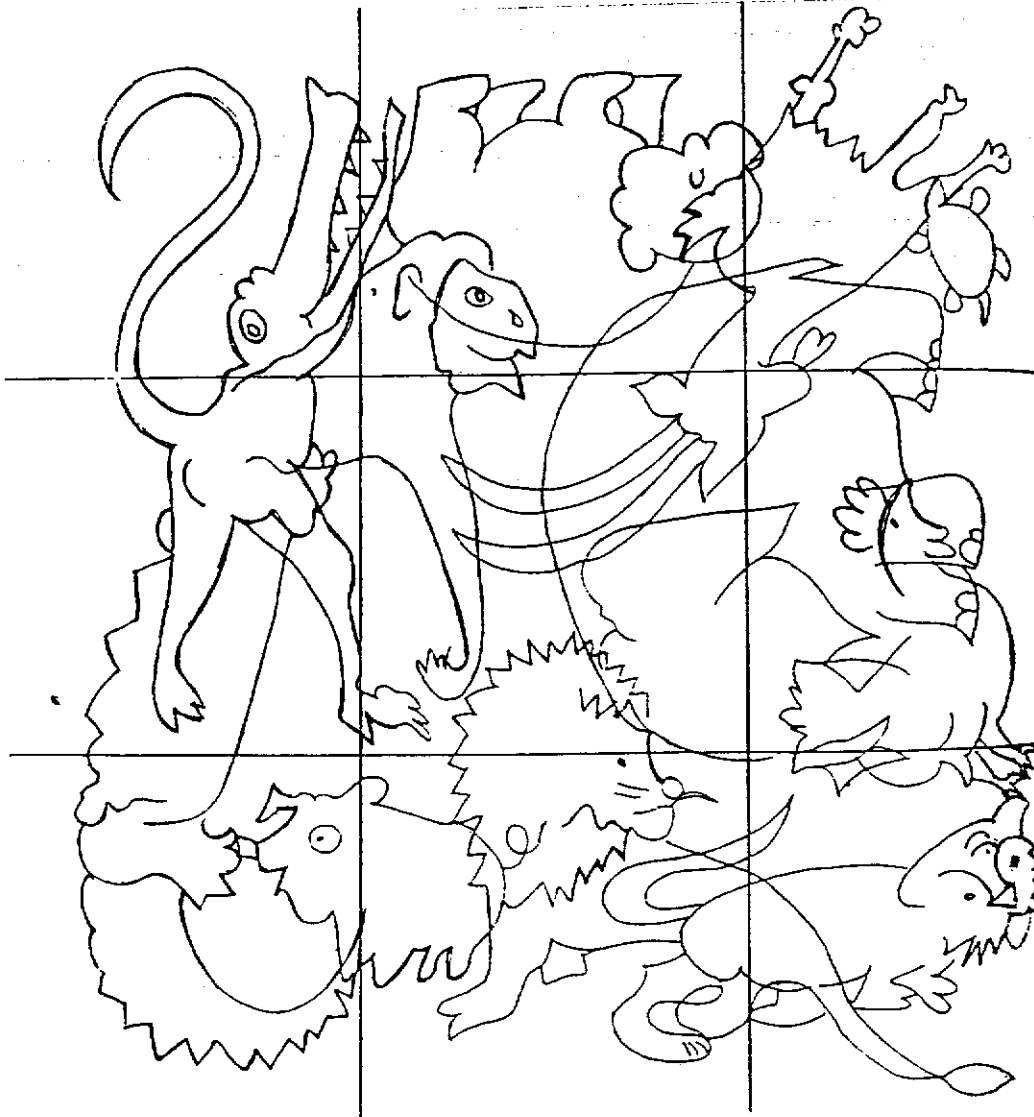
3. ระหว่างทำงานให้พยายามปฏิบัติดังนี้
 - ช่วยกันแสดงความคิดเห็นว่าต่ออย่างไรจึงจะถูกต้อง
 - พยายามให้กำลังใจเพื่อน เช่น "ใช่แล้ว" "ต่อถูกแล้ว"
 - ถ้าเห็นใครต่อรูปผิด ก็ช่วยกันแนะนำ ช่วยกันแก้ไข
4. ทำให้เสร็จใน 3 นาที
5. เมื่อเสร็จแล้วรอฟังคำสั่งจากครู

แบบสังเกตการณ์

1. สมาชิกทุกคนให้กำลังใจกันหรือช่วยกันทำงานหรือไม่ ถ้ามีอย่างไร
2. มีปัญหาอะไรในการทำงานบ้าง
3. กลุ่มต่อรูปเสร็จทันเวลาหรือไม่
4. ผลการต่อรูปเป็นอย่างไร
5. บรรยายภาคการทำงานเป็นอย่างไร

ภาพส่วนสัตว์จำลอง

(ควรขยายให้ใหญ่ขึ้นอีก 1 เท่า)

ครั้งที่ 9หัวข้อเรื่อง

การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน

กิจกรรม

ลูกบอลส์เจ้าปัญหา

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจและสนใจที่จะปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน
2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลดีของการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบของโรงเรียน และผลเสียของการไม่ปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีที่เป็นการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. ลูกบอลพลาสติก 2 ลูก
2. วัสดุที่ใช้แทนเสาหลัก 4 หลัก จำนวน 2 ชุด
3. กติกาการเล่น
4. บัตรคำสั่ง 2 ชุด
5. แบบสังเกตการณ์ 2 ชุด

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสนทนากับกลุ่มสมาชิกว่าสมาชิกมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกอย่างไรต่อระเบียบข้อตกลงร่วมกันในห้องเรียน
2. ผู้ดำเนินการชี้แจงให้สมาชิกทราบว่า จะมีเกมให้แข่งขันกันคือเกมเลี้ยงลูกบอลส์ แล้วแบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยให้ 4 คน เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม และอีก 1 คน เป็นผู้สังเกตการณ์
3. ผู้ดำเนินการชี้แจงระเบียบวิธีการเล่น กติกา พร้อมทั้งสาธิตให้สมาชิกดู
4. ผู้ดำเนินการแจกบัตรคำสั่งให้สมาชิกทั้ง 2 กลุ่มได้ศึกษาบทบาทของตนเองในการเล่น และแจกแบบสังเกตการณ์ให้ผู้สังเกตการณ์

5. เมื่อทุกคนเข้าใจแล้ว ให้สมาชิกแข่งขันกันได้ ระหว่างแข่งขันกันให้
ผู้สังเกตการณ์คอยสังเกตการเล่นของสมาชิก
6. เมื่อจบการแข่งขัน ให้รวมสมาชิกเป็นกลุ่มเดียวกัน แล้วผู้ดำเนินการซักถาม
สมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้
 - 6.1 ทำอย่างไรจึงเป็นผู้ชนะในการแข่งขัน
 - 6.2 คิดว่าอะไรเป็นสาเหตุทำให้ทีมของตนแพ้
 - 6.3 รู้สึกอย่างไรต่อบทบาทที่ครูกำหนดให้ (พอใจ/ไม่พอใจ/อึดอัด)
 - 6.4 ถ้าครูไม่กำหนดบทบาทให้นักเรียนเลี้ยงลูกบอลส์เร็ว ๆ นักเรียน
คิดว่าจะทำอย่างไร
7. ให้ผู้สังเกตการณ์ทั้ง 2 กลุ่ม รายงานพฤติกรรมการเล่นของสมาชิกในกลุ่ม
กลุ่มของตน
8. ผู้ดำเนินการและสมาชิกอภิปรายร่วมกันถึงผลดีของการปฏิบัติตามกฎระเบียบ
หรือกติกาที่วางไว้ และผลเสียของการไม่ปฏิบัติตามกติกา
9. ผู้ดำเนินการและสมาชิกสรุปร่วมกันว่าในฐานะที่เป็นนักเรียน ควรจะต้อง
ปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน พร้อมทั้งเสนอแนวทาง
ด้วยว่าจะกระทำเช่นไรได้บ้าง

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับบทบาทของ
นักเรียน แนวทาง หรือวิธีที่เป็น การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบ
ของโรงเรียน

บัตรคำสั่ง

สำหรับกลุ่มที่ 1

ให้สมาชิกแต่ละคนพยายามเลี้ยงลูกบอลอย่างระมัดระวัง อนุญาตให้ชกแซกผ่านหลักทุกหลักอย่างถูกต้องตามกติกา การกระทำเช่นนี้จะทำให้ถึงที่หมายได้เร็วที่สุด

บัตรคำสั่ง

สำหรับกลุ่มที่ 2

ให้สมาชิกเลี้ยงลูกบอลผ่านหลักเร็ว ๆ เพื่อให้ถึงที่หมายได้เร็วที่สุด (การเลี้ยงเร็ว ๆ เช่นนี้ จะทำให้ลูกบอลออกนอกเส้นทาง ถ้าลูกบอลออกนอกเส้นทาง ผู้สังเกตการณ์จะคอยเตือนให้กลับไปเริ่มต้นใหม่ ซึ่งจะทำให้ช้ากว่าอีกกลุ่มหนึ่ง และแพ้ไปในที่สุด)

แบบสังเกตการณ์

สำหรับผู้สังเกตการณ์กลุ่มที่ 1

1. ลักษณะการเลี้ยงลูกบอลของสมาชิกเป็นอย่างไร
2. มีใครทำผิดกติกาหรือไม่ ถ้ามีใครทำผิดกติกาให้ผู้สังเกตการณ์เตือนให้กลับไปเริ่มต้นใหม่

แบบสังเกตการณ์

สำหรับผู้สังเกตการณ์กลุ่มที่ 2

1. ลักษณะการเลี้ยงลูกบอลของสมาชิกเป็นอย่างไร
2. มีใครทำผิดกติกาหรือไม่อย่างไร เช่น เลี้ยงลูกบอลออกนอกเส้นทาง หรือไม่เลี้ยงให้ชกแซกผ่านหลัก

3. เมื่อทำผิดกติกาแล้ว สมาชิกทำอย่างไรต่อไป
(ถ้ามีใครทำผิดกติกาให้ผู้สังเกตการณ์เตือนให้กลับไปเริ่มต้นใหม่)

กติกาการเล่น

1. เลี้ยงลูกบอลให้ชีกแซกผ่านทุกหลัก ทั้งขาไปและขากลับ
2. ถ้าลูกบอลออกนอกเส้นทาง หรือไม่ชีกแซกผ่านทุกหลัก ต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่
3. กลุ่มใดผู้เล่นหมดก่อน จะเป็นผู้ชนะ

ครั้งที่ 10

หัวข้อเรื่อง

การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน

กิจกรรม

หนีโรงเรียน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกรู้จักติดตามผลการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน แล้วรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนทุกคน และสามารถปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบของโรงเรียนได้

อุปกรณ์

เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "หนีโรงเรียน"

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสนทนาซักถามสมาชิกว่า มีใครเคยทำผิดกฎ ระเบียบ หรือ ข้อบังคับของโรงเรียนบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด
2. ให้สมาชิกอ่านเรื่องสั้น แล้วขออาสาสมัครแสดงบทบาทตามที่กำหนด โดยใช้เวลา 25 - 30 นาที
3. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน แล้วให้แต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกัน ในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 วิเคราะห์งานเรื่องความผิดของสุรศักดิ์ให้ครูทราบเพราะเหตุใด
 - 3.2 ถ้านักเรียนเป็นวิระ และสุรศักดิ์ นักเรียนจะทำอย่างไร เพราะเหตุใด
 - 3.3 ความดีของวิระ และ สุรศักดิ์ คืออะไร
4. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปราย
5. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปว่าในฐานะของนักเรียน ควรทำอย่างไร ต่อกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน และหากทำผิดระเบียบ นักเรียน ควรทำอย่างไรต่อไป
6. ให้สมาชิกทั้งหมด คอยสังเกตพฤติกรรมของกันและกันว่า จะมีใครทำผิด ระเบียบของโรงเรียนอีกหรือไม่ แล้วรายงานให้ผู้ดำเนินการทราบ

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับบทบาท
ของนักเรียนที่ควรจะเป็นต่อการปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน
3. พิจารณาจากการรายงานพฤติกรรมของสมาชิก

เอกสารเรื่องสั้นการแสดงผลบทสนทนา

"หนีโรงเรียน"

วีระกับสุรศักดิ์เป็นเพื่อนรักกัน เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกันแต่คนละห้อง วีระเป็นเด็กที่เรียนดีมีความสามารถ และเอาใจใส่ในหน้าที่การงาน ครูจึงมอบหมายให้วีระเป็นหนึ่งในสารวัตรนักเรียน ส่วนสุรศักดิ์ค่อนข้างเกเรชอบหนีโรงเรียน แต่ก็มักเอาใจช่วยเหลือวีระมาตลอด ซึ่งทำให้วีระไม่ค่อยสบายใจในเรื่องนี้ เพราะถ้าเขาพบว่าสุรศักดิ์หนีโรงเรียนเมื่อใด ก็คงต้องรายงานให้ครูทราบ ทั้ง ๆ ที่สุรศักดิ์เป็นเพื่อนรักและติดต่อกันเสมอมา วันหนึ่งวีระจึงขอร้องสุรศักดิ์ไม่ให้หนีออกไปนอกโรงเรียนอีก ซึ่งสุรศักดิ์ก็ให้สัญญาว่าจะไม่ประพฤติเช่นนั้น จะตั้งใจเรียน

แต่เมื่อเหตุการณ์ผ่านไปหลายวัน วีระก็พบว่าสุรศักดิ์หนีโรงเรียนไปเที่ยวกับเพื่อนอีก วีระจำเป็นต้องรายงานให้ครูทราบ สุรศักดิ์ยอมรับผิดในการกระทำของตน และหลังจากที่วีระได้รายงานครูไปแล้ว เขาก็หนักใจมาก เขาพยายามปรับความเข้าใจกับสุรศักดิ์ ซึ่งสุรศักดิ์ก็เข้าใจถึงสาเหตุที่วีระต้องรายงานให้ครูทราบเป็นอย่างดี จากนั้นสุรศักดิ์ก็ให้สัญญากับครูว่าจะไม่ทำเช่นนั้นอีกแล้ว

จากการกระทำของคนทั้งสองนี้เอง ครูจึงได้นำไปยกเป็นตัวอย่างของการกระทำความดีให้แก่แก่นักเรียนทั้งหมดทราบ

ฉาก 1

วีระเข้าไปคุยกับสุรศักดิ์ และเตือนเขาในเรื่องการหลบหนีไปนอกบริเวณโรงเรียน เพราะวีระเป็นสารวัตรนักเรียน ถ้าพบเห็นการหนีโรงเรียน ก็ต้องรายงานให้ครูทราบ ซึ่งวีระไม่สบายใจเลย ถ้าต้องทำเช่นนั้น เพราะสุรศักดิ์เป็นเพื่อนที่ดีให้ความช่วยเหลือกันมาตลอด การคุยกันครั้งนี้สุรศักดิ์บอกว่าตนเข้าใจ และให้สัญญาด้วยว่าจะไม่หนีโรงเรียนอีก

บทบาทของวีระ (1)

ผมชื่อวีระ เป็นนักเรียนชั้นป.6 และเป็นสารวัตรนักเรียน ผมเห็นสุรศักดิ์จึงเดินเข้าไปหา และพูดว่าขณะนี้ผมไม่สบายใจเลย เพราะเรื่องสุรศักดิ์ชอบหนีโรงเรียน ในขณะที่ผมเองก็เป็น สารวัตรนักเรียน ถ้าเห็นใครทำผิดก็ต้องรายงานให้ครูทราบตามหน้าที่ของผม ผมไม่อยากให้ สุรศักดิ์หนีโรงเรียนอีกเลย

บทบาทของสุรศักดิ์ (1)

ผมชื่อสุรศักดิ์ ผมชอบหนีออกไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ นอกโรงเรียน จนวันหนึ่งวีระก็เข้ามา เตือนผมเรื่องไม่ให้หนีโรงเรียน ผมก็ให้สัญญากับเขาว่าต่อไปนี้จะตั้งใจเรียน ไม่หนีโรงเรียน อีกแล้ว

ฉาก 2

เหตุการณ์ผ่านไปหลายวัน ขณะที่วีระกำลังเดินตรวจตรารอบ ๆ บริเวณโรงเรียน เขาก็หัน ไปเห็นสุรศักดิ์หลบออกไปนอกโรงเรียนอีก เขาจึงตัดสินใจรายงานให้ครูทราบ ครูจึงให้เรียกสุรศักดิ์ มาพบและภายในห้องพักครูนั่นเอง ครูได้ถามสุรศักดิ์ว่าทำผิดจริงหรือไม่ สุรศักดิ์ยอมรับว่าตนผิด ส่วน วีระก็หนักใจเพราะตนเป็นผู้รายงานให้ครูทราบ จึงปรับความเข้าใจกับสุรศักดิ์ ทั้งสองคนเข้าใจกันดี แล้วครูก็ได้กล่าวชมเชยนักเรียนทั้ง 2 คน และยังนำไปเป็นแบบอย่างต่อนักเรียนทั้งหมดด้วย

บทบาทวีระ (2)

ขณะที่ผมเดินตรวจบริเวณโรงเรียนอยู่ ก็หันไปเห็นสุรศักดิ์กำลังแอบเปิดประตูโรงเรียนออกไปข้างนอก ผมพูดกับตัวเองว่าจะทำอย่างไรดี นั่นก็เพื่อน นี่ก็หน้าที่ ในที่สุดก็ตัดสินใจเดินไปพบ คุณครูที่ห้องพัก แล้วรายงานเรื่องที่เกิดขึ้นให้ครูทราบ ครูสั่งให้ผมตามสุรศักดิ์มาพบครูด้วย และ หลังจากที่สุรศักดิ์เข้ามายอมรับผิดกับครูแล้ว ผมไม่สบายใจมาก จึงพูดปรับความเข้าใจกับสุรศักดิ์ ว่า "นายคงเข้าใจนะ ที่เราต้องบอกครู ก็เพราะต้องทำตามหน้าที่และความรับผิดชอบ" สุรศักดิ์ เข้าใจผมดี ทำให้ผมดีใจมาก จากนั้นคุณครูพาผมและสุรศักดิ์ไปแนะนำให้นักเรียนทั้งหมดเอาเป็น แบบอย่าง

บทบาทสุรศักดิ์ (2)

ผมเดินไปที่ประตูโรงเรียน เมื่อเห็นว่าไม่มีใคร ก็เปิดประตูออกไปนอกโรงเรียน ตอนหลัง วีระได้มาตามผมให้ไปพบครู ขณะอยู่ในห้องพักครู ครูถามว่าผมหนีออกไปนอกโรงเรียนใช่หรือไม่ ผมยอมรับผิดกับคุณครู หลังจากนั้นวีระได้เข้ามาปรับความเข้าใจกับผม ผมก็เข้าใจดีว่าที่วีระจำเป็นต้องทำไปเพราะอะไร ผมได้บอกวีระว่า "ดีแล้วละที่นายมีความรับผิดชอบ เราต่างหากที่เป็นคนผิด และไม่ได้คิดที่จะโกรธใครเลย" จากนั้นคุณครูพาผมและวีระไปแนะนำให้นักเรียนทั้งหมดเอาเป็นแบบอย่าง

บทบาทครู (2)

ดิฉันเป็นครูของวีระและสุรศักดิ์ ขณะที่ดิฉันนั่งทำงานอยู่ในห้องพัก วีระเข้ามาพบและรายงานให้ทราบว่า สุรศักดิ์หนีออกไปนอกโรงเรียน ดิฉันจึงบอกให้วีระเรียกสุรศักดิ์มาพบดิฉันด้วย เมื่อวีระพาสุรศักดิ์เข้ามา ดิฉันถามสุรศักดิ์ว่าเขาหนีออกไปนอกโรงเรียนจริงหรือไม่ สุรศักดิ์ยอมรับว่าตนผิด และหลังจากที่นักเรียนทั้งสองได้ปรับความเข้าใจกันแล้ว ดิฉันจึงกล่าวชมเชยพวกเขาต่อหน้านักเรียนทั้งหมดว่า "สุรศักดิ์นั้นแม้ว่าจะทำผิดกฎของโรงเรียน แต่ก็รู้จักสำนึกในความผิดและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขตัวเอง ส่วนวีระก็สามารถปฏิบัติหน้าที่และมีความรับผิดชอบอย่างยิ่ง สมควรที่นักเรียนจะนำไปเป็นแบบอย่างต่อไป"

บทบาทนักเรียน

พวกเราเป็นนักเรียนโรงเรียนเดียวกับวีระและสุรศักดิ์ ขณะเข้าแถวอยู่หน้าอาคารเรียน คุณครูได้มาวีระและสุรศักดิ์ออกมาหน้าแถว และกล่าวชมเชยเขาทั้งสอง พวกเราปรบมือให้

ครั้งที่ 11หัวข้อเรื่อง

ความคิดเห็นของเราที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

กิจกรรม

กระทำเช่นไร

จุดมุ่งหมาย

เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
ในฐานะที่เป็นนักเรียน สามารถเสนอแนวทาง วิธีการ และแสดงความรับผิดชอบ
ต่อโรงเรียนได้

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

กระดาน - ดินสอ

วิธีดำเนินการ

1. แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม
2. ให้สมาชิกแต่ละกลุ่ม อภิปรายร่วมกันในหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.1 เคยเห็นพฤติกรรมใดบ้างหรือไม่ที่สมาชิกคิดว่าเป็นการแสดง
ความรับผิดชอบ และไม่รับผิดชอบต่อโรงเรียน
 - 2.2 ถ้านักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อโรงเรียน จะเกิดผลเสียอย่างไร
3. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนรายงานให้เพื่อนฟัง
4. ผู้ดำเนินการและสมาชิกสรุปร่วมกันถึงบทบาทของนักเรียนที่แสดงถึงความ
รับผิดชอบต่อโรงเรียน รวมทั้งผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นและความสำคัญ
ของความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับการมี
ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนในฐานะที่เป็นนักเรียน

ครั้งที่ 12หัวข้อเรื่อง

ปัจฉิมนิเทศ

กิจกรรม

รู้สึกอย่างไร

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และ
การนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

แบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 10 ชุด

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสอบถามความรู้สึกของสมาชิกหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
โดยกล่าวกับสมาชิกว่า "ครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายที่จะได้พบกันและทำกิจกรรม
ร่วมกัน ก่อนที่เราจะจากกันไป ครูอยากให้นักเรียนเล่าถึงความรู้สึกต่าง ๆ
ที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนี้"
2. ให้สมาชิกกรอกแบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. ผู้ดำเนินการและสมาชิกอภิปรายและสรุปร่วมกันถึงผลที่ได้จากการเข้าร่วม
กิจกรรมกลุ่ม และการนำข้อคิดไปใช้ในชีวิตรประจำวัน
4. ผู้ดำเนินการกล่าวขอบคุณสมาชิกและกล่าวปิดกิจกรรม

การประเมินผล

สังเกตการอภิปราย การสรุป และข้อมูลจากแบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรม
กลุ่ม

แบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ขอให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียน

ตอนที่ 1 ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
กลัว					
สบายใจ					
ตื่นเต้น					
อบอุ่น					
สนุก					
กระตือรือร้น					
น่าเบื่อ					

ตอนที่ 2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
- มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ของนักเรียน					
- ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการรักษาความสะอาดของโรงเรียน ถนอมรักษาสัมบัติของโรงเรียน ช่วยกิจการงาน					

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ของโรงเรียน และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน					
- ติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ต่อโรงเรียนที่ตนได้ทำไปแล้ว					
- ยอมรับว่าตนปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาด					
- รู้จักปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่มีต่อโรงเรียน					
- สนใจปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ต้องมีใครบังคับ					
- มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน					

ตอนที่ 3 ประโยชน์ที่นักเรียนคิดว่าได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
- รู้สึกสนุกที่ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม					
- ได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม					
- ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในกลุ่มสมาชิก					

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
- ทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน					
- มีความเชื่อมั่นในตนเอง					
- กล้าแสดงออก					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมกลุ่มครั้งต่อไป

ตอนที่ 5 ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อครูผู้ดำเนินการ

โปรแกรมการมีตัวอย่าง

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ และ การสร้าง บรรยากาศที่ เป็นกันเอง	1. ใคร่เอ่ย 2. ก่อนจะเข้า สู่เรื่อง	1. เพื่อให้ผู้ดำเนินการ และสมาชิกได้รู้จัก คุ้นเคยกัน 2. เพื่อให้สมาชิกได้รู้จัก คุ้นเคยซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกได้เข้า ใจระเบียบวิธีการ และความมุ่งหมาย ของกรณีตัวอย่าง	มีวิธีดำเนินการเช่นเดียว กับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม แต่เป็นการแจกตาราง การฝึกกิจกรรมกรณีตัว อย่างแก่สมาชิก แล้วชี้ แจงระเบียบ วิธีการ และความมุ่งหมายในการ เข้าร่วมกิจกรรมกรณี ตัวอย่าง
2	การปฏิบัติตาม หน้าที่และความ รับผิดชอบ	ใจจร	เพื่อให้สมาชิกได้ทำ ความเข้าใจเบื้องต้น กับการมีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ รู้ถึง ประโยชน์ของการมี ความรับผิดชอบต่อ หน้าที่	1. ผู้ดำเนินการสนทนากล่าว เข้าสู่กิจกรรม และบอก วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ สมาชิกได้เรียนรู้ 2. ผู้ดำเนินการเสนอกรณี ตัวอย่างให้สมาชิกศึกษา พร้อมทั้งตั้งประเด็นปัญหา เพื่อให้สมาชิกอภิปราย ร่วมกัน 3. ผู้ดำเนินการสอบถาม สมาชิกตามประเด็นปัญหา

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
3	การรักษาความสะอาดของโรงเรียน	ภาพปริศนา	1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจและสนใจที่จะรักษาความสะอาดของโรงเรียน 2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลดีของการรักษาความสะอาดของโรงเรียน และผลเสียของการไม่รักษาความสะอาดของโรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีการที่จะรักษาความสะอาดของโรงเรียน	1. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มเข้าสู่กิจกรรม และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้สมาชิกได้เรียนรู้ 2. ผู้ดำเนินการเสนอกรณีตัวอย่างให้สมาชิกศึกษา พร้อมทั้งตั้งประเด็นปัญหาเพื่อให้สมาชิกอภิปรายร่วมกัน 3. ผู้ดำเนินการสอบถามสมาชิกตามประเด็นปัญหา และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
4	การรักษาความสะอาดของโรงเรียน	จะทำอะไรดี	1. เพื่อให้สมาชิกติดตามผลการรักษาความสะอาดของโรงเรียน แล้วรู้จักปรับปรุงแก้ไข	1. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มเข้าสู่กิจกรรม และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้สมาชิกได้เรียนรู้

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			ใบให้ดีขึ้น 2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของโรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนทุกคนและสามารถลงมือรักษาความสะอาดของโรงเรียนได้	2. ผู้ดำเนินการเสนอกรณีตัวอย่างให้สมาชิกศึกษา พร้อมทั้งตั้งประเด็นปัญหาเพื่อให้สมาชิกอภิปรายร่วมกัน 3. ผู้ดำเนินการสอบถามสมาชิกตามประเด็นปัญหา และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
5	การยอมรับรักษาของใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน	ร่วมแรงร่วมใจ	1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจและสนใจที่จะยอมรับรักษาของใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน 2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลดีของการยอมรับรักษาของใช้ และผลเสียของ	1. ผู้ดำเนินการสนทนากล้าเข้าสู่กิจกรรม และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้สมาชิกได้เรียนรู้ 2. ผู้ดำเนินการเสนอกรณีตัวอย่างให้สมาชิกศึกษา พร้อมทั้งตั้งประเด็นปัญหาเพื่อให้สมาชิกอภิปรายร่วมกัน

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			การไม่ถนอมรักษาของใช้และสมบัติของโรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีการที่จะถนอมรักษาของใช้และไม่เป็นการทำลายสมบัติของโรงเรียน	3. ผู้ดำเนินการสอบถามสมาชิกตามประเด็นปัญหาและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
6	การถนอมรักษาของใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน	ผลิตด้วยหรือ	1. เพื่อให้สมาชิกติดตามผลการถนอมรักษาของใช้และการไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียนแล้วรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น 2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับการถนอมรักษาของใช้และสมบัติของโรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิก	1. ผู้ดำเนินการส่งหมายมาเข้าสู่กิจกรรม และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้สมาชิกได้เรียนรู้ 2. ผู้ดำเนินการเสนอกรณีตัวอย่างให้สมาชิกศึกษา พร้อมทั้งตั้งประเด็นปัญหาเพื่อให้สมาชิกอภิปรายร่วมกัน 3. ผู้ดำเนินการสอบถามสมาชิกตามประเด็นปัญหาและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			ตระหนักถึงหน้าที่และ ความรับผิดชอบของ นักเรียนทุกคนและ สามารถถนอมรักษา ของใช้และไม่ทำลาย สมบัติของโรงเรียน	
7	การช่วยกิจการ งานของ โรงเรียน	กำหนดเป็นร้อยละ	1. เพื่อให้สมาชิกเกิด ความตั้งใจและสนใจ ที่จะช่วยกิจการงาน ของโรงเรียน 2. เพื่อให้สมาชิก ตระหนักถึงผลดีของ การช่วยกิจการงาน ของโรงเรียนและผล เสียของการไม่ช่วย กิจการงานของ โรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิกเสนอ แนวทางหรือวิธีการที่ จะช่วยกิจการงาน ของโรงเรียน	1. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม เข้าสู่กิจกรรม และบอก วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ สมาชิกได้เรียนรู้ 2. ผู้ดำเนินการเสนอกรณี ตัวอย่างให้สมาชิกศึกษา พร้อมทั้งตั้งประเด็นปัญหา เพื่อให้สมาชิกอภิปราย ร่วมกัน 3. ผู้ดำเนินการสอบถาม สมาชิกตามประเด็นปัญหา และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ ร่วมกัน

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
8	การช่วยกิจการงานของโรงเรียน	ช่วยกันสร้างสะพาน	1. เพื่อให้สมาชิกติดตามผลการช่วยกิจการงานของโรงเรียน แล้วรู้จักปรับปรุงให้ดีขึ้น 2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้น อันเกี่ยวกับการช่วยกิจการงานของโรงเรียนได้	1. ผู้ดำเนินการสนทนากับเข้าสู่กิจกรรม และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้สมาชิกได้เรียนรู้ 2. ผู้ดำเนินการเสนอกรณีตัวอย่างให้สมาชิกศึกษา พร้อมทั้งตั้งประเด็นปัญหา เพื่อให้สมาชิกอภิปรายร่วมกัน 3. ผู้ดำเนินการสอบถามสมาชิกตามประเด็นปัญหา และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
9	การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับและระเบียบของโรงเรียน	ภาพมีความหมาย	1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจและสนใจที่จะปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน 2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลดีของการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบของ	1. ผู้ดำเนินการสนทนากับเข้าสู่กิจกรรม และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้สมาชิกได้เรียนรู้ 2. ผู้ดำเนินการเสนอกรณีตัวอย่างให้สมาชิกศึกษา พร้อมทั้งตั้งประเด็นปัญหา เพื่อให้สมาชิกอภิปรายร่วมกัน

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			โรงเรียนและผลเสียของการไม่ปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับและระเบียบของโรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีที่เป็น การปฏิบัติตามกฎ ข้อ บังคับและระเบียบ ของโรงเรียน	3. ผู้ดำเนินการสอบถาม สมาชิกตามประเด็นปัญหา และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ ร่วมกัน
10	การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับและ ระเบียบของ โรงเรียน	หน้าโรงเรียน	1. เพื่อให้สมาชิกรู้จักติด ตามผลการปฏิบัติตาม กฎ ข้อบังคับและ ระเบียบของ โรงเรียนแล้วรู้จัก ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น 2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับ ในการกระทำที่ เกิด ขึ้นอันเกี่ยวกับการ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ และระ เบียบของ	1. ผู้ดำเนินการสนทนากับ เข้าสู่กิจกรรม และบอก วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ สมาชิกได้เรียนรู้ 2. ผู้ดำเนินการเสนอกรณี ตัวอย่างให้สมาชิกศึกษา พร้อมทั้งตั้งประเด็นปัญหา เพื่อให้สมาชิกอภิปราย ร่วมกัน 3. ผู้ดำเนินการสอบถาม สมาชิกตามประเด็นปัญหา

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			โรงเรียน 3. เพื่อให้สมาชิก ตระหนักถึงหน้าที่และ ความรับผิดชอบของ นักเรียนทุกคนและ สามารถปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับระเบียบของ โรงเรียนได้	และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ ร่วมกัน
11	ความคิดเห็นของ เราที่มีต่อความ รับผิดชอบต่อ โรงเรียน	กระทำเช่นไร	เพื่อกระตุ้นให้สมาชิก เห็นความสำคัญของ การมีความรับผิดชอบ ต่อโรงเรียนในฐานะ ที่เป็นนักเรียน สามารถเสนอแนว ทาง วิธีการและ แสดงความรับผิดชอบ ต่อโรงเรียนได้	มีวิธีดำเนินการเช่นเดียว กับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
12	ปัจจัยนี้เหตุ	รู้สึกอย่างไร	เพื่อให้สมาชิกได้ แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการเข้าร่วม กิจกรรมกรณีตัวอย่าง	1. ผู้ดำเนินการสอบถาม ความรู้สึกของสมาชิกหลัง จากได้เข้าร่วมกิจกรรม กรณีตัวอย่าง

ครั้ง	หัวข้อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			และการนำข้อคิดที่ได้ ไปใช้ในชีวิต ประจำวัน	2. ให้สมาชิกกรอกแบบ ประเมินผลการเข้าร่วม กิจกรรมการณืตัวอย่าง 3. ผู้ดำเนินการและสมาชิก อภิปรายและสรุปร่วมกัน ถึงผลที่ได้จากการเข้า ร่วมกิจกรรมการณืตัวอย่าง และการนำข้อคิดไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน 4. ผู้ดำเนินการกล่าวขอบคุณ สมาชิกและกล่าวปิด กิจกรรม

หมายเหตุ การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลา 45 - 50 นาที

โปรแกรมกรณีตัวอย่าง

<u>ครั้งที่ 1</u>	
<u>หัวข้อเรื่อง</u>	ปฐมนิเทศและการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง
<u>กิจกรรม</u>	1. ใครเอ่ย 2. ก่อนจะเข้าสู่กลุ่ม
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	1. เพื่อให้ผู้ดำเนินการและสมาชิกได้รู้จักคุ้นเคยกัน 2. เพื่อให้สมาชิกได้รู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน 3. เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจระเบียบ วิธีการ และความมุ่งหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมกรณีตัวอย่าง
<u>ขนาดของกลุ่ม</u>	10 คน
<u>เวลาที่ใช้</u>	45 - 50 นาที
<u>อุปกรณ์</u>	1. กระดาษสำหรับเขียน 10 แผ่น 2. บ้ายชื่อ-สกุล ผู้ดำเนินการ 3. ตารางกิจกรรมกรณีตัวอย่าง
<u>วิธีดำเนินการ</u>	1. ดำเนินกิจกรรมที่ 1 ใครเอ่ย ตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1.1 ผู้ดำเนินการถามสมาชิกว่า "ใครเคยเห็นครูมาก่อนที่จะพบกันวันนี้บ้าง ใครรู้จักชื่อครูบ้าง ถ้าไม่มีใครรู้จักให้ลองทายกันดู เมื่อเห็นครั้งแรก นักเรียนรู้สึกว่าครูเป็นคนอย่างไร เพราะอะไรจึงรู้สึกเช่นนั้น" 1.2 ผู้ดำเนินการแจกกระดาษให้สมาชิกคนละ 1 แผ่น เพื่อเขียนแนะนำตนเอง โดยวิธีตั้งคำถามว่า "ใครเอ่ย" แล้วเขียนบรรยายลักษณะ รูปร่าง หน้าตา ของตนเองให้เด่นชัด ที่สามารถให้ผู้อื่นทายได้ถูกต้องที่สุด

- 1.3 ผู้ดำเนินการรวบรวมกระดาษที่สมาชิกเขียน อ่านข้อความที่สมาชิกเขียนทีละคน แล้วให้เพื่อนทั้งหมดช่วยกันทายว่าควรเป็นใคร แต่ถ้าใครเขียนแล้วเพื่อนยังทายไม่ถูกต้อง จะต้องออกมาหน้าชั้นเพื่อให้เพื่อนสังเกตเพิ่มเติม

แนวสรุป

- 1.4 ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมการที่เราได้อยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องทำความรู้จักคุ้นเคยกัน เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำกิจกรรมร่วมกัน และในการปรับตัวอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2. ดำเนินกิจกรรมที่ 2 ก่อนจะเข้าสู่กลุ่ม ตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 2.1 ผู้ดำเนินการและสมาชิกนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
- 2.2 แจกตารางกิจกรรมกรณีตัวอย่างแก่สมาชิกทุกคน แล้วชี้แจงระเบียบ วิธีการ และความมุ่งหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมกรณีตัวอย่าง
- 2.3 เปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามจนเข้าใจ
- 2.4 ผู้ดำเนินการสรุป

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม ถ้ามีส่วนร่วมในการซักถามเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ วิธีการ และความมุ่งหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมกรณีตัวอย่าง

ครั้งที่ 2หัวข้อเรื่อง

การปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบ

กิจกรรม

โจจร

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้สมาชิกได้ทำความเข้าใจเบื้องต้นกับการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
รู้ถึงประโยชน์ของการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. กรณียตัวอย่าง ซึ่งเป็นบทความจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันพุธที่ 18 ธันวาคม 2534 หน้า 12 เรื่อง "โจจร" 10 ชุด

2. ประเด็นปัญหาประกอบเรื่อง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มสมาชิกว่า ตั้งแต่เปิดภาคการศึกษามา
สมาชิกได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างไรบ้าง และกล่าวกับสมาชิกว่า
"วันนี้ครูมีเรื่องราวของบุคคลอาชีพหนึ่ง มาให้นักเรียนอ่าน ขอให้
นักเรียนตั้งใจอ่านให้เข้าใจ"
2. ผู้ดำเนินการแจกกรณียตัวอย่างเรื่อง "โจจร" ให้สมาชิกทุกคนอ่าน
3. ให้สมาชิกทุกคนร่วมกันอภิปรายตามประเด็นที่กำหนดให้ แล้วผู้ดำเนินการ
ถามสมาชิกตามประเด็นดังกล่าว
 - 3.1 คนขับเรือกระทำการเช่นไร จึงกล่าวว่าขาดความรับผิดชอบ
 - 3.2 เพราะเหตุใด คนขับเรือจึงกระทำการเช่นนั้น
 - 3.3 ถ้านักเรียนเป็นคนขับเรือดังกล่าว จะปฏิบัติอย่างไร จึงจะกล่าว
ได้ว่ามีความรับผิดชอบ
4. ให้สมาชิกและผู้ดำเนินการสรุปร่วมกันว่า การขาดความรับผิดชอบนั้น
จะก่อให้เกิดผลเสียอย่างไรบ้าง
5. ผู้ดำเนินการสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่ และความรับ

ผิดชอบที่นักเรียนพึงกระทำต่อโรงเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่ของบุคคล และหน้าที่ของนักเรียนที่พึงกระทำต่อโรงเรียน

กรณีตัวอย่างเรื่อง "โจจร"

เกิดเป็นคนไทย... โดยเฉพาะคนไทยในกรุงเทพฯ แล้ว ต้องเป็นคนที่ต้องอดทนและต่อสู้กับภัยที่มีอยู่รอบด้านไม่ว่ากำลังจะหลับ จะกิน หรือกำลังจะเข้าห้องน้ำ

ต้องคอยระแวดระวังภัยตลอดเวลา...

เพราะไม่รู้ว่าจะภัยกับมันจะอย่างไรเข้ามามีตัวเมื่อไร แต่มันเป็นเรื่องที่ต้องจำ เป็นของธรรมดาไปเสียแล้ว สำหรับคนกรุงเทพฯ เมืองศิวิไลซ์

แต่... เรื่องที่จะกล่าวถึงนี้เป็นภัยที่เกิดจากความประมาท... ของคนที่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่...หน้าที่ที่ต้องรักษาชีวิตผู้คนจำนวนมาก แต่ขาดอารมณ์ยังคิด พยายามให้ชาวบ้านต้องมารับเคราะห์แทน

อย่างเช่นคนขับเรือดำน้ำในคลองแสนแสบ... ที่ทำตัวแสบเหมือนเรือคลองจริง ๆ

ประชาชนหวังพึ่งเพื่ออาศัยโดยสารไปทำงานแทนที่จะไปอาศัยรถเมล์ หันมานั่งเรือแทนถึงจะเหม็นน้ำเน่าหน่อยก็ยังพอทนได้ แต่สิ่งที่ชักจะทนไม่ได้คือความประมาทของคนขับเรือนี้เสียเองทุกวัน

มีอย่างไหนขับเรืออยู่ดี ๆ เห็นเรือลำอื่นขับแซงขึ้นหน้า อยากจะขับแข่งจึงเร่งเครื่องเต็มที่หวังจะชนะโดยลืมไปว่าตัวเองมีผู้โดยสารร่วมครึ่งร้อยชีวิตนั่งมาด้วย...แต่สิ้นความมั่นใจไม่ออก เร่งความเร็วเรือจนบังคับเรือไม่อยู่ไปชนเข้ากับเสาสะพานจนเรือล่ม...ผู้โดยสารต้องลอยคอในกลางน้ำที่มีกลิ่นเน่าเหม็น...

เท่านี้ยังไม่พอ...ยังมีคนใจร้ายคว้าเอาเงินผู้โดยสารไปอีกต่างหาก...

นี่มัน "โจจร" ชัด ๆ เลย!

ประเด็นปัญหา

1. คนขับเรือกระทำเช่นไร จึงกล่าวว่ายขาดความรับผิดชอบ
2. เพราะเหตุใด คนขับเรือจึงกระทำเช่นนั้น
3. ถ้านักเรียนเป็นคนขับเรือในคลองแสนแสบ จะปฏิบัติอย่างไร

ครั้งที่ 3หัวข้อเรื่อง

การรักษาความสะอาดของโรงเรียน

กิจกรรม

ภาพปริศนา

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจและสนใจที่จะรักษาความสะอาดของโรงเรียน
2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลดีของการรักษาความสะอาดของโรงเรียน และผลเสียของการไม่รักษาความสะอาดของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีการที่จะรักษาความสะอาดของโรงเรียน

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45-50 นาที

อุปกรณ์

1. กรอบตัวอย่างซึ่งเป็นรูปภาพประกอบคำบรรยายเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของโรงเรียน
2. ประเด็นปัญหาประกอบรูปภาพ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสนทนากับนักเรียนและกล่าวกับสมาชิกว่า " ครูมีรูปภาพจะให้ให้นักเรียนดูจำนวน 3 ภาพ ภาพทั้งหมดนี้เป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน ขอให้นักเรียนพิจารณาภาพและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น "
2. ผู้ดำเนินการแจกรูปภาพให้สมาชิกทั้งหมดได้ศึกษาร่วมกันพร้อมทั้งประเด็นปัญหาประกอบรูปภาพ ซึ่งจะใช้เป็นปัญหามาในการอภิปราย
 - เด็ก 2 กลุ่มที่เห็นในภาพมีการกระทำแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
 - การตั้งใจทำความสะอาดจะเกิดผลอย่างไรบ้าง และการไม่สนใจรักษาความสะอาด จะเกิดผลอย่างไร
 - นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของเด็ก ๆ ในภาพ
 - ถ้านักเรียนเป็นเด็กที่ยืนดูเพื่อน ๆ ทำความสะอาดในภาพสุดท้าย นักเรียนจะทำอย่างไรต่อไป (ช่วยเพื่อนทำความสะอาด/ชวนกันไปเล่น)

3. ใช้เวลาสมาชิกอภิปรายร่วมกันตามประเด็นที่กำหนดให้ แล้วผู้ดำเนินการ
สอบถามสมาชิกตามประเด็นนั้น
4. ให้สมาชิกทั้งหมดและผู้ดำเนินการสรุปร่วมกันว่า ถ้าสมาชิกเป็นนักเรียน
ของห้องนั้น จะทำอย่างไร
5. ผู้ดำเนินการสรุปเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการที่จะรักษาความสะอาดของ
โรงเรียน บทบาทของนักเรียนต่อการรักษาความสะอาดของโรงเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุปเกี่ยวกับแนวทาง
วิธีการในการรักษาความสะอาด และบทบาทของนักเรียนต่อการ
รักษาความสะอาดของโรงเรียน

รายละเอียดพฤติกรรมที่ปรากฏในภาพ

ภาพที่ 1 เด็ก 3-4 คนช่วยกันกวาดห้อง เช็ดโต๊ะเรียน เช็ดกระดาน และอีก

2-3 คน ร่อนจรวดเล่นกัน มีบางคนถึงเศษกระดาษบนพื้นห้อง

คำบรรยาย ช่วยกันทำความสะอาด : เด็กกลุ่มหนึ่งช่วยกันทำความสะอาด
และอีกกลุ่มหนึ่งเล่นกันอยู่

ภาพที่ 2 เด็กทุกคนนั่งประจำที่เรียบร้อย ครูกล่าวชมเชยเด็กที่ช่วยกันทำความสะอาด

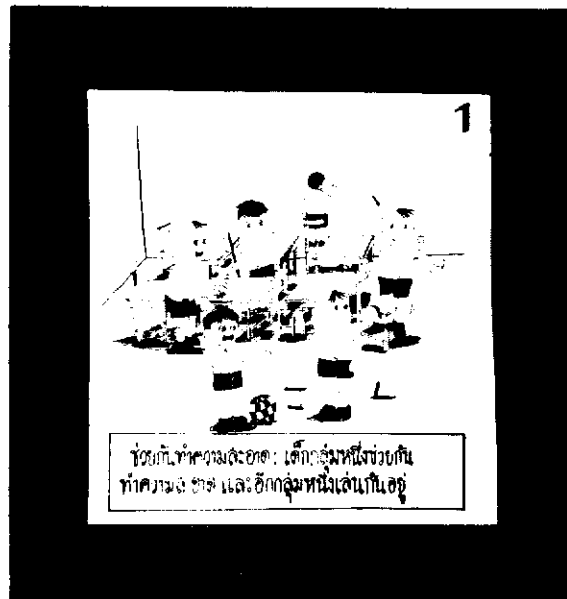
คำบรรยาย ได้รับคำชม : ครูประจำชั้นเดินเข้ามา และกล่าวชมเชยเด็ก
ที่ช่วยกันทำความสะอาด

ภาพที่ 3 เด็ก 3-4 คนเดิม กำลังช่วยกันทำความสะอาดห้องอยู่เหมือนเดิม และ

เด็ก 2-3 คนที่เคยเล่นกันในห้องก็หยุดยืนอยู่หน้าประตูห้อง

คำบรรยาย เหตุการณ์ผ่านไป : เด็กที่ไม่สนใจรักษาความสะอาดของ
ห้องเรียนกำลังยืนดูเพื่อน ๆ ช่วยกันทำงาน

ภาพประกอบ 1 ภาพที่ใช้เป็นการมีตัวอย่าง
เรื่อง "การรักษาความสะอาดของโรงเรียน"

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

ครั้งที่ 4หัวข้อเรื่อง

การรักษาความสะอาดของโรงเรียน

กิจกรรม

จะทำอะไรดี

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกติดตามผลการรักษาความสะอาดของโรงเรียน แล้วรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้น อันเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนทุกคน และสามารถลงมือรักษาความสะอาดของโรงเรียนได้

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. กรณิธว์อย่างเรื่อง "จะทำอะไรดี"
2. ประเด็นปัญหาประกอบเรื่อง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสนทนาซักถามสมาชิกว่า สมาชิกแต่ละคนเคยรักษาความสะอาดของโรงเรียนอย่างไรบ้าง และบอกสมาชิกว่า "ครั้งนี้ครูมีเรื่องสั้นให้นักเรียนอ่าน ขอให้นักเรียนอ่านให้เข้าใจ"
2. ผู้ดำเนินการแจกกรณิธว์อย่างเรื่อง "จะทำอะไรดี" ให้สมาชิกทุกคนอ่านให้เข้าใจ
3. ให้สมาชิกทั้งหมดร่วมกันอภิปรายตามประเด็นที่กำหนดให้ว่า เรียนจะตัดสินใจอย่างไร
 - 3.1 ไม่ไปเยี่ยมขวัญ เพราะอะไร
 - 3.2 ไม่ทําความสะอาดโรงเรียน เพราะอะไร
 - 3.3 ตัดสินใจไม่ได้ เพราะอะไร
4. ผู้ดำเนินการสอบถามสมาชิกตามประเด็นนั้น

5. ให้สมาชิกและผู้ดำเนินการร่วมกันสรุปว่า จากการกระทำของเรียม
แสดงว่าเรียมเป็นคนอย่างไร
(เอาใจใส่ต่อการรักษาความสะอาดของโรงเรียน/รักและห่วงเพื่อน
มาก)
6. ผู้ดำเนินการสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงความสะอาดของ
โรงเรียน การยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น และให้ตระหนักในหน้าที่และ
ความรับผิดชอบของสมาชิกทุกคนที่มีต่อการรักษาความสะอาดของ
โรงเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับ
บทบาทที่ควรจะเป็นของนักเรียนในการรักษาความสะอาดของโรงเรียน
3. พิจารณาจากคำบอกเล่าของเพื่อนร่วมชั้นเรียนในขณะทำเวรร่วมกัน

กรณีตัวอย่างเรื่อง "จะทำอะไรดี"

ขวัญกับเรียมเป็นนักเรียนห้องเดียวกัน และรักกันมาก ไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอ วันหนึ่งขวัญไม่สบายมาก ขาดโรงเรียน และต้องไปนอนรักษาตัวที่โรงพยาบาล เรียมจึงตั้งใจว่าเมื่อเลิกเรียนแล้ว จะรีบไปเยี่ยมขวัญ แต่พอถึงวันนั้น ครูประจำชั้นขอให้นักเรียนช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนก่อน เนื่องจากพรุ่งนี้จะมีคณะครูจากโรงเรียนอื่นมาเยี่ยมโรงเรียนของเรา เรียมจึงนึกในใจว่า ถ้าตนอยู่ทำความสะอาดที่โรงเรียน ก็คงจะไปเยี่ยมขวัญไม่ได้ เพราะกว่าจะไปถึงโรงพยาบาลและกว่าจะกลับถึงบ้าน ต้องค่ำมืดแน่ พ่อกับแม่เรียมก็จะเป็นห่วง

ประเด็นปัญหา

เรียมจะตัดสินใจอย่างไร

1. ไม่ไปเยี่ยมขวัญ เพราะอะไร (ไปเยี่ยมวันอื่นก็ได้ ฯลฯ)
2. ไม่อยู่ทำความสะอาดโรงเรียน เพราะอะไร (มีเพื่อนคนอื่นทำแล้ว ฯลฯ)
3. ตัดสินใจไม่ได้ เพราะอะไร

ครั้งที่ 5หัวข้อเรื่อง

การถนอมรักษาของใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน

กิจกรรม

ร่วมแรงร่วมใจ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจและสนใจที่จะถนอมรักษาของใช้ และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน
2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลดีของการถนอมรักษาของใช้ การไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน และผลเสียของการไม่ถนอมรักษาของใช้ และสมบัติของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีการที่จะถนอมรักษาของใช้และไม่เป็นการทำลายสมบัติของโรงเรียน

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. กรณิธตัวอย่างเรื่อง "ร่วมแรงร่วมใจ"
2. ประเด็นปัญหาประกอบเรื่อง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มถามสมาชิกว่า ข้าวของเครื่องใช้ และสมบัติต่าง ๆ ของโรงเรียนมีคุณค่าต่อสมาชิกเพียงใด ควรที่จะถนอมรักษาเอาไว้หรือไม่ อย่างไร และบอกสมาชิกว่า "คราวนี้ครูมีเรื่องเล่าอยู่เรื่องหนึ่ง ครูจะแจกให้นักเรียนอ่าน และขอให้อ่านจนเข้าใจ"
2. ผู้ดำเนินการแจกกรณิธตัวอย่างเรื่อง "ร่วมแรงร่วมใจ" ให้สมาชิกทุกคนศึกษา
3. ให้สมาชิกทั้งหมดร่วมกันอภิปรายตามประเด็นที่กำหนดให้ แล้วผู้ดำเนินการสอบถามสมาชิกตามประเด็นนั้น
 - 3.1 การกระทำของนักเรียนป.6 ในตอนแรกถูกต้องหรือไม่

3.2 การที่นักเรียนป.6 มีพฤติกรรมดังกล่าว น่าจะเกิดจากสาเหตุใด และแก้ไขได้อย่างไร

3.3 ถ้านักเรียนเป็นเด็กป.6 กลุ่มนั้น นักเรียนจะทำอย่างไร

4. ให้สมาชิกและผู้ดำเนินการร่วมกันสรุปว่าในฐานะที่เป็นนักเรียน ควรจะกระทำอย่างไรต่อข้าวของเครื่องใช้และสมบัติต่าง ๆ ของโรงเรียน
5. ผู้ดำเนินการสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับการถนอมรักษาของใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียนว่าเป็นหน้าที่ที่นักเรียนทุกคนต้องรับผิดชอบ

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับแนวทางวิธีการที่จะถนอมรักษาของใช้และสมบัติของโรงเรียน

กรณีตัวอย่างเรื่อง "ร่วมแรงร่วมใจ"

โรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง เปิดสอนตั้งแต่ชั้นป.1 - ป.6 ชั้นป.6 มีด้วยกัน 2 ห้อง คุณครูใหญ่เห็นว่า เป็นนักเรียนชั้นสูงสุดของโรงเรียน ควรจะได้ประเพณีปฏิบัติสิ่งใดให้เป็นตัวอย่างแก่น้อง ๆ จึงมอบหมายให้นักเรียนป.6 ทั้ง 2 ห้อง ช่วยกันดูแลบำรุงรักษาต้นไม้ ดอกไม้ที่นักเรียนรุ่นพี่ได้ปลูกไว้หน้าอาคารเรียน ต้นไม้ ดอกไม้เหล่านี้เคยเติบโต แข็งแรง แต่ปัจจุบันค่อนข้างเหี่ยวเฉา ไม่สดชื่นเหมือนเคย และบางต้นก็ทำท่าจะตายเสียด้วย แม้ว่าครูประจำชั้นทั้ง 2 ห้อง จะพยายามทุกวิธีที่จะทำให้นักเรียนช่วยกันดูแลรักษาต้นไม้ แต่ก็ไม่มีนักเรียนคนใดสนใจ ไม่มีใครรดน้ำ ถอนหญ้าที่ขึ้นแซมอยู่หรือคอยพรวนดินเลย และบางคนยังไปเด็ดใบไม้มาเล่นอีกด้วย ครูประจำชั้นจึงปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรดี ในที่สุดก็เรียกเด็กป.3-ป.4 เข้ามา และบอกให้เด็กเหล่านั้นช่วยกันรดต้นไม้ ถอนหญ้า พรวนดิน เด็ก ๆ ช่วยกันทำอย่างขยันขันแข็ง มีเด็กป.6 คนหนึ่งพูดขึ้นว่า "อูสิ...ต้นไม้เหล่านั้น คุณครูขอร้องให้พวกเราดูแลแท้ ๆ แต่ไม่มีใครสนใจ ป่วยยให้น้อง ๆ ต้องทำแทน ทำอย่างนี้จะดีหรือ"

ประเด็นปัญหา

1. การกระทำของนักเรียนป.6 ในตอนแรก ถูกต้องหรือไม่
2. การที่นักเรียนป.6 มีพฤติกรรมดังกล่าว น่าจะเกิดจากสาเหตุใดและจะแก้ไขได้อย่างไร
3. ถ้านักเรียนเป็นเด็กป.6 กลุ่มนั้น นักเรียนจะทำอย่างไรต่อไป
(เข้าไปช่วยกันรดต้นไม้ ถอนหญ้า พรวนดิน และเอาใจใส่บำรุงรักษาต้นไม้ต่อไป/ปล่อยให้เด็กป.3-ป.4 ดูแลต้นไม้ต่อไป)

ครั้งที่ 6หัวข้อเรื่อง

การถนอมรักษาของใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน

กิจกรรม

ผลิตด้วยหรือ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกติดตามผลการถนอมรักษาของใช้ และการไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน แล้วรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้น อันเกี่ยวกับการถนอมรักษาของใช้และสมบัติของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนทุกคน และสามารถถนอมรักษาของใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. กรณียาอย่างเรื่อง "ผลิตด้วยหรือ"
2. ประเด็นปัญหาประกอบเรื่อง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มสมาชิกว่า สมาชิกแต่ละคนเคยถนอมรักษาของใช้และสมบัติของโรงเรียนกันอย่างไรบ้าง และบอกสมาชิกว่า "เรื่องที่ครูจะให้อ่านต่อไปนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการถนอมรักษาของใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน ขอให้นักเรียนอ่านจนเข้าใจ"
2. ผู้ดำเนินการแจกกรณียาอย่างเรื่อง "ผลิตด้วยหรือ" ให้สมาชิกทุกคนอ่าน
3. ให้สมาชิกทุกคนร่วมกันอภิปรายตามประเด็นที่กำหนดให้ แล้วผู้ดำเนินการสอบถามสมาชิกตามประเด็นนั้น
 - 3.1 เหตุใดจึงไม่มีใครกล้ายอมรับความผิด
 - 3.2 ถ้านักเรียนเป็นบุคคล นักเรียนจะทำอย่างไร
4. ให้สมาชิกและผู้ดำเนินการร่วมกันสรุปว่า ในฐานะของนักเรียนควรปฏิบัติ

อย่างไรเพื่อแสดงว่านักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานใช้ และสมบัติของโรงเรียน

5. ผู้ดำเนินการสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับการติดตามผลการอนุรักษ์ของงานใช้ การไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน การยอมรับในสิ่งที่กระทำลงไป และให้ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกทุกคนที่มีต่อการอนุรักษ์ของงานใช้ และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับบทบาทที่ควรจะเป็นของนักเรียนในการอนุรักษ์ของงานใช้และไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน

กรณีตัวอย่างเรื่อง "ผมผิดด้วยหรือ"

เรื่องนี้ได้เกิดขึ้นเมื่อวันอังคารในขณะที่เป็นเวลาพักกลางวัน หลังจากที่นักเรียนรับประทานอาหารกลางวันเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต่างก็พากันไปเล่นตามอัธยาศัย ได้มีนักเรียนกลุ่มหนึ่งชวนกันไปเล่นฟุตบอลที่ลานหน้าโรงเรียน ขณะที่เล่นกันเพลินอยู่นั้น ภูซังค์ซึ่งเล่นฟุตบอลอยู่ในกลุ่มนั้นด้วย ได้เตะลูกบอลไปโดนกระจกโรงเรียนร้าว นักเรียนทั้งหมดที่เล่นอยู่ด้วยกันต่างก็ตกใจและกลัวความผิด จึงรีบพากันวิ่งหนี รวมทั้งภูซังค์ด้วย บังเอิญคุณครูใหญ่ต้องการใช้รถ จึงให้คนขับไปคอยรถออกมา แต่เมื่อไปถึงปรากฏว่าเห็นกระจกร้าว เขารู้สึกตกใจมากเพราะตนเป็นผู้รับผิดชอบ จึงสอบถามนักเรียนที่เล่นใกล้บริเวณนั้นก็รู้เพียงว่าเป็นนักเรียนชั้นป.6 แต่ไม่รู้ตัวคนเตะ คนขับรถจึงรีบไปบอกให้คุณครูใหญ่ทราบ คุณครูใหญ่ได้เชิญครูประจำชั้นไปพบ และเล่าเหตุการณ์ให้ฟัง เพื่อให้หาตัวผู้ทำผิดมาว่ากล่าวตักเตือน ครูจึงรีบกลับไปห้องเรียน และถามหาตัวผู้ทำผิด แต่ทุกคนต่างเจียบ ไม่มีใครเอ่ยปากพูดอะไรเลย

ประเด็นปัญหา

1. เหตุใดทุกคนจึงเจียบ ไม่มีใครเอ่ยปาก (กลัวถูกตำหนิหรือลงโทษ ฯลฯ)
2. ถ้านักเรียนเป็นภูซังค์ นักเรียนจะทำอย่างไร
(ทำเฉย ๆ เสีย / ยอมรับผิดกับครู)

ครั้งที่ 7หัวข้อเรื่อง

การช่วยกิจการงานของโรงเรียน

กิจกรรม

ถ้ำฉันเป็นเธอ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจ และสนใจที่จะช่วยกิจการงานของโรงเรียน
2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลดีของการช่วยกิจการงานของโรงเรียน และผลเสียของการไม่ช่วยกิจการงานของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีการที่จะช่วยกิจการงานของโรงเรียน

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45-50 นาที

อุปกรณ์

1. กรณิตัวอย่างเรื่อง "ถ้ำฉันเป็นเธอ"
2. ประเด็นปัญหาประกอบเรื่อง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการชักถามสมาชิกว่า เมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมใด ๆ ขึ้น นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านั้นหรือไม่ อย่างไร และบอกสมาชิกว่า "ครูมีบทสนทนาสั้น ๆ อยู่บทหนึ่ง จะแจกให้นักเรียนอ่าน และขอให้อ่านจนเข้าใจ"
2. ผู้ดำเนินการแจกกรณิตัวอย่างเรื่อง "ถ้ำฉันเป็นเธอ" ให้สมาชิกทุกคนศึกษา
3. ให้สมาชิกทุกคนร่วมกันอภิปรายตามประเด็นที่กำหนดให้ แล้วผู้ดำเนินการสอบถามสมาชิกตามประเด็นนั้น
 - 3.1 ทำไมจอยจึงไม่คิดจะช่วยคุณครู และเพื่อน ๆ จัดบอร์ด
 - 3.2 นักเรียนมีความเห็นอย่างไรต่อการกระทำของจอย
 - 3.3 นักเรียนคิดว่าเราทำถูกต้องหรือไม่

3.4 การกระทำของโอ้แสดงว่าโอ้เป็นคนอย่างไร

3.5 ถ้านักเรียนเป็นโอ้ นักเรียนจะรีบไปทำรายงานหรือช่วยคุณครู
จัดบอร์ด เพราะเหตุใด

4. ให้สมาชิกและผู้ดำเนินการร่วมกันสรุปว่า การกระทำเช่นไรจะแสดง
ถึงการมีความรับผิดชอบต่อการช่วยกิจการงานของโรงเรียน

5. ผู้ดำเนินการสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับการช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ของทาง
โรงเรียน เช่น วันเด็ก แข่งขันกีฬา การจัดนิทรรศการ ว่านักเรียน
ควรมีส่วนร่วมและช่วยเหลืออย่างเต็มที่ตามความสามารถและโอกาส

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับบทบาท
ของนักเรียน แนวทางหรือวิธีการที่จะช่วยกิจการงานของโรงเรียน

กรณีตัวอย่างเรื่อง "ถ้าฉันเป็นโจ"

- จอย "อ้อ...วันนี้เราจะไปช่วยกันทำการงานใช่ไหม"
- จ๊อ "ใช่...แต่เธอลืมแล้วหรือ คุณครูขอให้พวกเราช่วยกันจัดบอร์ดหลังเลิกเรียนไง"
- จอย "แล้วรายงานของเราล่ะจะทำยังไง พรุ่งนี้ต้องส่งซะด้วย ถ้าช่วยคุณครูจัดบอร์ด ก็ทำการงานในทันละสิ"
- จ๊อ "เราก็รีบ ๆ ช่วยกันจัดบอร์ดก่อน เพื่อน ๆ ก็ช่วยตั้งหลายคน คงจะเสร็จเร็วขึ้น"
- จอย "ถ้าเออหรือก ไปช่วยกันทำการงานดีกว่า ให้อเพื่อน ๆ ช่วยครูก็ได้เน"

ประเด็นปัญหา

1. ทำไมจอยจึงไม่คิดจะช่วยคุณครูและเพื่อน ๆ จัดบอร์ด
2. นักเรียนมีความเห็นอย่างไรต่อการกระทำของจอย
3. นักเรียนคิดว่าจ๊อทำถูกต้องหรือไม่
4. การกระทำของจ๊อแสดงว่าจ๊อเป็นคนอย่างไร
5. ถ้านักเรียนเป็นโจ นักเรียนจะรีบไปทำการงาน หรือช่วยคุณครูจัดบอร์ด เพราะเหตุใด
(รีบไปทำการงานเพราะพรุ่งนี้ต้องส่งครูแล้ว / ช่วยครูจัดบอร์ด เพราะนักเรียนควรรับผิดชอบต่อการช่วยเหลือครูในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ)
6. และถ้านักเรียนเป็นจอย นักเรียนจะทำอย่างไรต่อไป
(ไปทำการงานคนเดียว / ไปช่วยครูและเพื่อน ๆ จัดบอร์ด)

ครั้งที่ 8

หัวข้อเรื่อง

การช่วยกิจการงานของโรงเรียน

กิจกรรม

ช่วยกันสร้างสะพาน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกติดตามผลการช่วยกิจการงานของโรงเรียน แล้วรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้น อันเกี่ยวกับการช่วยกิจการงานของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนทุกคน และสามารถช่วยกิจการงานของโรงเรียนได้

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. กรณีตัวอย่างเรื่อง "ช่วยกันสร้างสะพาน"
2. ประเด็นปัญหาประกอบเรื่อง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสนทนาซักถามสมาชิกว่า สมาชิกแต่ละคนเคยช่วยเหลือครูและโรงเรียนเวลามีกิจกรรมต่าง ๆ กันอย่างไรบ้าง และบอกสมาชิกว่า "ครูจะขอให้นักเรียนอ่านเรื่องเล่าที่ครูจะแจกต่อไปนี้ให้เข้าใจ"
2. ผู้ดำเนินการแจกกรณีตัวอย่างเรื่อง "ช่วยกันสร้างสะพาน" ให้สมาชิกทุกคนอ่าน
3. ให้สมาชิกทุกคนร่วมกันอภิปรายแล้วตัดสินใจว่า สมาชิกแต่ละคนอยากเป็นตัวละครตัวใด เพราะเหตุใด
4. ให้สมาชิกและผู้ดำเนินการร่วมกันสรุปว่าการช่วยกิจการงานของส่วนรวมนั้น มีความสำคัญเพียงใด
5. ผู้ดำเนินการสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับการติดตามผลการช่วยกิจการงานของโรงเรียน การยอมรับในสิ่งที่กระทำลงไป แล้วรู้จักปรับปรุงให้

ดีขึ้น และให้ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกทุกคนที่มี
ต่อการช่วยกิจการงานของโรงเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับบทบาท
ที่ควรจะเป็นของนักเรียนในการช่วยกิจการงานของโรงเรียน

กรณีตัวอย่างเรื่อง "ช่วยกันสร้างสะพาน"

เสือ ช้าง หมี สิงโตและลิง ต่างก็เป็นเพื่อนกัน สัตว์ทั้งหมดอาศัยอยู่ในป่าแห่งหนึ่ง เวลาเช้าของทุกวัน สัตว์เหล่านี้จะต้องชักชวนกันไปหาอาหารกินที่ต้องข้ามแม่น้ำใหญ่สายป่าไป เพื่อที่จะไปสู่แหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ เป็นอยู่อย่างนี้มาเป็นเวลานาน

วันหนึ่งเกิดพายุใหญ่ฝนตกหนัก ลมและฝนพัดพาเอาสะพานข้ามแม่น้ำพังทลายลง ผงสัตว์ทั้งหลาย จึงไม่สามารถไปหาอาหารกินได้ กระทั่งผงสัตว์เหล่านี้มีอมริช ลิงซึ่งเป็นสัตว์ที่มีกำลังน้อย อยากจะซ่อมแซมสะพานแต่ก็จวนปัญญาเพราะไม่มีกำลัง จึงไปขอร้องเพื่อนสัตว์ให้มาช่วย เสือ ช้าง หมี สิงโต ต่างก็ปฏิเสธว่าตนไม่มีแรงพอ เพราะไม่ได้กินอาหาร ลิงจึงไปเที่ยวขอร้องสัตว์อื่น ๆ ในป่า ซึ่งสัตว์อื่น ๆ ก็มาช่วยเหลือน้อย ๆ ที่มีได้ใช้สะพานนี้เลย จนในที่สุดช้างเกิดความสับสนท้อแท้ไม่ไหว เพราะผงสัตว์เล็กน้อยต่างไม่มีกำลัง แต่ก็พยายามจะทำ ช้างเกิดความละอายใจ ยอมรับในความผิดของตนจึงไปช่วย จากนั้น เสือ หมี และสิงโต ต่างก็ตามช้างไปช่วยถึงสร้างสะพานจนสำเร็จ สัตว์เหล่านี้ก็รักกันและพากันไปหาอาหารกินเหมือนเดิม ซึ่งต่างก็ภูมิใจที่ได้มีโอกาสทำประโยชน์ให้ส่วนรวม

ประเด็นปัญหา สมาชิกในกลุ่มอยากจะเป็นตัวละครตัวใด เพราะเหตุใด

ครั้งที่ 9

หัวข้อเรื่อง

การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน

กิจกรรม

ภาพนี้มีความหมาย

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกเกิดความตั้งใจ และสนใจที่จะปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน
2. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงผลดีของการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบของโรงเรียน และผลเสียของการไม่ปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกเสนอแนวทางหรือวิธีการที่เป็นการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. กรณีตัวอย่างซึ่งเป็นรูปภาพประกอบคำบรรยายเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน
2. ประเด็นปัญหาประกอบรูปภาพ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสนทนากับนักเรียน และกล่าวกับสมาชิกว่า ครูมีรูปภาพ จะให้นักเรียนดูจำนวน 3 ภาพ ภาพทั้งหมดนี้เป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน ขอให้นักเรียนพิจารณาภาพ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2. ผู้ดำเนินการแจกรูปภาพให้สมาชิกทั้งหมด ได้ศึกษาร่วมกัน พร้อมทั้งประเด็นปัญหาประกอบรูปภาพ ซึ่งจะใช้เป็นปัญหามาในการอภิปราย
 - นักเรียนคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุของการมาโรงเรียนสาย
 - การมาโรงเรียนทันเวลาจะเกิดผลอย่างไรบ้าง และการมาโรงเรียนสาย จะเกิดผลอย่างไร
 - นักเรียนรู้สึกอย่างไร หากไม่ได้เข้าชั้นเรียนพร้อมเพื่อน

- ถ้านักเรียนเป็นเด็กคนนั้น นักเรียนจะแก้ไขปรับปรุงตนเองหรือไม่
อย่างไร (จะพยายามจนแต่หัวค่ำ และตื่นให้เช้ากว่าเดิม / ถ้า
มีรายการโทรทัศน์ที่น่าสนใจ ก็จะไม่ดู แม้จะต้องตื่นสายและมาโรงเรียน
ไม่ทันก็ยอม)

3. ให้ความสมาชิกอภิปรายร่วมกันตามประเด็นที่กำหนดให้ แล้วผู้ดำเนินการ
สอบถามสมาชิกตามประเด็นนั้น
4. ให้สมาชิกทั้งหมดและผู้ดำเนินการสรุปร่วมกันว่า ถ้าสมาชิกเป็นนักเรียน
ของโรงเรียนนี้ จะทำอย่างไร
5. ผู้ดำเนินการสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และ
ระเบียบของโรงเรียน ว่าจะต้องกระทำเช่นไรบ้าง

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับบทบาท
ของนักเรียน แนวทางหรือวิธีที่เป็นการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และ
ระเบียบของโรงเรียน

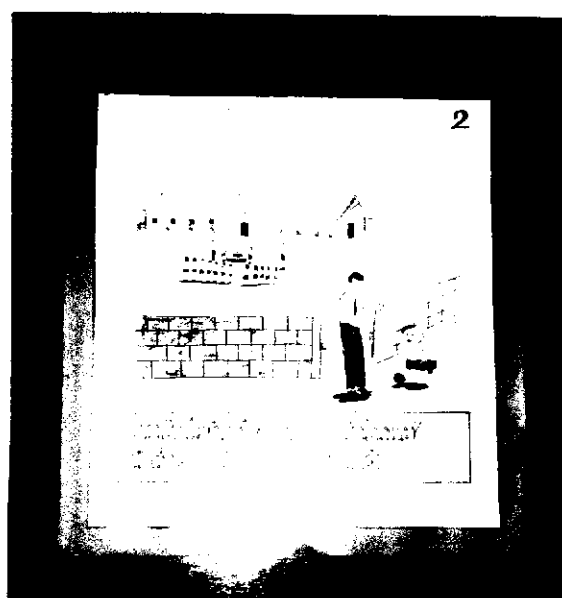
รายละเอียดพฤติกรรมที่ปรากฏในภาพ

- ภาพที่ 1 เด็กคนหนึ่งนั่งดูโทรทัศน์ที่บ้าน บนฝาผนังมีภาพนาฬิกาบอกเวลา 4 ทุ่ม
แล้ว
- คำบรรยาย นอนดิ๊ก : เด็กผู้ชายคนหนึ่งกำลังติดตามรายการโทรทัศน์ แม้ว่า
จะเป็นเวลา 4 ทุ่มแล้ว
-
- ภาพที่ 2 เด็กวิ่งไปถึงหน้าประตูโรงเรียน ที่มีครูเวรยืนอยู่ นักเรียนทั้งหมดกำลัง
เข้าแถวเคารพธงชาติ
- คำบรรยาย มาโรงเรียนไม่ทัน : เด็กคนนั้นมาถึงโรงเรียนในขณะที่นักเรียน
คนอื่นเข้าแถวเคารพธงชาติกันแล้ว
-
- ภาพที่ 3 เด็กคนเดิมยืนอยู่ที่ประตูโรงเรียน และยืนคิดไปด้วยว่า เดียวถ้าเข้าไป
เข้าห้องเรียน อาจจะถูกครูประจำชั้นตำหนิ
- คำบรรยาย จะถูกตำหนิ : คุณครูเวรกักตัวเด็กคนนั้นไว้ก่อน เพื่อซักถาม
เรื่องการมาสาย ขณะเดียวกันก็คิดไปด้วยว่าอาจจะถูกครูประจำชั้น
ตำหนิอีก

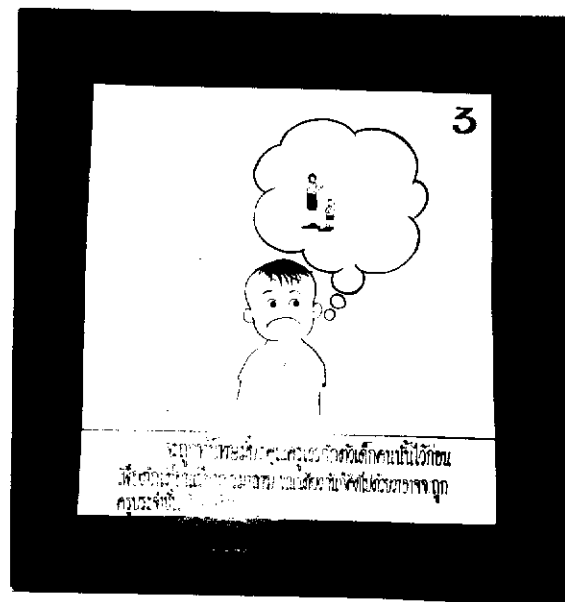
ภาพประกอบ 2 ภาพที่ใช้เป็นกรณีตัวอย่าง
เรื่อง " การปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน "

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

ครั้งที่ 10หัวข้อเรื่อง

การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน

กิจกรรม

หนีโรงเรียน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกรู้จักติดตามผลการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน แล้วรู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
2. เพื่อให้สมาชิกยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน
3. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนทุกคน และสามารถปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบของโรงเรียนได้

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. กรณิธว์อย่างเรื่อง "หนีโรงเรียน"
2. ประเด็นปัญหาประกอบเรื่อง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มถามสมาชิกว่า สมาชิกแต่ละคนได้ทำตามระเบียบของโรงเรียนอย่างไรบ้าง และเคยทำผิดระเบียบของโรงเรียนหรือไม่อย่างไร และบอกกับสมาชิกว่า "คราวนี้ครูมีเรื่องสั้น เกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน มาให้นักเรียนอ่าน ขอให้นักเรียนอ่านเรื่องที่ครูจะแจกนี้ให้เข้าใจ"
2. ผู้ดำเนินการแจกกรณิธว์อย่างเรื่อง "หนีโรงเรียน" ให้สมาชิกทุกคนอ่าน
3. ให้สมาชิกทุกคน ร่วมกันอภิปรายตามประเด็นที่กำหนดให้ แล้วผู้ดำเนินการสอบถามสมาชิกตามประเด็นนั้น
 - 3.1 นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการกระทำของสุรศักดิ์

- 3.2 ถ้านักเรียนเป็นวีรยะ นักเรียนจะเลือกรายงานให้ครูทราบ หรือ
ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นในความผิดของเพื่อน เพราะเหตุใด
- 3.3 ถ้านักเรียนเป็นเพศชาย จะแก้ไขปรับปรุงตนเองหรือไม่ อย่างไร
4. ให้สมาชิกและผู้ดำเนินการร่วมกันสรุปว่า การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ
และระเบียบของโรงเรียน เป็นสิ่งที่นักเรียนพึงกระทำเพียงใด
5. ผู้ดำเนินการสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรู้จักติดตามผลการปฏิบัติตามกฎ
ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน แล้วปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
การยอมรับในสิ่งที่กระทำลงไป และให้ตระหนักในหน้าที่และความ
รับผิดชอบของสมาชิกทุกคนที่มีต่อการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และ
ระเบียบของโรงเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับ
บทบาทของนักเรียนที่ควรจะเป็นต่อการปฏิบัติตามระเบียบของ
โรงเรียน

กรณีตัวอย่างเรื่อง "หนีโรงเรียน"

วีระกับสุรศักดิ์เป็นเพื่อนรักกัน เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกันแต่คนละห้อง วีระเป็นเด็กที่เรียนดีมีความสามารถ และเอาใจใส่ในหน้าที่การงาน ครูจึงมอบหมายให้วีระเป็นหนึ่งในสารวัตรนักเรียน ส่วนสุรศักดิ์ค่อนข้างเกเร ชอบหนีโรงเรียน แต่ก็มีน้ำใจช่วยเหลือวีระมาตลอด ซึ่งทำให้วีระไม่ค่อยสบายใจในเรื่องนี้ วันหนึ่งจึงได้พูดกับสุรศักดิ์

วีระ : หนีสุรศักดิ์.. วันนี้เรามีเรื่องจะคุยกับนาย

สุรศักดิ์ : เรื่องอะไรเหรอ

วีระ : นายรู้แล้วใช่ไหมว่าเราได้รับแต่งตั้งให้เป็นสารวัตรนักเรียน คอยดูแลความเรียบร้อยของเพื่อน ๆ แต่ตอนนี้เราไม่สบายใจมาก

สุรศักดิ์ : ไม่สบายใจเรื่องอะไรล่ะ เราสามารถช่วยเหลืออะไรได้บ้าง

วีระ : เราขอพูดตรง ๆ เลยนะ เราไม่สบายใจเรื่องที่ยานหนีออกไปนอกโรงเรียนบ่อย ๆ เพราะก้านายทำอย่างนั้นอีก แล้วเราต้องรายงานให้ครูทราบ เราไม่สบายใจเลยจริง ๆ เพราะเราเป็นเพื่อนกัน ช่วยเหลือกันมาตลอด

สุรศักดิ์ : เอาล่ะ.. เราเข้าใจนายนะ และขอให้สัญญาว่าต่อไปเราจะตั้งใจเรียน ไม่หนีโรงเรียนอีก

วีระ : แน่ใจนะว่าจะทำได้

สุรศักดิ์ : แน่จนอย่างลูกผู้ชายเลยล่ะ

แต่แล้วเมื่อเหตุการณ์ผ่านไปหลายวัน วีระก็พบว่าสุรศักดิ์หนีโรงเรียนไปเที่ยวกับเพื่อนอีก วีระไม่ทราบจะทำอย่างไรดี เพราะสุรศักดิ์เป็นเพื่อนที่ดีของเขา แต่ในขณะเดียวกัน เขาก็มีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ต้องไม่ให้เกิดความบกพร่อง ในที่สุดวีระจึงตัดสินใจรายงานให้ครูทราบ

ครู : วีระไหนเธอเล่าเรื่องนี้ให้ครูฟังอีกครั้งซิ

- วिरะ : คืออย่างนี้ครับ.. เมื่อวานตอนเที่ยง ตอนที่ผมออกไปหาหน้าที่ดูแลความเรียบร้อย ผมพบสุรศักดิ์ที่หนีออกนอกบริเวณโรงเรียน ไปเที่ยวกับเพื่อนที่อยู่นอกโรงเรียน
- ครู : จริงหรือเปล่าสุรศักดิ์
- สุรศักดิ์ : (ก้มหน้าส่ายศรี) จริงครับ
- ครู : แล้วทำไมเธอจึงประพฤติเช่นนี้ล่ะ ครูเคยตักเตือนหลายครั้งแล้วใช้มั้ยว่าห้ามไม่ให้หนีเรียนออกนอกบริเวณโรงเรียนก่อนได้รับอนุญาตจากครูคนใดคนหนึ่งก่อน เธอจำได้หรือเปล่าสุรศักดิ์
- สุรศักดิ์ : จำได้ครับครู
- ครู : แล้วทำไมเธอจึงไม่ปฏิบัติตาม
- สุรศักดิ์ : อ้อ..อ้อ..ผมทำผิดไปแล้วครับ
- หลังจากที่ได้รายงานให้ครูทราบแล้ว วिरะก็หน้าใจมาก จึงตัดสินใจคุยกับสุรศักดิ์
- วिरะ : สุรศักดิ์..เราคิดว่านายคงเข้าใจเรานะ ที่ต้องตัดสินใจรายงานเรื่องของการหนีเรียนให้ครูทราบ ก็เพราะว่า เราต้องทำตามหน้าที่ ถึงจะเป็นคนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เรา ถ้าเขาต้องรับผิดชอบหน้าที่ ขณะที่นายหนีออกจากโรงเรียน เขาก็ต้องรายงานเรื่องของการหนีเรียนให้ครูทราบเช่นกัน
- สุรศักดิ์ : นายไม่ต้องห่วงหรอกนะวिरะ เราเข้าใจการกระทำของนายดี ดีแล้วล่ะ ที่นายมีความรับผิดชอบ เราเองที่เป็นคนผิด
- วिरะ : เราดีใจจริง ๆ ที่นายเข้าใจเรา
- สุรศักดิ์ : เราบอกแล้วว่าเราเป็นคนผิดเอง เราไม่คิดที่จะโกรธใครเลย
- ครู : สุรศักดิ์..แม้ว่าเธอจะทำผิด แต่เธอก็เป็นเด็กดีที่สำนึกในความผิดของตัวเอง ครูหวังว่าต่อไปเธอคงไม่ประพฤติตัวเหลวไหลเช่นนี้อีกนะ
- สุรศักดิ์ : ครับคุณครู
- ครู : ส่วนวिरะก็เช่นเดียวกัน การที่เธอไม่ยอมปกปิดความผิดของสุรศักดิ์ แม้ว่าเขาจะเป็นเพื่อนสนิทของเธอ การกระทำเช่นนี้ถือเป็นสิ่งที่ดี ที่ควรจะได้

ทำต่อ ๆ ไป

วันรุ่งขึ้นขณะที่นักเรียนเข้าแถวหน้าเสาธง ครูได้นำเรื่องราวของวีระและสุรศักดิ์ ซึ่งได้กระทำความดีมาเล่าให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน ทุกคนปรบมือให้กับนักเรียนทั้ง 2 คน

ประเด็นปัญหา

1. นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการกระทำของสุรศักดิ์
2. ถ้านักเรียนเป็นวีระ นักเรียนจะเลือกรายงานให้ครูทราบ หรือทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นในความผิดของเพื่อน เพราะเหตุใด
(รายงานให้ครูทราบ เพราะต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน / ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น เพื่อไม่ให้เสียความเป็นเพื่อน)
3. ถ้านักเรียนเป็นสุรศักดิ์ นักเรียนจะทำอย่างไรต่อไป

ครั้งที่ 11หัวข้อเรื่อง

ความคิดเห็นของเราที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

กิจกรรม

กระทำเช่นไร

จุดมุ่งหมาย

เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนในฐานะที่เป็นนักเรียน สามารถเสนอแนวทาง วิธีการ และแสดงความรับผิดชอบต่อโรงเรียนได้

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

กระดาษคำถามและดินสอ 10 ชุด

วิธีดำเนินการ

1. แจกกระดาษ-ดินสอให้สมาชิกทุกคน
2. ผู้ดำเนินการตั้งประเด็นปัญหาให้สมาชิกตอบ และเขียนลงในกระดาษ ดังนี้
 - 2.1 เคยเห็นพฤติกรรมใดบ้าง ที่เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
 - 2.2 พฤติกรรมใดที่แสดงความไม่รับผิดชอบต่อโรงเรียน
 - 2.3 ถ้านักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อโรงเรียน จะเกิดผลเสียอย่างไรบ้าง
3. เมื่อทำงานเสร็จ ให้สมาชิกทุกคนส่งงาน
4. ผู้ดำเนินการและสมาชิกอภิปรายและสรุปร่วมกันถึงบทบาทของนักเรียนที่พึงแสดงความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น และความสำคัญของความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจที่สมาชิกมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปเกี่ยวกับการมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนในฐานะที่เป็นนักเรียน
3. ประเมินผลจากการตอบปัญหาของสมาชิก

ครั้งที่ 12หัวข้อเรื่อง

ปัจฉิมนิเทศ

กิจกรรม

รู้สึกอย่างไร

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมกรณีตัวอย่าง และการนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ขนาดของกลุ่ม

10 คน

เวลาที่ใช้

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

แบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกรณีตัวอย่าง 10 ชุด

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินการสอบถามความรู้สึกของสมาชิกหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกรณีตัวอย่าง โดยกล่าวกับสมาชิกว่า "ครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายที่จะได้พบกัน และทำกิจกรรมร่วมกัน ก่อนที่เราจะจากกันไป ครูอยากให้นักเรียนเล่าถึงความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมกรณีตัวอย่างนี้"
 2. ให้นักสมาชิกกรอกแบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกรณีตัวอย่าง
 3. ผู้ดำเนินการและสมาชิกอภิปรายและสรุปร่วมกันถึงผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกรณีตัวอย่าง และการนำข้อคิดไปใช้ในชีวิตประจำวัน
 4. ผู้ดำเนินการกล่าวขอบคุณสมาชิก และกล่าวปิดกิจกรรม
- การประเมินผล สังเกตการอภิปราย การสรุป และข้อมูลจากแบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกรณีตัวอย่าง

แบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกรณีตัวอย่าง

ขอให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของ
นักเรียน

ตอนที่ 1 ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกรณีตัวอย่าง

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
กลัว					
สบายใจ					
ตื่นเต้น					
อบอุ่น					
สนุก					
กระตือรือร้น					
น่าเบื่อ					

ตอนที่ 2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกรณีตัวอย่าง

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
- มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ของ นักเรียน					
- ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการ รักษาความสะอาดของโรงเรียน					

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
กณอมรรักษาสัมบัติของโรงเรียน ช่วย กิจการงานของโรงเรียน และปฏิบัติ ตามระเบียบของโรงเรียน					
- ติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ต่อโรงเรียน ที่ตนได้ทำไปแล้ว					
- ยอมรับถ้อยคำปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาด					
- รู้จักปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานตาม หน้าที่ที่มีต่อโรงเรียน					
- สนใจปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ต้องมีใคร บังคับ					
- มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน					

ตอนที่ 3 ประโยชน์ที่นักเรียนคิดว่าได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
- รู้สึกสนุกที่ได้มีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรม					
- ได้รับความรู้และประสบการณ์ เพิ่มเติม					
- ทำให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มสมาชิก					
- มีความเชื่อมั่นในตนเอง					
- กล้าแสดงออก					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตัวอย่างครั้งต่อไป

ตอนที่ 5 ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อครูผู้ดำเนินการ

แบบประเมินพฤติกรรม (ฉบับที่ให้ครูเป็นผู้ประเมิน)

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่มีความหมายตรงกับการแสดงพฤติกรรมของ
นักเรียนในแต่ละข้อ

ทุกครั้ง	หมายถึง	นักเรียนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นทุกครั้ง
เกือบทุกครั้ง	หมายถึง	นักเรียนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นประจำ โดยประมาณ 80 % ขึ้นไป
บางครั้ง	หมายถึง	เป็นบางครั้งเท่านั้น ที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น
ไม่เคย	หมายถึง	นักเรียนไม่เคยแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นเลย

ผู้ประเมิน () ครูประจำชั้น () ครูผู้สอนวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ผู้ถูกประเมิน ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียน	การแสดงพฤติกรรม			
	ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
<u>ด้านการรักษาความสะอาดของโรงเรียน</u>				
1. นักเรียนทำความสะอาดห้องเรียน อาคาร เรียน ห้องส้วม อ่างล้างมือ และบริเวณ โรงเรียน โดยไม่ต้องให้ครูบังคับเข้มงวด.....				
2. นักเรียนทิ้งขยะลงในถังรองรับ.....				
3. หากนักเรียนพบว่าบริเวณใดของโรงเรียน มีเศษกระดาษทิ้งเกลื่อนอยู่ จะเก็บกวาด ให้เรียบร้อย.....				
4. นักเรียนจะยอมรับผิดชอบถ้าเป็นผู้ทำกับบริเวณ โรงเรียนสกปรก.....				

พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียน	การแสดงพฤติกรรม			
	ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
<u>ด้านการยอมรับรักษาของใช้และไม่ทำลาย</u> <u>สมบัติของโรงเรียน</u> 5. นักเรียนขออนุญาตครูก่อนนำวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนไปใช้..... 6. นักเรียนใช้วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนอย่างระมัดระวัง..... 7. เมื่อใช้วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนเสร็จแล้ว นักเรียนจะนำไปเก็บไว้ที่เดิมอย่างเรียบร้อยโดยไม่ต้องให้ครูเตือน..... 8. นักเรียนจะยอมรับผิดถ้าทำวัสดุเครื่องใช้ที่เป็นสมบัติของโรงเรียนเช่น กระถางต้นไม้ กระถางดอกไม้ อุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์การเล่นกีฬาเสียหาย..... 9. หากพบว่าสมบัติของโรงเรียนเช่น วิทยุ แก้วอี้ ประตู หน้าต่างหรือกระดานดำเสียหาย นักเรียนจะแจ้งให้ครูทราบ..... 10. หากอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ ของโรงเรียนชำรุด นักเรียนจะใช้สิ่งของเหล่านั้นอย่างระมัดระวังมากขึ้น..... <u>ด้านการช่วยกิจการงานของโรงเรียน</u> 11. ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น วันไหว้ครู วันเด็ก การแข่งขันกีฬา การจัดการนิทรรศการ นักเรียนจะอาสาช่วยงานครูเท่าที่ตัวเองจะทำได้.....				

พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียน	การแสดงพฤติกรรม			
	ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
<u>ด้านการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับและ</u>				
<u>ระเบียบของโรงเรียน</u>				
12. นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยถูกระเบียบ.....				
13. นักเรียนมาเข้าแถวเคารพธงชาติ.....				
14. นักเรียนมาโรงเรียนทันเวลา.....				
15. นักเรียนขออนุญาตครูก่อนออกนอก บริเวณโรงเรียน.....				
16. หากนักเรียนฝ่าฝืนกฎ ข้อบังคับหรือ ระเบียบของโรงเรียน เช่น ระเบียบ การแต่งกาย การเข้าแถวเคารพธงชาติ การเข้า ออกบริเวณโรงเรียน การมา โรงเรียนไม่ทันเวลา นักเรียนจะยอม รับผิด.....				
17. เมื่อครูตักเตือนในเรื่องกฎ ระเบียบของ โรงเรียน นักเรียนจะปฏิบัติตามคำเตือน ของครู.....				

แบบประเมินพฤติกรรม (ฉบับที่ให้นักเรียนเป็นผู้ประเมิน)

ขอให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่มีความหมายตรงกับการแสดงพฤติกรรมของเพื่อนของ
นักเรียนในแต่ละข้อ

ทุกครั้ง	หมายถึง	เพื่อนของนักเรียนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นทุกครั้ง
เกือบทุกครั้ง	หมายถึง	เพื่อนของนักเรียนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นประจำแต่ไม่ ทุกครั้ง
บางครั้ง	หมายถึง	เป็นบางครั้งเท่านั้น ที่เพื่อนของนักเรียนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น
ไม่เคย	หมายถึง	เพื่อนของนักเรียนไม่เคยแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นเลย

ชื่อ - สกุลของผู้กรอก.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ - สกุลของเพื่อน.....เลขที่.....

พฤติกรรมของเพื่อน	การแสดงพฤติกรรม			
	ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
1. เพื่อนของนักเรียนทำความสะอาดห้องเรียน อาคารเรียน ห้องส้วม อย่างล้างมือและ บริเวณโรงเรียน โดยไม่ต้องให้ครูบังคับ เข้มงวด.....				
2. เพื่อนของนักเรียนทิ้งขยะลงในถังรองรับ.....				
3. หากเพื่อนของนักเรียนพบว่าบริเวณใดของ โรงเรียนมีเศษกระดาษทิ้งเกลื่อนอยู่ เขา จะเก็บกวาดให้เรียบร้อย.....				
4. เพื่อนของนักเรียนจะยอมรับผิดชอบถ้าเขาทำ ให้บริเวณโรงเรียนสกปรก.....				

พฤติกรรมของเพื่อน	การแสดงพฤติกรรม			
	ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
5. เพื่อนของนักเรียนขออนุญาตครูก่อนนำวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนไปใช้.....				
6. เพื่อนของนักเรียนใช้วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนอย่างระมัดระวัง.....				
7. เมื่อใช้วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนเสร็จแล้วเพื่อนของนักเรียนจะนำไปเก็บไว้ที่เดิมอย่างเรียบร้อยโดยไม่ต้องให้ครูเตือน.....				
8. เพื่อนของนักเรียนจะยอมรับผิดถ้าทำวัสดุ เครื่องใช้ที่เป็นสมบัติของโรงเรียน เช่น กระดาษฉีกฉีก กระดาษดองฉีก อุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์การเล่นกีฬาเสียหาย.....				
9. หากพบว่าสมบัติของโรงเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ประตู หน้าต่างหรือกระดานดำเสียหาย เพื่อนของนักเรียนจะแจ้งให้ครูทราบ.....				
10. หากอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ ของโรงเรียนชำรุด เพื่อนของนักเรียนจะใช้สิ่งของเหล่านั้นอย่างระมัดระวังมากขึ้น.....				

พฤติกรรมของเพื่อน	การแสดงพฤติกรรม			
	ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
11. ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น วันไหว้ครู วันเด็ก การแข่งขันกีฬา การจัดนิทรรศการ เพื่อนของนักเรียนจะ อาสาช่วยงานครูเท่าที่ตัวเองจะทำได้.....				
12. เพื่อนของนักเรียนแต่งกายเรียบร้อยถูกระเบียบ.....				
13. เพื่อนของนักเรียนมาเข้าแถวเคารพธงชาติ.....				
14. เพื่อนของนักเรียนมาโรงเรียนทันเวลา.....				
15. เพื่อนของนักเรียนขออนุญาตครูก่อนออกนอก บริเวณโรงเรียน.....				
16. หากเพื่อนของนักเรียนทำผิดกฎ ข้อบังคับ หรือระเบียบของโรงเรียน เช่น ระเบียบ การแต่งกาย การเข้าแถวเคารพธงชาติ การเข้า-ออกบริเวณโรงเรียน การมา โรงเรียนให้ทันเวลา เพื่อนของนักเรียน จะยอมรับผิด.....				
17. เมื่อครูตักเตือนในเรื่องกฎ ระเบียบของ โรงเรียน เพื่อนของนักเรียนจะปฏิบัติตาม คำเตือนของครู.....				

แบบทดสอบ

คำชี้แจง แบบทดสอบนี้มีจำนวน 28 ข้อ เวลา 40 นาที

เหตุการณ์ที่นักเรียนจะอ่านต่อไปนี้อาจเกิดขึ้นได้ในโรงเรียน และนักเรียนแต่ละคนจะมีการแสดงออกแตกต่างกันไป ขอให้นักเรียนอ่านแล้วคิดว่าในเหตุการณ์นั้น ๆ นักเรียนควรจะปฏิบัติอย่างไร หรือนักเรียนคิดอย่างไรต่อการกระทำเช่นนั้น โดยเลือกเพียง 1 ตัวเลือกที่เห็นว่า แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในกระดานคำตอบให้ตรงกับตัวเลือกนั้น

ตัวอย่าง (0) เมื่อวันศุกร์หลังจากรดน้ำต้นไม้แล้ว เนื่องจากจะรีบกลับบ้านไปดูทีวี ป้อมจึงลืมรดน้ำไ้วีซ่าง ๆ กระถางต้นไม้ นักเรียนคิดอย่างไรต่อการกระทำของป้อม

- ก. ไม่เป็นไร เพราะการรดน้ำซึ่งคอยดูแลโรงเรียน จะเก็บให้เอง
- ข. ไม่เห็นด้วย เพราะเมื่อใช้บัวรดน้ำต้นไม้เสร็จแล้วควรเก็บให้เรียบร้อย
- ค. ไม่เห็นด้วย เพราะการกระทำเช่นนั้นอาจถูกคุณครูตำหนิได้

ข้อ	ก	ข	ค
0		✓	

จากข้อ (0) แสดงว่านักเรียนไม่เห็นด้วยต่อการกระทำของป้อม เพราะเมื่อใช้บัวรดน้ำต้นไม้เสร็จแล้วควรเก็บให้เรียบร้อย

หมายเหตุ การตอบคำถามที่ดีที่สุดคือตอบตามความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน คำตอบของนักเรียนทุกคน จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และจะไม่มีการนำไปคิดคะแนนเป็นผลการเรียนว่าได้หรือตกแต่อย่างใด จึงขอให้นักเรียนตอบคำถามทุกข้ออย่างจริงจัง ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยโดยรวม

1. ถ้านักเรียนเป็นเวรทำความสะอาดห้องเรียน แต่เพื่อน ๆ ที่ทำเวรด้วยกันยังไม่มาสักคน นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. รอให้เพื่อนมาครบก่อนค่อยช่วยกันทำเวร
 - ข. ลงไปเล่นกับเพื่อนคนอื่นก่อน พอโรงเรียนเลิกค่อยทำเวร
 - ค. ทำความสะอาดห้องเรียนไปพลาง ๆ ก่อน
2. ถ้านักเรียนมองเห็นว่าเวลาลงพัค ประตูห้องเรียนจะปิดเข้ามาและเกิดเสียงดัง นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. ปิดประตูไว้ เพื่อไม่ให้เกิดเสียงดังขณะเรียนหนังสือ
 - ข. หากเสียงของหนัก ๆ มากเกินไป ประตูจะได้ไม่เสียหาย
 - ค. ไปบอกให้นักภารโรงทราบ และให้เขามาแก้ไขให้เรียบร้อย
3. ไพโรจน์เล่นมอสล้อยอยู่กับเพื่อน ๆ ระหว่างนั้นเขาเห็นครูประจำชั้นกำลังจัดบอร์ดอยู่ นักเรียนคิดว่าไพโรจน์ควรทำอย่างไร
 - ก. รีบไปช่วยคุณครูจัดบอร์ด โดยบอกให้เพื่อนเล่นมอสล้อยไปพลาง ๆ ก่อน
 - ข. เมื่อเลิกเล่นมอสลอก็จะเข้าไปช่วยครูจัดบอร์ดจนเสร็จ
 - ค. ชวนเพื่อน ๆ ไปช่วยครูจัดบอร์ด
4. สุรศักดิ์เป็นหัวหน้าห้อง ป.6/1 วันหนึ่งสุรศักดิ์เห็นมีรีชาหลบออกจากโรงเรียนไปซื้อขนมข้างนอก สุรศักดิ์ควรทำอย่างไร
 - ก. แกล้งทำไม่เห็นเพื่อรักษาความเป็นเพื่อน
 - ข. เตือนมีรีชาว่าอย่าทำผิดระเบียบของโรงเรียน
 - ค. รายงานให้ครูประจำชั้นทราบ
5. วันนี้นักเรียนได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลความสะอาดห้องส้วมและอ่างล้างมือ ในตอนเช้า นักเรียนได้ทำความสะอาดแล้ว แต่พอตอนบ่ายก็สกปรกอีก นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. รอให้โรงเรียนเลิก แล้วค่อยมาทำความสะอาดอีก
 - ข. ดูว่าเพื่อน ๆ ที่เป็นเวรด้วยกันจะทำความสะอาดหรือไม่ ถ้าเพื่อนไม่ทำเราก็ก็นั่งต้อง
 - ค. เอาไว้ให้เวรวันพรุ่งนี้ทำก็ได้ เพราะทุกเช้าจะมีเวรทำความสะอาดอยู่แล้ว

6. ครูให้บังอรและเพื่อน ๆ หาไม้กวาด ถังน้ำและผ้าถูพื้น มาทำความสะอาดหน้าห้องเรียน
เมื่อทำงานสะอาดดีแล้ว บังอรควรทำอย่างไร
 - ก. ไปบอกครูว่าทำงานเสร็จแล้ว และเตรียมตัวกลับบ้าน
 - ข. รีบกลับบ้าน จดบอกให้เพื่อนมาอุปกรณ์ไปเก็บให้เรียบร้อย
 - ค. ช่วยกันอุปกรณ์ไปเก็บ แล้วช่วยกันกลับบ้าน
7. สวัสดิ์เป็นนักเรียนที่รักการเล่นกีฬามาก แต่ในการแข่งขันกีฬาครั้งนี้เขาไม่ค่อยสบาย ครูจึงแนะนำให้เขาพักผ่อนให้หายดีเสียก่อน นักเรียนคิดว่าสวัสดิ์ควรทำอย่างไร
 - ก. พักผ่อนอยู่ที่บ้านตามที่ครูแนะนำ
 - ข. พยายามมาเชียร์และให้กำลังใจเพื่อน ๆ ที่ลงแข่งขัน
 - ค. มาช่วยงานด้านอื่น ๆ ที่ตนพอทำได้
8. ครูประจำชั้นต้องไปประชุมจึงมอบหมายให้หัวหน้าห้องดูแลเพื่อน ๆ ไม่ให้เล่นกันเสียงดัง แต่เพื่อนคนหนึ่งอยากออกไปนอกบริเวณโรงเรียน หัวหน้าควรทำอย่างไร
 - ก. อนุญาตให้เพื่อนออกไปข้างนอก แต่ให้รีบกลับ
 - ข. บอกเพื่อนว่าต้องขออนุญาตครูก่อน
 - ค. บอกเพื่อนว่า ครูสั่งให้ทำงานอยู่ในห้อง ถ้าใครออกไปจะถูกทำโทษ
9. หมูและเพื่อน ๆ ช่วยกันทำเวรอยู่ชั้นบน ขณะที่กวาดห้องอยู่นั้น เพื่อนที่กวาดด้วยกันกวาดเศษผงทิ้งลงไปข้างล่าง หมูควรจะทำอย่างไร
 - ก. อ้าว..ทำไมทำอย่างนั้นล่ะ มีใครเดินผ่านไปมา รีบไล่ก็ไม่รู้
 - ข. นี่เธอ..ก็หลังอย่าทำอย่างนั้นนะ พื้นโรงเรียนข้างล่างก็สกปรกหมดนะสิ
 - ค. นี่เธอ..ถ้าครูเห็นละก็ ครูดุแน่ ๆ เลยนะ จะทำอะไรดูตาม้าตาเรือซะก่อนสิ
10. ช่วงพักกลางวัน สุรศักดิ์อยากเล่นบิงปองกับเพื่อน จึงเดินไปที่ห้องเก็บอุปกรณ์กีฬา บังเอิญครูผู้ควบคุมไม่อยู่และไม่ได้ล็อคห้องไว้ สุรศักดิ์ควรทำอย่างไร
 - ก. นำเครื่องเล่นบิงปองออกมา แล้วจึงไปขออนุญาตครูก่อนนำไปเล่น
 - ข. เดินหาครูผู้ควบคุมจนพบ แล้วขออนุญาตก่อนนำบิงปองออกไปเล่น
 - ค. กลับไปบอกเพื่อน ๆ ว่าครูไม่อยู่ ไม่กล้านำบิงปองออกมาเพราะเกรงจะถูกทำโทษ

11. สัปดาห์หน้าโรงเรียนจะจัดนิทรรศการ ในงานนี้ครูให้นักเรียน ป.6 เยี่ยมกระทรงแบบต่าง ๆ
ซึ่งเป็นงานที่ค่อนข้างยากสำหรับสมัคร นักเรียนคิดว่าสมัครควรทำอย่างไร
ก. ขอร้องให้เพื่อนทำให้โดยที่ตนคอยเป็นลูกมือ
ข. ลองทำดูถ้าทำไม่ได้จริง ๆ ก็ขอช่วยงานด้านอื่นแทน
ค. พยายามเท่าที่ทำได้ ถ้าไม่ช่วยก็ให้เพื่อนทำแทน
12. เมื่อคืนนี้ภรรยาปวดศีรษะจึงรีบเข้านอน โดยที่ยังทำการบ้านไม่เสร็จ เขารีบมาทำต่อที่
โรงเรียนในตอนเช้า ขณะกำลังทำอยู่เสียงกริ่งเรียกเข้าแถวก็ดังขึ้น ภรรยาควรทำอย่างไร
ก. นั่งทำการบ้านต่อไปให้เสร็จ เพราะจะต้องส่งครูในเช้าวันนี้
ข. นั่งทำการบ้านอีกหน่อยหนึ่ง กระทั่งมีเสียงกริ่งเตือนจึงลงไปเข้าแถว
ค. หยุดทำการบ้านก่อนแล้วรีบลงไปเข้าแถว
13. มนตรีเป็นหัวหน้าเวรทำความสะอาดอาคารเรียน เมื่อทำเวรเสร็จจึงบอกให้เพื่อน ๆ กลับ
บ้านได้ และขณะที่มนตรีตรวจความเรียบร้อยอีกครั้ง ก็พบว่ามีขยะกองอยู่ที่มุม ๆ หนึ่ง
บังเอิญครูผ่านมาพบเข้าและถามว่าใครเป็นคนกวาดไว้อย่างนี้ มนตรีควรทำอย่างไร
ก. ยอมรับผิดในฐานะที่ตนเป็นหัวหน้าเวร และรับปากว่าจะไปตักเตือนเพื่อน ๆ
ข. บอกครูว่า จะให้คนเสื่อกวาดกองไว้มาเก็บกวาดให้เรียบร้อย
ค. บอกครูว่าตนจะรีบเก็บกวาดให้เรียบร้อยและจะไม่ให้ใครทำเช่นนี้อีก
14. วสันต์เป็นหัวหน้าชั้น ป.6 วันหนึ่งเขาเห็นสมบัติชั่ววูบเวียนยึดลงบนโต๊ะเรียน วสันต์ควร
ทำอย่างไร
ก. ไม่ทำอะไรเพราะเป็นโต๊ะของสมบัติ
ข. แนะนำให้สมบัติหยุดทำเช่นนั้น
ค. รายงานให้ครูประจำชั้นทราบ
15. ทศพลและเพื่อน ๆ รับอาสาครูดูแลนักเรียนรุ่นน้องให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยขณะที่ครูประชุม
กันอยู่ ระหว่างนี้ก็มีนักเรียน ป.2 เล่นกันเสียงดังในห้อง ทศพลควรทำอย่างไร
ก. รายงานให้ครูทราบ
ข. เข้าไปตักเตือนให้อยู่ในความเรียบร้อย ถ้าไม่เชื่อก็ทำโทษ
ค. แบ่งหน้าที่กันควบคุมและทำโทษเมื่อเด็กเล่นกันเสียงดัง

16. ป้ายวันนี้ครูเข้าประชุมกันหมด แก้วตามีความจำเป็นต้องออกไปทำธุระนอกโรงเรียน แก้วควรทำอย่างไร
 - ก. รีบออกไปทำธุระให้เสร็จ จะได้กลับมาเรียนต่อเมื่อครูเลิกประชุมแล้ว
 - ข. ขออนุญาตหัวหน้าห้องก่อนเพราะครูมอบหมายให้หัวหน้าดูแลแทน
 - ค. ขออนุญาตครูก่อนจะออกไปทำธุระ
17. ครูมอบหมายให้นักเรียนสังเกตกันหาความสะอาดหน้าห้องเรียน วันนี้เป็นเวรสมศรีแต่บังเอิญสมศรีป่วย จึงไปนอนพักที่โรงพยาบาลกระทั่งโรงเรียนเลิก สมศรีควรทำอย่างไรต่อไป
 - ก. ไม่ไปทำเวรเพราะเดี๋ยวจะป่วยมากขึ้น
 - ข. รีบกลับบ้านและฝากเพื่อนไปบอกครูว่าตนป่วยไม่สามารถทำเวรได้
 - ค. ขอร้องให้เพื่อนคนอื่นทำเวรแทนตนก่อน เมื่อหายดีแล้วจะทำงานแทนเพื่อนบ้าง
18. วันนี้นักเรียนมีหน้าที่รดน้ำต้นไม้หน้าอาคารเรียน แต่น้ำไหลอ่อนมาก นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. หยุดรดน้ำต้นไม้สักวัน
 - ข. เพื่อไม่เป็นการเสียเวลา ควรขอให้น้ำไหลปกติเสียก่อนค่อยรดต้นไม้
 - ค. ค่อย ๆ รดน้ำใส่ถังแล้วนำไปรดต้นไม้
19. ครูประจำชั้นให้มารีสาไปบอกเพื่อน ๆ ว่าวันศุกร์นี้ถ้าใครว่างให้มาช่วยตกแต่งห้องเรียน แต่มารีสามีนงานที่จำเป็นต้องทำในวันศุกร์ มารีสาควรทำอย่างไร
 - ก. ไม่มาช่วยครู เพราะครูขอร้องเฉพาะคนที่ว่างเท่านั้น
 - ข. บอกครูว่าบังเอิญตนไม่ว่าง แต่จะมาช่วยในวันอื่นแทน
 - ค. ไปทำงานของตนให้เสร็จ ขณะเดียวกันก็ขอร้องเพื่อน ๆ ให้มาช่วยครูทุกคน
20. เมื่อวานฝนตกมาก ชุดนักเรียนที่เปียกซักไว้จึงยังไม่แห้ง เขาควรทำอย่างไร
 - ก. ใส่ชุดอื่นไปโรงเรียนก่อน เพราะยังดีกว่าขาดโรงเรียน
 - ข. นำชุดนักเรียนที่หมด ๆ มารีดให้แห้งแล้วใส่ไปเรียน
 - ค. ลาหยุด 1 วัน รอให้ชุดใส่ไปโรงเรียนก่อน

21. ครูให้นักเรียนแบ่งงานกันทำความสะอาดหน้าต่างห้องเรียน เข้าวันรุ่งขึ้นปรากฏว่าหน้าต่างที่นิศรับผิดชอบมีรอยสีเขียนขีดเขียนอยู่อีก นิศควรทำอย่างไร
 - ก. รายงานให้ครูทราบว่ามันถูกกลั่นแกล้ง
 - ข. รายงานครูว่าทำความสะอาดดีแล้ว แต่มีคนอื่นมาเขียนเล่นอีก
 - ค. ไปรายงานให้ครูทราบและทำความสะอาดใหม่อีกครั้ง
22. ป้องเป็นกรรมการดูแลอุปกรณ์การเล่นกีฬาของโรงเรียนอยู่ ปรากฏว่าอุปกรณ์ชำรุดเสียหาย ป้องควรทำอย่างไร
 - ก. รายงานให้ครูผู้ควบคุมทราบว่ามีผู้ใช้อุปกรณ์อย่างไม่ระมัดระวัง
 - ข. ลาออกจากการเป็นกรรมการ เพราะคิดว่าตนเองไม่สามารถดูแลอุปกรณ์ดังกล่าวได้
 - ค. ทารื้อกับครูและคณะกรรมการเพื่อหาวิธีป้องกันแก้ไข
23. ครูประจำชั้นมอบหมายให้นักเรียนทุกคนช่วยกันหาภาพการเล่นกีฬาไปจัดบอร์ดในวันแข่งกีฬาที่โรงเรียน จักรียังหาภาพไม่ได้เขาควรทำอย่างไร
 - ก. บอกครูตามความจริงว่าตนหาภาพไม่ได้เลย
 - ข. ก๊อปปี้เพื่อนให้หาภาพมาหลาย ๆ ภาพจะได้พอเพียงสำหรับการจัดบอร์ด
 - ค. ให้เพื่อนหาภาพมาเพื่อแล้วตนจะช่วยงานการจัดบอร์ดแทน
24. วันนี้รถติดมากเป็นพิเศษ และขณะใกล้จะถึงเวลาโรงเรียนเข้าแล้ว แต่หม่อมยังอยู่บนรถเมล์ซึ่งอีกไม่กี่วินาทีก็จะถึงโรงเรียน หม่อมควรทำอย่างไร
 - ก. ลงเดินเพราะคะเนว่าจะถึงโรงเรียนทันเวลา
 - ข. นั่งอยู่บนรถต่อไป ยังไง ๆ ก็ถึงโรงเรียนทันเวลาแน่
 - ค. นั่งอยู่บนรถต่อไป ถ้าถึงโรงเรียนสายหน่อยก็บอกครูว่ารถติดมาก
25. ครูให้นุชเป็นหัวหน้าดูแลความสะอาดของห้องส้วม แต่นุชไม่ชอบรับหน้าที่เลย นุชควรทำอย่างไร
 - ก. ขออนุญาตครูทำงานอื่นที่คิดว่าตนจะทำได้ดีกว่า
 - ข. ลองทำไปพลาง ๆ ก่อนแล้วค่อยเปลี่ยนหน้าที่ในภายหลัง
 - ค. ดูแลความสะอาดเท่าที่ตนจะทำได้

26. ครูวานให้สุรศักดิ์ไปหาไม้กวาดมากกว่าหน้าอาคารเรียน บังเอิญห้องเรียนชั้นล่างไม่มีไม้กวาดอยู่เลย สุรศักดิ์ควรทำอย่างไร
- กลับไปรายงานครูว่าไม่มีไม้กวาดอยู่เลย
 - ขึ้นไปดูตามห้องเรียนชั้นบน และพยายามหาไม้กวาดจนพบ
 - บอกเพื่อนว่าครูให้ช่วยกันหาไม้กวาดมากกว่าหน้าอาคารเรียน
27. เอกชัยเป็นนักเรียน ป.6 ที่มักจะแต่งกายไม่เรียบร้อยและผิดระเบียบเสมอ ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนร่วมห้องของเอกชัย นักเรียนจะทำอย่างไร
- รายงานให้ครูทราบ เพื่อให้ครูตักเตือน
 - ไม่สนใจเพราะเป็นสิทธิ์ส่วนตัวของเอกชัย
 - เตือนเพื่อนให้แต่งกายให้เรียบร้อยและถูกระเบียบ
28. วันนี้ครูประจำชั้นขอให้นักเรียน ป.6 ทุกคนมาโรงเรียนแต่เช้า เพื่อประชุมเรื่องการเรียนต่อชั้น ม.1 แต่ประจวบตื่นสาย จึงมาโรงเรียนหลังจากประชุมไปแล้วครึ่งชั่วโมง ประจวบควรทำอย่างไร
- ไม่เข้าประชุม เพราะเกรงว่าครูจะทักโทษที่มาสาย
 - รีบเข้าห้องประชุม และบอกครูถึงสาเหตุที่มาสายพร้อมทั้งให้คำมั่นว่าจะปรับปรุงตัวเอง
 - เข้าห้องประชุม และขอโทษที่ตมาสาย

ภาคผนวก ข

1. การหาคุณภาพของแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
2. ค่าคะแนนดิบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

ใช้สูตรการหาค่าสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation)

$$\begin{aligned} \rho &= 1 - \frac{6 \sum D^2}{N(N^2 - 1)} \\ &= 1 - \frac{6(419.5)}{22(22^2 - 1)} \\ &= 0.763^{**} \end{aligned}$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	0.23	15	0.24
2	0.23	16	0.22
3	0.29	17	0.22
4	0.39	18	0.26
5	0.24	19	0.52
6	0.27	20	0.3
7	0.22	21	0.22
8	0.43	22	0.22
9	0.43	23	0.22
10	0.23	24	0.26
11	0.27	25	0.23
12	0.20	26	0.35
13	0.27	27	0.22
14	0.43	28	0.4

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

ใช้สูตร KR - 20

$$\begin{aligned}
 r_{tt} &= \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right\} \\
 &= \frac{28}{28-1} \left\{ 1 - \frac{5.22}{14.7} \right\} \\
 &= 0.669
 \end{aligned}$$

ค่าคะแนนดิบของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม

คนที่	สอบก่อน	สอบหลัง
1	16	20
2	17	20
3	20	24
4	14	18
5	20	22
6	20	23
7	17	20
8	20	23
9	24	27
10	17	17

ค่าคะแนนดิบของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่าง

คนที่	สอบก่อน	สอบหลัง
1	13	14
2	20	20
3	15	15
4	23	23
5	23	23
6	21	21
7	18	19
8	17	18
9	15	16
10	21	21

ภาคผนวก ค

การคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ

1. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n\sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}} \\
 &= \frac{29}{\sqrt{\frac{10(97) - 29^2}{9}}} \\
 &= 7.66
 \end{aligned}$$

2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้ด้วยการฝึกตัวอย่าง

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n\sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}} \\
 &= \frac{4}{\sqrt{\frac{10(4) - 16}{9}}} \\
 &= 2.45
 \end{aligned}$$

3. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มและการนี้ตัวอย่าง

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}, \quad S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{S^2_{D_1}}{n_1} + \frac{S^2_{D_2}}{n_2}}$$

$$S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{1.433}{10} + \frac{0.267}{10}}$$

$$= 0.4123$$

$$t = \frac{2.9 - 0.4}{0.4123}$$

$$= 6.064$$

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวอัจฉิมา ชื่อสกุล จินวาลา
 เกิดวันที่ 5 เดือนธันวาคม พุทธศักราช 2506
 สถานที่เกิด เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 132/129 หมู่บ้านเกร็ดแก้วการ์เดนส์ 1
 ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด
 จังหวัดนนทบุรี 11120
 ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 3
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนบ้านนิพัทธะเสประชาสรรค์ ตำบลชัยสมบูรณ์
 อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ 67180

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ.2524 มัธยมศึกษาปีที่ 5 (แผนกวิทยาศาสตร์) จากโรงเรียน
 สตรีมหาพัฒนาราม
 พ.ศ.2528 กศ.บ.(วิชาเอกเคมี วิชาโทการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน
 พ.ศ.2535 กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร

การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการมีตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเสื่อน้อย กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

อัจฉิมา จินวาลา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2535

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการมีตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเสียน้อย กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2535 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 20 คน แล้วส่งนักเรียนดังกล่าวออกเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มกลุ่มละ 10 คน โดยให้กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการพัฒนาความรับผิดชอบต่อโรงเรียนด้วยโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม จำนวน 12 ครั้งติดต่อกันเป็นเวลา 6 สัปดาห์ และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการพัฒนาด้วยโปรแกรมการมีตัวอย่างที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม จำนวน 12 ครั้งติดต่อกันเป็นเวลา 6 สัปดาห์เช่นกัน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม โปรแกรมการมีตัวอย่าง แบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อโรงเรียน และแบบทดสอบความรับผิดชอบต่อโรงเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ $t - test$

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับการใช้การมีตัวอย่าง มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการใช้การมีตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A COMPARISON OF THE EFFECT OF GROUP WORK AND CASES ON
RESPONSIBILITY FOR THE SCHOOL OF PRATHOM SUKSA VI
STUDENTS OF KLONGSUANOI SCHOOL IN BANGKOK

AN ABSTRACT

BY

AJJIMA CHINWALA

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

November 1992

The purpose of this study was to compare the effect of group work and cases on school responsibility of the prathom sukka VI students at Klongsuanoi School in Bangkok; in the academic year 1992. The samples were 20 students whose school responsibility scores were lower than 25th percentile. They were then randomly selected for the 2 experimental groups: each group consisted of 10 students. The 1st experimental group was treated with group work program for 12 sessions within 6 weeks while the other group was treated with cases for 12 sessions within 6 weeks as well. The instruments used in the study were the group work program, case program, school responsibility evaluation and school responsibility test. The data were analyzed by using t-test.

The results were as follows:

1. The school responsibility of the students who joined the group work program was significantly higher at .01 level.
2. The school responsibility of the students who joined the case program was significantly higher at .05 level.
3. The school responsibility of the students who joined the group work program was significantly higher than those who joined the case program at .01 level.